

The Project Gutenberg eBook of Runoelmia, by Paavo Emil Cajander

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Runoelmia

Author: Paavo Emil Cajander

Release date: August 29, 2004 [EBook #13318]

Most recently updated: December 18, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RUNOELMIA ***

Produced by Riikka Talonpoika, Tapio Riikonen and PG Distributed

Proofreaders

RUNOELMIA

Kirj.

Paavo Cajander

Koonnut ja painosta toimittanut sekä elämäkerralla varustanut
A.V. Koskimies

1914.

SISÄLLYS:

Paavo Cajanderin elämäkerta.

I. Alkuperäisiä runoelmia.

Vv. 1866-1872.

Suomalaisen rukous
Lapsen sydän
Mieleni
Luonnon rakkaus
Rauhaton
Nykyinen sydämmeni

Järjen taisto
Ohdakkeen lempi
Tuskaa
Epätietoinen
Turvan pyytäjä lapsi
Syyskylvö
Perpetuum mobile
Toivoni
Mik' oli syy?
Iloa ja huolta
Poissa on kulta
Loista, maani!
Tuima tuli
Johdatukseksi saarnaan 12 s. Kolminaisuudesta
Maljan esitys August Ahlqvistille, Yrjö Koskiselle ja
Joh. Gabr. Geitlinille
Elämä
Scipio Africanus
Joululahja
Oi, jos oisi
Laulukilpa
Kotka
Tahdotko?
Unien maissa
Orja
Eerik Juhana Hiissa
Kullankeittäjä
Kateus
Emmalle
Sydämmeni
Sormien lävitse
Malja eräälle vanhukselle
Haudalla
Rouva Raa'lle
Maljan=esitys isänmaalle
Saaren impi
Arvan heitto

Vv. 1875-1908.

Aleksis Kiven haudalla
F.A.W. Boije
Kärpänen
Lähde
Tähdet
Viihdytystä
Tähti
Julius Krohnin ja Minna Lindroosin häissä
Aleksis Kiven hautakiveä paljastettaessa
Runo Suomalaisen Alkeisopiston vihkiäisissä
Eräässä kansanjuhlassa
Kuva
Palvelustyttö
Sydämmestäni
Salomaa
Aamulla
Vapautettu kuningatar
Matkamies
Kehrääjä=äiti
Runolaulaja
Vaivais=Aapo
Leena
Johannes Takasen muistoksi
Kantaatti tohtorin= ja maisterinvihkiäisissä 1886
Hämeenlinnan lyseekartanon vihkiäisissä

August Ahlqvistille
Laulun voima
Tervehdyssanoja v:n 1890:n maistereille
Lapsen laulu Isänmaalle
Kaarlo Bergbomille
Kantaatti (Kruunausjuhlan johdosta)
Suomalaisen teatterin 25=vuotis=juhlassa
Talven varalta
Kotiliesi
Me laulamme
Vanha lempi
Marketta
»Hupsu=maisteri»

Tietymättömiltä tekovuosilta.

Hämeen malja
Eräälle vainajalle
Taiteilijan muistolle
Eräille vastaviihityille
Ahab ja Nabot
Leivo ja haukka

II. Suomennettuja runoelmia.

Vänrikin tervehdys (J.L. Runeberg.)
Numero viistoista Stolt »
Von Essen (J. L. Runeberg.)
Veljekset »
Ensi lemmelle »
Augustan romanssi »
Saarijärven Paavo »
Aamulaulu (Z. Topelius.) »
Maasi »
Merimiehen ikävöiminen kotiinsa (Z. Topelius.)
Meren neito (Z. Topelius.)
Ahvenanmaan laulu »
Inarinjärvi »
Hankoniemen silmä »
Kirkkaalla jäällä »
Hellaan lapsi »
Kaarina Maununtyttären laulu Eerikki XIV:lle (Z. Topelius.)
Timantti (Z. Topelius.)
Myrsky »
Herra varjelempi »
Vuoden ajat »
Tähtitaivas »
Nuku, nuori oksani »
Musti »
Laakson lilja (F.M. Franzén.)
Sotamiehen laulu (J.J. Wecksell.)
Lapsien elämästä (Rafael Hertzberg.)
Paimentyttö
Marjassa
Köyhän joulu=ilta
Ehtoolla (Lyydia Jannsen.)
Isänmaan hautaus »
Vapauden kuolleista nouseminen. (Lyydia Jannsen.)
Runoheponi (Aleksanteri Petöfi.)
Klára Zács (Juhani Arany.)
Himfyn rakkaudenlauluja (Aleksanteri Kisfaludy.)
Miksi metsä raskahasti huokaa? (B.E. Malmström.)
Tonttu (V. Rydberg.)
Nokkonen ja ruusu (C.G. v. Leopold.)
Laulu Kaarina Maununtyttärelle (Eerikki XIV.)

Ei saanut hän lupaa lähteä (Björnstjerne Björnson.)
Isänmaan laulu »
Zombi teki sen (H.C. Andersen.) »
Kohtaus Schillerin näytelmästä »Orleansin neitsyt» (Fr. v. Schiller.)
Sukeltaja (Pr. v. Schiller.)
Hansikas »
Hyvästijättö (E. Geibel.)
Tervehdys (H. Heine.)
Kansanlaulu (E. v. Peuchtersleben.)
Sonetteja (W. Shakespeare.)

Virsiä.

Stenbäckin virsikirjasta:
N:o 226 (J.L. Runeberg.)
N:o 311 »
N:o 345 »
Lasten virsi »
Isänmaan virsi »
Pyhäpäivänä
Dansk Salmebog N:o 455

Paavo Cajander.

24.12.1846—14.6.1915.

Kun Paavo Cajanderin runot nyt ensi kertaa kokoelmana tarjotaan suomalaiselle yleisölle, lienee monelle mieluista saada samalla elämäkerrallisia tietoja tästä suuresta yksinäisestä. Kuka on meillä tunnetumpi kuin Paavo Cajander, jos on kysymys suomenkielisen runouden suurtöistä, mutta kuinka moni, varsinkaan nuoremmista, tietää runoilijan elämänvaiheista juuri enempää kuin että hän oli hämäläinen ja että hän oli suomenkielen lehtori yliopistossa. Ja kuitenkin runoilijan elämän tunteminen tuo itse runoudenkin ikäänkuin lukijaa lähemmäksi ja tekee sen hänelle rakkaammaksi.

Paavo Cajanderin isoisä oli Kapakan talon vuokraaja Hauholla. Helmikuun 2 p. 1807 syntyi tälle miehelle poika, jolle annettiin nimeksi Frans Henrik ja joka lapsuudestaan opetettiin hämäläisen talonpojan ammattiin, ensin isän kodissa ja sitten renkinä. Vuonna 1826 jätti hän kuitenkin kuokan, mennäkseen Hämeenlinnaan nahkurinoppiin, mestari Juhani Aspholmin luo. Aikansa tätä ammattia hänen johdolla harjoitettuaan meni hän Turkuun, jossa julistettiin nahkurinkisälliksi v. 1831.

Piakkoin tämän jälkeen muutti hän takaisin Hämeenlinnaan. Vuoden 1840:n lopulla tapaamme hänet sitten nahkurin lesken Helena Leanderin oikeuksien vuokraajana.

Joulukuun 18 p. samana vuonna meni hän naimisiin entisen oppi=isäntänsä, nahkurimestari Aspholmin tytärpuolen *Maria Sofia Ylénin* kanssa. V. 1842 sai hän maistraatin hyväksymyksen kaupungin nahkurimestariksi, teki seuraavana vuonna porvarinvalan, ja oli siten hyvinarvoisa nahkurimestari Hämeenlinnan kaupungissa.

Tähän verraten nopeaan kohoamiseen nähtävästi taloudellisestikin omavaraiseen asemaan oli ollut suurena apuna se vähäinen omaisuus, joka vaimon mukana oli pesään tullut. Maria Sofia Ylén omisti näet kolme kahdeksatta osaa Hämeenlinnassa olevasta talosta N:o 66, perintönä isänsä jälkeen, joka hänkin oli nahkuri ammatiltaan. V. 1845 osti Cajander muilta perillisiltä jäljellä olevat viisi kahdeksattaosaa ja oli siten koko talon omistaja.

Talo on nykyisen Rauhankadun, entisen Pyörö= (Rundel=) kadun varrella, ja on sen 1700=luvun loppupuolella luultavasti rakennuttanut Paavo Cajanderin äidinäidin isä, nahkuri Junge. Se on runoilijan syntymätalo ja vielä melkein semmoisenaan säilynyt niiltä ajoilta saakka, jolloin se vielä oli hänen kotinsa. Ollen korkealla pengermällä on talosta vapaa näköala poikki Hämeenlinnan veden ja sen luonnonihaniien metsäisten niemikkörintojen Hattelmalan harjanteille saakka, näköala, tosin ei avara, vaan silmää viehättävä ja ajatusta ja tunnetta syventävä.

Nahkuri Cajander näyttää olleen arvossapidetty mies. Hänen varallisuutensakin kasvoi vähitellen, joten hänen kuollessaan 1853 perillisille jäi sen ajan oloihin katsoen sievoinen omaisuus, neljättätuhatta ruplaa, talo siihen luettuna. Leski jatkoi liikettä hyvällä menestyksellä, niin että hänen kuollessaan v. 1871 omaisuus oli jo yllämainitusta summasta viisikertaistunut.

Nahkuri Cajanderilla oli kaikkiaan viisi lasta, Frans Henrik, Henrik Juhani, Frans Juhani, Paul Emil ja Iida Maria. Kolme vanhinta kuoli pienenä, sisar, sarjan nuorin, naimisissa Hauhon nimismiehen Sigfrid Paasosen kanssa, eli keski=ikäiseksi. Nimi »Cajander» ei ollut suvussa vanha, vaan lienee vasta nahkuri Cajander käsityöläiseksi ja kaupunkilaiseksi ruvettuaan ajan tavan mukaan sen itselleen ottanut.

Mitä äidin sukuun tulee, lienee se samoin kuin isänkin suku ydinosaltaan vanhaa, vankkaa hämäläistä juurta. Hämäläisyysjärjelmä jaloita laatua olikin silmäänpiistävä piirre runoilijan koko sielullisessa rakenteessa.

* * * * *

Paul Emil eli *Paavo Cajander* syntyi jouluaattona 1846—joululahjaksi maalleen ja kansalleen. Kotonaan sai hän yksinkertaisen, mutta huolellisen hoidon ja kasvatuksen. Isä oli ankaranlainen ja oikeudestaan kiinnipitävä mies, lapsilleen hyvä ja oikeamielinen isä. Suurella kunnioituksella mainitsi häntä Paavo Cajander, vaikka paljoa ei ollut muistiin aikaisin kuolleesta isästä jäänytäkään. Pienet rikkomuksensa sai Paavo sovittaa istumalla itku kurkussa nahkurinpöydän alla, nahkurityöhuoneen väkevässä ilmanalassa. Se ulkonainen karuus ja jäykkyys sekä taipumaton tarmo, mikä oli Paavo Cajanderille ominaista, lienee ollut etupäässä isän perintöä.

Äiti oli hellämielinen ja hurskas nainen, joka oli kokenut elämän kovaa koulua, oppinut kieltäytymään ja työtä tekemään. Niin pian kuin kynnelle kykeni, hän oli kotiaskareissa saanut uurastaa ja sitten täysikasvuiseina vieraisissa perheissä ompelutyöllä ansaita toimeentulonsa. Paavon kehitykseen hänellä oli mitä suurin vaikutus, ei opillisen sivistyksensä tähden, sillä häidin tuskin osasi hän kirjoittaa, vaan luonteensa erikoisen lempeyden ja hienouden takia. Äidiltään Cajander kaiketi peri m. m. sen vakaan jumalanpelon, josta hän elämänsä varrella ei näytä koskaan luopuneen, sekä sen lämpimän sydämen, joka piili karun kuoren alla. Äidiltään hän myöskin arveli perineensä runolliset taipumuksensa.

Elokuun 23 p. 1855 tuli Paavo yhdeksän vuoden vanhana kotikaupunkinsa yläalkeiskouluun. Syyskuun 1 p. 1860 pääsi hän sitten kaupungin hiljan perustettuun siviilikimnaasiin, oppilaitokseen, joka kutakuinkin vastasi nykyajan realilyseoita. Nämä oppilaitokset olivat tietysti ruotsinkielisiä. Kotikielenä lienee käytetty sekä suomea että ruotsia. Mikään koulunero ei Cajander ollut, vaan laskettiin edistyksestään keskulaisten joukkoon, kuten koulusta ja kimnaasista saadut lukukausitodistukset osoittavat. Kevätlukukaudelta 1862 saatu todistus on kuitenkin poikkeus: siinä on yksi »kymppi», vieläpä suomenkielessä, jota tuleva kirjailija jo silloin oli ruvennut erikoisesti harrastamaan.

Yliopistoon kirjoitettiin Cajander lokakuun 20 p. 1863 arvosanalla »hyväksytyt tiedot».

Cajanderilla oli jo kouluaikanaan harrastuksia, jotka olivat sille iälle ja ajalle outoja sekä hänen tulevaisuudelleen ennusmerkillisiä. Hän tutustui Tegnérin, Runebergin, Topeliuksen ja Geijerin teoksiin, koetti syventyä Suomen historiaan Grönbladin keskiaikaisesta lähdelehtisestä, tutki Kalevalaa ja Korhosen runoja sekä sommitteli runoja vanhalla runomitalla, vaikkakin ontuvasti sitä yrityksissään käyten. Seuraelämä pikkukaupunki=iloineen, lukiolais=tanssiaisineen ja muine huveineen ei näy olleen hänelle, hänen ujoudestaan huolimatta, aivan vierasta ja sai sekin, muiden runollisempien mielihohteiden ohessa, hänet runosuontansa koettamaan. Erään ensimmäisistä nuorukaisajan yrityksistään on hän omistanut äidilleen tämän nimipäivänä. Toinen saman ajan runosipale viittaa heräävään suomalaisuuden tuntoon, mikä onkin ymmärrettävää, kun muistetaan 60=luvun alkuvuosien merkitystä kansallishenkemme heräämiselle.

Yliopistoon tultuaan Cajander ensin kirjoittautui luonnontieteellis=matemaattiseen tiedekunnan osastoon, mutta erosi siitä ensimmäisen lukuvuoden kuluttua. Hänellä oli harrastusta luonnontieteisiin, erittäinkin oli kasvioppi ollut kouluaikana hänen lempiaineitaan. Mutta nähtävästi yhä selvemmäksi elpynyt suomalaisuuden tajunta sekä nuo jo aikaisin alkaneet kirjalliset harrastukset saivat hänet sittenkin ryhtymään opintoihin, jotka olivat omiaan niitä hedelmöittämään. Yrjö Koskinen ja Ahlqvist olivat v. 1863 tulleet professoreiksi ja heidän vaikutuksestaan kansalliset riennot näyttävät päässeen ylioppilasnuorisossakin entisestään elpymään, jopa vaikuttaen lukusuunnitelmainkin muodosteluun. Historian, suomen ja filosofian valitsi Cajander nyt opintojensa pää=aineiksi.

Nopeasti eivät luvut kuitenkaan edistyneet, sillä Cajander oli perinpohjin hämäläinen siinäkin, että hän teki työtä hitaasti, mutta teki vankkaa. Hänen älynsä oli niitä, jotka tarvitsevat paljon aikaa varttuakseen täyteen valmiuteensa, mutta kypsytyään saavuttavatkin häviämättömän henkisen voiman. Kirjallisetkin harrastukset yhä enemmän veivät hänen aikaansa. Kandidaattitutkinto täten viivästyti tavallista myöhäisemmäksi. Varhaisemman ylioppilasajan runotuotteet ovat vielä kypsytymättömiä harjoitelmia, samoin käännökset Runebergin, Topeliuksen, Tegnérin y.m. runoista, kaikki nekin vasta=alkajan työtä. Niitä on runsaasti Hämäläis=osakunnan lehdessä »Hälläpyörässä» sekä hänen jälkeensä jääneissä peruisissa. Vähän myöhäisemmältä ajalta lienee julkaisematon suomennos Runebergin runosarjasta »Svartsjukans nätter» nimeltä »Sukkamielen yöt», mutta sekin todistaa, että

Cajanderin runotar ei vielä ollut harjoitteluasteellaan kehittynyt. Hänen kielellinen taituruutensa on vielä vajavaista, samoin kuin runomitan käsittelykin sekä oikeakielisyys. Parhaat myöhemmän ylioppilasaikansa lyyrillisistä runoista julkaisi hän albumissa »Kaikuja Hämeestä I» v. 1872.

Hämäläis=osakunnan pöytäkirjat 60= ja 70=luvulta säilyttävät monta jälkeä siitä, että Cajander innokkaasti otti osaa osakuntansa elämään, ei niin, että hän olisi ahkerasti esiintynyt kokouksissa—hänhän oli peräti hiljainen ja harvapuheinen mies—, vaan suorittamalla monenlaisia hänelle uskottuja luottamustehtäviä. Niinpä työskentelee hän kirjallisissa palkintolautakunnissa, osakunnan kassan johtokunnassa, on jäsenenä osakunnan lähetystöissä y.m. Erikoista virikettä hänen kirjallinen toimintansa sai työskentelystä v. 1869 perustetun Helsingin Suomalaisen seuran hyväksi. Seuran näytelmäosastolle suomensi hän v. 1870 erään ranskalaisen huvinäytelmän, joka jo oli tanskaksi ja ruotsiksi mukailtu nimillä »En Nat i Roeskilde» ja »En natt i Falkenberg», joiden mukaan hän antoi suomennokselleen nimen »Yökausi Lahdella»; samana vuonna Orleansin neitsyen yksinpuhelun Schillerin samannimisen kappaleen neljännessä näytöksestä, jonka käännöksen rouva Raa esitti Seuran näytelmätilaisuuksissa lokakuun 29 ja marraskuun 1 p. 1870. Mutta suurin kirjallinen työ, minkä Cajander ylioppilasaikanaan suoritti, oli hänen suomennoksensa Björnstjerne Björnsonin »Kalatytöstä», joka ilmestyi v. 1869 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Novellikirjastossa. Mainittakoon myöskin, että Cajander on suomentanut libreton Weberin »Preciosa» oopperaan, joka esitettiin keväällä 1870. Kun toukokuun 31 p. 1867 se painovapauslaki, minkä hallitsija oli maallemme yhdeksi vuodeksi myöntänyt, lakkautettiin, saa tämä tapaus nuoren kirjailijan kirjoittamaan runon, jonka hän julkaisi kotikaupunkinsa sanomalehdessä »Hämäläisessä». Se on hänen ensimmäinen julkisuuteen tullut runoelmansa, nimeltä »31:nä päivänä Toukokuuta vuonna 1867».

Kevätlukukaudella 1868 perustettiin yliopiston filosofisessa tiedekunnassa ylioppilasten keskuudessa vapaaehtoinen »Kielitieteellinen yhteys», joka valitsi esimiehekseen professori Ahlqvistin. Cajander oli Almbergin jälkeen tämän seuran sihteerinä. Ohjelmansa oli Yhteys suunnitellut niin laajaksi, että se ei kyennyt sitä toteuttamaan. Aate oli sama, jota elinvoimaisempi »Kotikielen seura» myöhemmin perustettiin ajamaan. Seuraan kuului useita sittemmin kirjallisuuden palveluksessa tunnetuiksi tulleet miehiämme. Myös oli Cajander niitä nuoria yliopistollisia kansalaisia, jotka J.R. Aspelin ja K.A. Castrén keväällä 1870 kutsuivat perustamaan Suomen Muinaismuistoyhdistyksen.

Kandidaattitutkintonsa suoritti Cajander toukokuussa 1875, valmistauduttuaan siihen hyvin perusteellisesti. Korkein arvosana hänellä oli filosofiassa, historiassa ja suomenkielessä, sekä lähinnä korkein kaunotieteessä ja kirjallisuudenhistoriassa samoin kuin kasvitieteessäkin, jota hän vielä ylioppilasaikanaan innokkaasti harrasti. Samana keväänä vihittiin hänet maisteriksi, tovereinaan melkoinen joukko sittemmin aikamme tunnetuimpia miehiä.

Vaikka Cajander olikin sen ajan oloihin nähden luettava varakkaampien luokkaan—asia, josta hänen köyhemmillä tovereillaan usein oli syytä olla kiitollisia—, asui hän silti ylioppilaana, kuten muutoin koko elämänsäkin, sangen vaatimattomasti. Asuintoverinsa kanssa oli hän—ainakin osittain—omassa ruoassaan, siivouksen ja muun palveluksen suoritti joku matami. Vilpittömän ja jalon luonteensa avulla saavutti hän harvinaisen runsaasti toveriensa luottamusta ja ystävyyttä, tullen heikoimmille heistä todelliseksi tueksi ja suojelijaksi. Huvina oli hänellä teatteri, kirjallisuus ja musiikki. Soitannollisille taipumuksilleen haki hän tyydytystä huilunsoitosta, jota hän jo aikaisin oli opetellut.

Loma=ajat Cajander oleskeli enimmäkseen äitinsä luona Hämeenlinnassa tai jossain maaseudulla. Olo siellä viehätti häntä erittäinkin siksi, että hän oli suuri luonnonkauneuden ihailija, ja luonnon ystävä, varsinkin milloin sen vielä tapasi mahdollisimman alkuperäisenä. V. 1868 rouva Cajander osti saamisiansa turvaamiseksi Akaan Sontulasta Uotila=nimisen pienen maatalon eräältä leskirouva Walleniukselta. Siitä sai Cajander toisen kodin, jossa hän näyttää usein kesiä viettäneen, ja jota hän voudin avulla isäntänä viljeli ja hallitsi siksi, kunnes se äidin kuoltua myytiin. Tämä Akaan aika oli hänen kehitykselleen siinä suhteessa tärkeä, että hän täällä ensiksi todella likemmin tutustui kansaan ja sen oloihin. Vertaisena ja ymmärtävänä johtajana hän seurusteli talonpoikaisen kansan kanssa, puuhaillen kansanvalistus=asiain edistämiseksi.

Elokuun 5 p. 1871 kuoli Cajanderin äiti. Kuinka syvästi tämä vaikutti poikaan, voimme päättää hänen runostaan »Haudalla», jonka hän nähtävästi myöhemmin samana syksynä on kirjoittanut. Siinä hän liikuttavin säkein kuvaa, kuinka ilman sitä, »ken haavat sitoo, hellä on», on »sydän puoltaan vailla». Eräässä yksityisessä, avomielisesti ystäväälle kirjoitetussa kirjeessä, seuraavan vuoden helmikuulta, hän kertoo, kuinka hänellä äitinsä kuoltua tämän kuva oli alati mielessä. Kaunis se kuva oli, sanoo hän. »Se on totta, mitä joskus ennenkin on väitetty, että ihminen kuollessaan saa nuoruuden muodon takaisin... Rakastin kahdenkertaisesti tätä kuvaa: lapsena ja ihailijana... Ja silloin tein minä itselleni lupauksen, että äidilleni minä ijäti rakkauteni ytimen annan...» Hänen kaunis runoelmansa »Kuva» muistuu mieleen tätä kirjettä lukiessa.

Pesän tila oli äidin kuoltua ja kun kaikki saatavat oli peritty, niin hyvä, että Cajanderilla, sittenkun

hänen sisarensa osuus oli erotettu, oli omaisuutta siksi runsaasti, että se tarkasti hoidettuna ja lisättyinä kirjailijan omin töin ansaituilla varoilla takasi hänelle kutakuinkin turvatuun tulevaisuuden. Tämä oli harvinaisen edullinen asianhaara, jopa miltei edellytys niin laajalle ja menestykselliselle kirjailijatoiminnalle kuin se mikä Cajanderin oli suotu suorittaa. Hyvin harva suomalainen kirjailija on voinut siinä määrässä leipämurheiden rasittamatta antautua työalalle, joka paitsi taitoa ja ahkeruutta vaatii huoletonta aikaa.

Kun vanha sukutalo Hämeenlinnassa ja Akaan maatalo oli myyty, tuli Cajanderista muuttolintu, jolla ei ollut vakinaista asuinsijaa. Kandidaattitutkintonsakin jälkeen näyttää hän ensimältä oleskelleen pääasiallisesti Helsingissä, jossa kuunteli lukuvuotena 1874-75 opetusta ruotsalaisessa normaalilyseossa. Kesänsä asui hän missä sattui, esim. 1875 Saarijärvellä, mutta asettui sittemmin Hauholle, ollakseen lähempänä sisartaan, nimismies Paasosen rouvaa. Vielä senkin jälkeen kun sisar miehensä v. 1880 kuoltua oli Hauholta muuttanut takaisin Hämeenlinnaan, hän asui siellä, mutta siirtyi sitten parempien kulkuneuvojen läheisyyteen Vanajan Kankaille, Parkun yksinäiselle ratsutilalle, n. seitsemän kilometrin päähän Hämeenlinnasta. Täällä hän viihtyi erittäin hyvin, lehtoriksikin ja samalla pääkaupunkilaiseksi tultuaan muuttaen sinne heti loma=aikain alettua. Vasta 90=luvun keskivaiheilla rupesi hän kaipaamaan muutosta. Yltyvä kivullosuus sitäpaitsi pakotti hänet hakemaan terveydelleen parannusta eri kylpylaitoksista sekä kotimaassa että ulkomailla. Loppupuolella ikäänsä oleskeli hän enimmäkseen Keuruulla asuen siellä tunnetun hierojan Rajan emännän hoteissa. Tällä välillä oli hän kuitenkin ollut kesiä ystäviensäkin luona tai läheisyydessä, milloin mihinkin luonnon kauneus tai halu tutustua paikkakunnan väestöön häntä houkutteli.

* * * * *

Kuten jo mainittiin, kuunteli Cajander Helsingin normaalilyseossa opetusta syyslukukaudella 1874 ja kevätlukukaudella 1875. Aineet olivat historia ja suomenkieli. Hänen taipumuksensa opettajatoimeen arvosteltiin »jokseenkin hyväksi». Lieneekö hän epäillyt sopivaisuuttaan tähän toimeen, vai kirjalliset puuhatko olivat esteenä, jatkuvaan valmistautumistyöhön ei hän ryhtynyt ennenkuin syyslukukaudella 1882, tällä kertaa Hämeenlinnan normaalilyseossa ja kuunteluaineena pääasiallisesti uskonto. Mihinkään ratkaisevaan päätökseen ei hän kuitenkaan nytkään päässyt, vaan luopui pian kokonaan aikeestaan ruveta opettajaksi, nähtävästi siksi, ettei hän pitänyt menestystään tällä alalla varmana. Papiksi rupeamista hän myöskin näihin aikoihin ajatteli, mutta luopui siitäkin aikeesta, kaiketikin sopivaisuuttaan epäillen. Papin tointa hän muuten piti jalona kutsumuksena. Nämä vakinaisen viran saannin puuhat raukesivat siksi, kunnes v. 1885, jolloin Julius Krohn nimitettiin suomenkielen ylimääräiseksi professoriksi, saman aineen lehtorinvirka yliopistossa joutui haettavaksi. Etupäässä ystävänsä kehoituksesta Cajander nyt siihen pyrki, pitäen koeluennon yliopistossa huhtik. 28 p. 1886. Virkaa haki samalla kertaa myös tohtori Porkka, joka ylemmän oppiarvonsa takia sen saikin. Mutta Porkan sairastumisen takia sai Cajander kuitenkin ruveta melkein heti virkaa hoitamaan, ja kesti tätä viransijaisuutta syksyyn v. 1888, jolloin Porkka ryhtyi virkaansa. Tuoni tempasi kuitenkin pois jalon miehen jo seuraavana vuonna, joten Cajander uudestaan virkaa haettuaan vihdoinkin elokuun 8 p. 1890 siihen nimitettiin.

Kun toivo päästä tähän lehtorinvirkaan aluksi oli rauennut, aikoi Cajander ryhtyä valmistamaan tohtorinväitöskirjaa, opillisia ansioitansa lisätäkseen. Tutkimuksensa aiheeksi hän valitsi suomalaisten häätävät, nimenomaan mikäli ne kuvastuvat vanhoista häärunoista, mutta ei ehtinyt aineiden keruuta pitemmälle. Mikäli tallella olevista muistiinpanoista huomaa, näyttää tekijän tarkoituksena olleen verrata Suomen kansan ja muiden suomensukuisten kansain häätäpoja keskenään, sekä näitä taas toiselta puolen skandinaavien ja muiden germaanien, toiselta taas venäläisten häätäpoihin.

Cajanderin isänmaallisille harrastuksille kuvaavana mainittakoon hänen osanottonsa »Suomen Heimokansojen Seuran» perustamiseen. Heimokansojemme kohtaloita seuraamaan innostuneena oli hän eräitten muitten suomalaisten mukana ollut Tallinnan laulujuhilla v. 1880, ja siitä käynnistä m.m. kypsä ajatus, että olisi jotakin tehtävä molemmin puolin lahtea asuvien sukulaisten lähentämiseksi. Niinpä katsottiin tarpeelliseksi perustaa asiaa ajamaan erikoinen seura sekä ruveta julkaisemaan asianharrastajia varten helpotajuista vironkielistä kirjallisuutta. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran 50=vuotispäivänä, maaliskuun 16:nä v. 1881 tämä seura perustettiin. Se kulkee aluksi nimellä »Viron kielen ystävät», ja »Suomen silta», kunnes se vihdoinkin saa yllämainitun nimen. Tarkoituksena oli »tieteellisillä tutkimuksilla valaista Suomen heimokansojen kieliä, kansatiedettä, muinaisia ja nykyisiä oloja sekä kansantajuisella kirjallisuudella levittää niistä tietoja yleisölle». Tämä puuha jäi kuitenkin silleen, kun Suomalais=ugrilainen seura muutamia vuosia myöhemmin perustettiin, mutta on merkillinen siitä, että sittemmin Suomen tieteelle niin hedelmälliseksi tullut heimoseuran aate ensiksi virisi eteväin ja isänmaallisten maallikkojen mielessä, joutuakseen sitten varsinaisten erikoistutkijain vaalittavaksi ja heidän huostassaan kehittyäkseen laajasuuntaiseksi, yli koko Euroopan tunnetuksi suomalais=ugrilaisen kielitieteen työpajaksi.

Vuosi 1884 on siitä mainittava runoilijan elämässä, että silloin kuoli hänen sisarensa, nimismiehen

leski Iida Maria Paasonen, jättäen jälkeensä kaksi alaikäistä lasta. Vainajan pesän hoito sekä murheenpito orvoista, joiden holhoojaksi Cajander tuli, antoi tietenkin paljon huolta ja vaivaa. Nuorempi orvoista kuoli kuitenkin jo samana vuonna. Enona ja holhoojana teki Cajander kaiken voitavansa velvollisuutensa täyttämiseksi.

Paavo Cajander oli uskonnollinen mies. Surut ja ruumiilliset kärsimykset vain lujensivat sen pohjan, jolle hän elämänsä oli rakentanut. Taisteluitta hän tätä voittoa ei kuitenkaan saavuttanut, siksi ajatteleva ja syvälinen luonne hän oli. Mihinkään ahdashenkisyyteen ei hän ollut koskaan taipuvainen, yhtä vähän uskonnossa kuin muissakaan elämäkysymyksissä, joskin jyrkän ja suoran luonteensa mukaisesti arastelematta lausui käsityksensä silloin kun asia hänen mielestään niin vaati. Esimerkkinä mainittakoon eräs ote hänen muutamasta kirjeestään vuodelta 1883, jossa hän puhuu raittiusasiasta. Hiukan leikkillisesti huomauttaa hän, että sekin, kuten kaikki muukin meillä, heti vaatii seuran perustamista. Raittius on kieltämättä hyvä asia, lausuu hän, mutta kysyy: mitä varten liittoja, seuroja ja lupauksia? »Onko hyveen ja velvollisuuden voima jo niin huono, etteivät ihmiset sitä voi noudattaa tekemättä liittoja ja lupauksia tovereilleen?»—»Voi, kuinka armahilta tuntuvat nuo fennomanian hyvät ajat Helsingissä. Liitot ja lupauksetko sitä kannattivat? Eikö se ollut sisällinen voima ja sydänten puhtaus?» Raamatun lukemisen tapa oli nähtävästi juurtunut jo äidistä poikaan. »Ei ole maan päällä mitään miellyttävämpää kuin naissielu, jossa hurskaus asuu»—nämä sanat hän jostakin Lutherin teoksesta on erääseen muistiinpanolippuseen merkinnyt, nähtävästi äitiään ajatellen. Myöhemmin hän uskonnollisen käsityksensä syventämiseksi jonkun verran tutki varsinaista jumaluusoppiakin. Ujo ja vaatimaton kun oli, hän ei mielellään näistä asioista muille puhunut, saati minään neuvojana esiintynyt. Hiljainen työmies hän oli tässäkin suhteessa, kalliin aarteiden etsijään verrattava.

Hänen olemuksessaan oli, huolimatta hänen ulkonaisesta jäykkyydestään, jotakin erikoisesti puoleensavetävää, joka saattoi ihmiset pyrkimään hänen tuttavuuteensa, yksin ulkomaalaisetkin, vaikka eivät aina tienneetkään hänen olevan maansa merkkimiehiä... Niinpä hän kylpypaikoissa, joissa hän monesti kesäisin oleskeli, näyttää saaneen lukuisain vanhain ystävänsä lisäksi uusia näiden jälkimäistenkin keskuudesta ja joutui joskus heidän kanssaan kirjevaihtoonkin. Muuten ilmeni hänen luonteessaan aina jotain surunvoittoista ja hillittyä. Yhtenä syynä lienee ollut jo lapsesta saakka heikko terveys. Itse hän kertoi noin 9 vuoden ikäisenä joutuneensa rajun hevosen jalkoihin ja silloin saaneensa jonkun sisällisen vamman, mikä häntä sitten myöhemmin, varsinkin vanhemmalla iällä, vaivasi. Toisena syynä saattoi olla se yksinäisyys, johon hän oli itsensä tuominnut. Nuoruudessaan hänkin tietysti, kuten useista hänen runoelmistaankin ilmenee, oli unelmoinut lemmen ja oman kodin onnea, mutta toteutumatta ne unelmat ainaiseksi jäivät, johon syynä lienevät olleet osaksi varovaisuus, osaksi pettymykset. Vilpittömiä lapsia hän rakasti isällisellä hellyydellä ja osasi heidän kanssaan vielä vanhanakin hilpeästi leikkiä.

Muuten ei läheisinkään ystävä voine kerskata tunkeutuneensa Cajanderin sydämen sisimpään, vaikka runoilija esim. kirjeissään toisinaan saattoi olla varsin avomielinen. Hänen persoonallinen tunne=elämänsä pysyi kaikilta suljettuna, mutta kätki varmaankin aarnioihinsa sydämen parasta kultaa. Niinpä hänen runoelmistaan loistaa korkeiden ihanteiden kauneus ja kirkkaus: jumalanpelko, hehkuva isänmaanrakkaus, rakkaus kotiin ja perheeseen, lämmin myötätuntoisuus ystäviä kohtaan ja samalla kaiken itsekkäisyyden ja vilpillisyyden syvä halveksinta. Seurustelussa nämä ominaisuudet myöskin tulivat näkyviin: ihailu ja kunnioitus hillittyinä vakaumuksen sanoina taikka vastenmielisyys ja inho muutamina toisinaan änkytyksen katkaisemina sydämenpurkauksina. Helposti hänen mielensä joutuikin kuohuksiin, ei ainoastaan silloin, kun se, mikä on pyhää, korkeaa ja koskematonta, vedettiin lokaan, tai kun teennäisyys pyrki esiintymään avun valhepuvussa, vaan silloinkin, kun joku, vaikkapa läheinen ystäväkin, koetti häntä hänen vakaumuksestaan luovuttaa omalle puolelleen.

Ne, jotka Cajanderin hänen elämässään tunsivat, eivät hevin unohda hänen ulkonäkönsä: hän oli tavallista pitempi, hoikanlätä mies, vartalo suora, kasvot tummaveriset, otsa korkea, nenä kaunis, roomalainen, leuka voimakas, parta aina huolellisesti ajeltu, tukka tummahko, sekin lyhyeksi leikattu, ääni syväsointuinen, silmät ruskeat, kirkkaat ja erinomaisen kauniit, milloin niihin vain ilmeni välähdys jostain kauniista sielunliikunnosta. Innostuksen hetkinä loisti niistä lämmin säteily, mielen kuohahtaessa ne singauttivat salamoita. Hänellä oli muutoin huumorille avoin mieli, hän ymmärsi ja piti sitä arvossa, mutta itse hän oli vakava ja harvapuheinen ja, jos pyrki pilantekoon, pikemmin ivallinen kuin leppoisan leikkisä. Joskus harvoin saattoi hän tuttavallisessa seurassa käydä puheliaammaksikin. Nuorempaan toisinaan hän yltyi jopa vallattomaksikin, lyöden painia toveriensa kanssa. Voimistelua ja nimenomaan soutoa (uistelua) ja keilanheittoa harrasti hän miehuusvuosinaan. Vanhempana supistui ruumiillisen liikunnan tarve jokailtaiseen kävelyyn, tavallisesti pitkin Bulevardia.

Lehtorinvirkaansa Cajander hoiti suurella tarkkuudella ja täsmällisyydellä; opiskelevan nuorisoparven tasaisesti kasvaessa hänenkin työnsä karttui ja tuntui hänestä toisinaan rasittavalta, olletikin kun hän samalla oli yliopiston virallisena kielenkääntäjänä ja pakotettu milloin mitäkin suomentamaan. Osittain sairauden, osittain kirjallisten töiden tähden oli hän virkavapaana 1905—31/5 1911, ja otti virastaan eron toukok. 8 p. 1912. Samana vuonna sai hän valmiiksi Shakespeare=sarjan kaksi viimeistä

näytelmää.

Cajander karttoi ulkonaisia suosionosoituksia, mutta joutui sittenkin toisinaan kansalaistensa kunnioittavan huomion esineeksi; niin esim. silloin, kun kymmenes Suomalaisen teatterin esittämä Shakespearen näytelmä »Antonius ja Kleopatra» maaliskuun 11 p. 1896 annettiin— juhlahetki sekä teatterille että näytelmän suomeksi tulkitsijalle—, ja silloin, kun runoilija täytti 60 vuotta. Yliopiston seppelejuhlassa keväällä 1907 hänelle suotiin kunniatohtorin nimi ja arvo. Erinäisiä kertoja hän myös sai kirjallisista töistään kunniapalkintoja Suomalaiselta Kirjallisuuden Seuralta.

Sairastettuaan jonkun aikaa tuskaisaa sappikivitautia Paavo Cajander kuoli kesäkuun 14 p. 1913 ja haudattiin saman kuun 19 p. Helsingin Vanhalle luterilaiselle hautausmaalle, tuohon isänmaallisista muistoista rikkaaseen kalmistoon. Ruumiinsiunaustekstinä oli vertaus miehestä, joka löysi kalliin päädyn ja möi kaikki mitä hänellä oli, ostaaksensa sen. Niin kätettiin synnyinmaan poveen suomalaisen Suomen aamulaulaja, jonka elämä oli ollut opetusta koko kansallemme.

* * * * *

Edellä on lyhyesti mainittu Cajanderin kirjallisista harrastuksista koulu- ja varhaisempina ylioppilasajanaan. Ne olivat olleet alkuharjoittelua, henkeväää huvitusta lukuharrastusten lomassa. Muutamat myöhäisemmän ylioppilasajan runoelmat ovat jo Cajanderin parhaita, esim. »Scipio Africanus» v:lta 1869 ja »Saaren impi» v:lta 1870, mutta vasta 1870-luvun jälkipuoliskolla tekijän varttuessa parhaimpaan miehuudenikänsä, voi sanoa hänen runoutensakin saavuttavan täyden miehuutensa: sen kuulakan kirkkaan ja samalla välittömän yksinkertaisen muotonsa sekä kansallisesti ja yleisinhimillisesti täysipätöisen sisällyksensä, jotka piirteet ovat sille tunnusomaiset, samoin kuin se sydämeen tehoava lämmin ja miltei yhä lämpenevä sävy, mikä niissä aallehtii runoilijan lämpimän sydämen maininkeina. Tila ei myönnä tässä ryhtyä hänen runottarensa luonnetta tarkemmin tutkimaan, eikä se ole tarpeellistakaan, sillä kirjallisuuteen perehtynyt yleisömmme tuntenee Suomen runoniekkoista juuri hänen runottarensa parhaiten ja voi nyt kun hänen runoelmansa ovat koottuina saatavissa tätä tuntemustaan itse mielensä mukaan syventää ja uudistaa. Runoelmista itsestään useimmiten ilmenee, missä olosuhteissa ja tilanteissa ne ovat syntyneitä. Lukuunottamatta nuoruudenrunoelmia sekä niitä harvoja, jotka hän miehuusikänsä loppuvieteellä julkaisi, ovat ne useimmat tavallaan tilapäärunoja, usein erityisestä pyynnöstä aiheutuneita. Lienee sen sijaan paikallaan mainita, mitä periaatteita on noudatettu tätä kokoelmaa tehtäessä.

Mitä valintaan tulee, on toimittaja katsonut oikeammaksi antaa enemmän liian paljon kuin liian vähän. Kun Cajanderin runoja ei ole tätä ennen koottuna ilmestynyt, lukuunottamatta sitä pientä valikoimaa, joka julkaistiin Kansanvalistusseuran v. 1898 ilmestyneessä »Helmiä Suomen runoudesta» sarjan kuudennessa vihossa, on näyttänyt olevan syytä tarjota ensiksikin yhteen koottuina ylimalkaan kaikki, mitä runoilija itse on siroittanut hajalle kymmeneen eri julkaisuihin; sen lisäksi on otettu mukaan vainajan säilyneistä käsikirjoituksista hänen nuoruudenaikaisista tuotteistaan melkoinen joukko runoelmia, jotka kyllä osoittavat vielä tekijänsä vasta-alkajan kantaa, mutta ovat silti runoilijan ja runokielemmekin kehitykselle kuvaavia ja tärkeitä todistuskappaleita. Niissä Cajanderin sisin olemus tulee ikäänkuin meitä lähemmäksi siitä jylhän umpinaisuutensa kuoresta, johon se jokapäiväisessä elämässä yleensä oli verhottuna. Kun valinta oli sittenkin tehtävä melkoisen runsaasta varastosta, on tekijän vaikea mennä onnistumistaan arvioimaan; työssään on hän neuvotellut runoudentutkijain ja Cajanderin ystävain kanssa. Suotakoon muuten toimittajalle anteeksi, että hän noudattaen tapaa, joka ei ole harvinainen tällaisia teoksia toimitettaessa, on joskus harvoin uskaltanut jollakin aivan pienellä muutoksella parantaa muotoa tai selventää ajatusta jossakussa nuoruudenaikaisessa runoelmassa taikka jossakin virressä.

Käännöksistä on uudestaan julkaistu enimmäkseen, jotka Cajander itse on tekemikseen merkinnyt tai muuten siksi tiedetään, ja on samalla koetettu valikoida sellaisia, jotka vieläkin olisivat lukijalle sinänsäkin mielenkiintoisia.

Joku määrä on varmaankin vielä olemassa Cajanderin runotuotteita, joista toimittajan on ollut mahdoton saada tietoa. Niin vähän piti Cajander huolta siitä, että tämmöiset pienemmät jäljet hänen elämäntyöstään jäisivät jälkipolven tietoon, ettei hän ole säilyttänyt mitään likimaillekaan täydellistä kokoelmaa käsikirjoituksistaan tai luetteloa julkaisuistaan. Toisinaan ovat käsikirjoituksetkin vain ensi luonnosten tapaisessa muodossa, jotenka on hyvin mahdollista, että hän ne kädestään laski jonkun verran toisellaisina, ehkäpä sujuvampaan asuun viimeisteltynä. Näissä luonnoksissa tavatuista sana- ja lausetoisinnoista on valittu ne, jotka tuntuvat parhaimmilta, jommoimen valikointi ei ole aina ollut helppoa. Tämä erittely on varsinkin Shakespearen sonettien käännöksissä tuntunut vastuunalaiselta. Toimitustyössä on silmällä pidetty alkukielistäkin muotoa, avuksi ottamalla Bodenstedtin saksankielinen ja Nyblomin ruotsinkielinen käännös.

Mikäli lukija edellä olevaa lyhyttä elämäkertaa lukiessaan kaipaa enempiä tietoja Cajanderin runoilusta, sikäli hän hakekoon niitä itse runoelmista, joiden yhteyteen on merkitty erinäisiä niitä

koskevia tiedonantoja.

Mutta Cajander ei ole vain maamme huomattavimpia alkuperäisiä runoilijoita, vaan myöskin suuri käännösrunoilija, jos niin voi sanoa. Muistomerkillisen elämäntyönsä toisen ja painokkaamman puolen rakensi hän tulkitsemalla korkeamman sivistyksen alkutaipaletta vaeltavalle kansalleen ihmiskunnan suuria aikaansaannoksia kirjallisuuden alalla. Hänen elämäntyönsä ei olisikaan saavuttanut sitä suuripiirteistä eheyttä, joka on sen lopullinen päätunnus, jos hän olisi hajoittanut voimansa tilapäisiin töihin milloin minkin hyvän asian edistämiseksi. Hänellä oli ratkaistavana, kumpiko kirjallisen työskentelyn haara, omintakeinen ja itsenäinen tuotanto vaiko tulkitsijan tehtävä, oli elämäntyöksi otettava. Ja hän epäilemättä katsoi tuottavansa isänmaalleen suuremman hyödyn ryhtymällä pukemaan kieleemme asuun häntä itseään mahtavampain laulajain ikituotelmia. Ei kyvyn puute, vaan velvollisuuden tunto, suurempi itsensä voittaminen, kuin mikä tavalliselle ihmiselle on ominainen, vei Cajanderin sille alalle, josta häntä iäti Suomessa kiitoksella muistetaan.

Ennenkuin sanomme sanasen hänen suurtehtävästään, saanemme mainita, vaikkapa vain luettelemalla, tunnetuimmat hänen muista kirjallista töistään. Vv. 1873-75 Cajander kuului Kirjallisen Kuukauslehden toimitukseen kirjoittaen lehteen kirjallisuudenarvosteluja, kuvauksia ja tutkielmia eri aloilta, runoja y.m. Suomen Kuvalehdessä Cajander oli aputoimittajana vv. 1875-80. Hänen siihen antamansa kirjoitukset, mikäli ovat tunnettavissa, ovat enimmäkseen kirjallisuuden, taiteen ja sielutieteen alalta. Huomattava on elämäkerrallinen kirjoitus J.F. Granlundista. Paitsi jo aikaisemmin mainittuja käännösharjoitelmia, on Cajanderin kädestä lähtenyt m.m. seuraavat käännökset: runoja Z. Topeliuksen »Lukemisiin lapsille» (K.A. Hougberg=Vaarasen valikoima, 1874-1882); E. Brachvogel: »Narcisse Rameau» (1874, käsikirjoituksena Kansallisteatterin kirjastossa); Otto Ludwig: »Taivaan ja maan välillä» (1875); J.J. Wecksell: »Daniel Hjort» (esitettiin ensi kertaa huhtikuussa 1877); Z. Topelius: »Maamme kirja» (parannettu J. Bäckvallin suomennoksesta, 1878); J.L. Runeberg: »Hanna» (1880) ja »Jouluilta» (1881); yhdeksän arkkia K.J. Gummeruksen kustannuksella vv. 1883-1887 ilmestynyttä J.H. Merle d'Aubignén »Kuudennentoista vuosisadan uskonpuhdistuksen historiaa»; »Vänrikki Stoolin tarinat» (lopullisessa asussa v. 1889); Z. Topelius: »Luonnonkirja» (parannettu laitos J. Bäckvallin käännöksestä, 1886); teokseen »Suomi yhdeksännelätoista vuosisadalla» Topeliuksen kirjoittamat osastot »Maa» ja »Kansa», sekä L. Mechelinin kirjoittama »Valtiollinen katsaus» (1893).

Viimeisinä elinvuosinaan otti Cajander osaa Kaarlo Bergbomin kirjallisen perinnön julkaisemiseen. Hänen tehtäväkseen tuli semmoisten sitä varten valittujen tuotteiden suomentaminen, jotka tekijä alkujaan oli ruotsiksi kirjoittanut. Huomattavin näistä on Bergbomin mielenkiintoinen nuoruudendraama »Pombal ja Jesuiitat», jonka osaksi runomittaisen teoksen Cajander tottuneen taitavin käsin puki suomenkieliseen asuun. Kuten tunnettua, ilmestyivät Kaarlo Bergbomin kirjoitukset Suom. Kirj. Seuran toimesta v. 1907.

Mutta tätä niin sanoaksemme ohjelmatonta käännöstoimintaa rupesi jo aikaisin vaatimaan palvelukseensa se innostus, jonka 70=luvun sivistyselämässämme herätti nuoruudenvoimaansa päässyt Suomalainen teatteri. Olemme jo nähneet, kuinka Cajander mielellään riensi sitä näytelmän ja oopperatekstien suomentamisella avustamaan. Ja perehdyttyään draamallisen runokielen käyttölyyn Daniel Hjort =suomennoksessaan hän jos kukaan meillä pystyi toteuttamaan suurempiakin samanlaatuisia tehtäviä. Vastaanottavaisena luonteena Cajander vain tarvitsi tielletoimittajaa, sitten ottamansa tehtävän tunnontarkasti täyttääkseen. 70=luvun alkupuolella oli Helsingin teatteriyleisössä ilmapiiri, rouva Raan vierailunäytäntöjen johdosta suomalaisella näyttämöllä ja J.A. Lindbergin ruotsalaisella, niin Shakespeare=sähköinen, ja nimenomaan juuri Hamletin ihailua täysi, että ajatus tämän draaman suomeksi saamisesta oli niinä aikoina aivan luonnollinen. Niinpä olikin jo päätetty, että K. Slöör, joka jo 1860=luvulla oli sangen ansiokkaasti suomentanut Macbethin, kääntäisi Suomalaiselle teatterille myöskin Hamletin, vaikka asia sitten kumminkin raukesi ja tehtävä siirtyi Cajanderille. Daniel Hjortin suomentajana ja teatterin etevän johtajan sekä sen näyttelijöiden, Vilhon ja Leinon, hyvänä tuttuna häntä tietenkin kehoitettiin, ellei hän sitä omasta alotteestaan olisi tullut ajatelleeksi, tähän työhön ryhtymään. Niinpä hänen pyynnöstään Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran sihteeri Rothsten tiedustelee huhtikuun 5 p. 1878 Seuralta, ottaisiko se kustantaaksensa Shakespearen draamalliset teokset suomeksi käännettynä; Hamlet=käännös olisi jo melkein valmiina. Marraskuun 8 p. samana vuonna Seura päätti suostua Cajanderin pyyntöön. Seuraavan vuoden alkupuolella valmistuu sitten Hamlet lopullisesti ja ilmestyy painosta samana vuonna. Venetsian kauppias näyttää olleen toisena välillä, mutta suomalaisen teatterin johtokunta ja Ida Aalberg anovat häneltä hartaasti Romeota ja Juliaa. Niin tuli alkuunsa tämä suurenmoinen tehtävä, jonka loppuunsaattaminen tosin muiden suomennoksien sekä virkatöiden ja sairalloisuuden viivästyttämänä, vaati neljäntäkymmentä vuotta. Sen suoritettuaan tekijä pian oli muunkin tehtävänsä tässä maailmassa toimittanut.

Dramat ilmestyivät seuraavassa järjestyksessä:

I *Hamlet*, 1879, 2 pain. 1899; II *Romeo ja Julia* 1881, 2 pain. 1907; III *Venetian kauppias* 1882; IV *Kuningas Lear* 1883; V *Julius Caesar* 1884; VI *Othello* 1884; VII *Macbeth*, 1885; VIII *Coriolanus* 1887;

IX *Kesäyön unelma* 1891; X *Myrsky* 1892; XI *Talvinen tarina* 1894; XII *Antonius ja Cleopatra* 1895; XIII *Kuningas Henrik IV, edell. osa*, 1897; XIV *Kuningas Henrik IV, jälkim. osa*, 1898; XV *Kuningas Richard III* 1897; XVI *Loppiaisaatto* 1899; XVII *Timon Ateenalainen* 1900; XVIII *Cymbeline* 1901; XIX *Kuningas Juhana* 1901; XX *Kuningas Richard II* 1905; XXI *Kuningas Henrik V* 1905; XXII *Paljo melua tyhjäästä* 1906; XXIII *Iloiset Windsorin rouvat* 1906; XXIV *Kuningas Henrik VI ensim. osa* 1907; XXV *Kuningas Henrik V toinen osa* 1907; XXVI *Kuningas Henrik VI kolmas osa* 1907; XXVII *Turhaa lemmen touhua* 1910; XXVIII *Miten haluatte* 1910; XXIX *Kaksi nuorta veronalaista* 1910; XXX *Hairauksia* 1910; XXXI *Kuningas Henrik VIII* 1910; XXXII *Loppu hyvä, kaikki hyvä* 1911; XXXIII *Troilus ja Cressida* 1911; XXXIV *Verta verrasta* 1911; XXXV *Kuinka äkäpussi kesytetään* 1912; XXXVI *Titus Andronicus* 1912.

Näiden lisäksi tulee vielä 30 Shakespearen sonettia, joiden suomentamisen Cajander suoritti nähtävästi loppupuolella vuotta 1912 ja kentiesi alkuvuodesta 1913—viimeinen kirjallinen työ, minkä tiedämme hänen tehneen.

Jos runoilijalle olisi suotu elonpäiviä pitemmälti, hän tähän Shakespearen suomennosten sarjaan vielä olisi liittännyt suuren brittiläisen runoilijan elämäkerran viimeiseksi osaksi, mutta tämä työ samoinkuin sonettienkin loppuun kääntäminen on siirtyvä nuorempien voimien tehtäväksi. Shakespearen jälkeen Cajander vielä toivoi ehtivänsä suorittaa Miltoninkin »Kadotetun paratiisin» suomentamistyön—niin haaveili hän terveenä ollessaan,—mutta saatuaan Shakespearenkin käännökseen valmiiksi hän tunsikin elinvoimansa jo niin väsähtyneen, että hän, kuten valtioneuvos Aspelin=Haapkylä kertoo kauniissa jälkimuistossaan, minkä hän Cajanderin kuoltua julkaisi *Aika*=lehdessä, ystävän kysyessä, mihinkä hän nyt aikoo ryhtyä Shakespearetyönsä päätettyään, oli vastannut: aion kuolla! Runoilijat ovat tietäjiä.

* * * * *

Näin lähtevät nyt Paavo Cajanderin runoelmat ensikerran yhtenä parvena kaikkeen maailmaan suomalaisten iloksi. Olkoon niillä yhäkin se sama sytyttävä, innostava ja jalostava vaikutus, minkä niiden parhailla tietää olleen se sukupolvi, joka on saanut kokea niiden ensi salaman iskevän tenhon. Vasta valkenemassa oli silloin suomalaisuuden taivas ja ilmaa puhdistavana ja elähdyttävänä kajahteli runoilijan herätyshuuto; synkkää synkempiin pilviin on se jälleen peittynyt—uutena kajahtakoon siis runoilijankin kirkassointuinen kehoitus.

Ja hätäpäivä raskas kun joskus päälle saa
Ja tukala ja ankea on aika,
Se sana tenhovainen se kansat nostattaa,
Ja kauas käy sen lumoava taika;
Ja silloin sana kaikuu: »*isänmaa* eläköön
Ja rauha yksityisen sen tieltä väistyköön,
Ja etu menköön, ajallinen onni!»

A.V. Koskimies.

Huomautuksia ja oikaisuja.

Niiden runoelmien vuosituksessa, joiden tekoaikaa ei ole käsikirjoituksissa merkitty tai muuten tunnettu, ovat viitteinä olleet muutamat ulkonaiset asianhaarat, semmoiset kuin käsikirjoituksessa esiintyvän käsialan tai paperin laatu, sekä varsinkin sellainen sattuma, että samassa käsikirjoituspaperissa toisinaan tavataan tekovuodeltaan ennen tunnettu kappale, taikka on myös syntyänsä nähden tehty johtopäätös runon sisällyksen perusteella, silloin kun se on näyttännyt liittyvän muihin tekoajan puolesta tarkemmin määrättäviin kappaleisiin. Mutta koska tällaiset ajanmäärittelyperusteet sittenkin voivat tulokselleen olla jonkun verran epävarmat, on otaksuttu vuosiluku muutamissa tapauksissa varustettu kysymysmerkillä, tahi on kaksi vierekkäistä vuotta ilmoitettu.—Runo »*Rouva Raa'lle*» on merkitty vuosiluvulla 1872, mutta lienee oikeammin v:lta 1875 ja kentiesi se runo, jonka näyttelijä Vilho sanomalehtien kertomuksen mukaan luki mainiolle näyttelijättärelle 25/9 s. v. pidetyissä jäähyväiskekereissä.—»*Maljan=esitys isänmaalle*» on painettu »*Kaikuihin Hämeestä*» v:sta 1872, jota seikkaa ei ole tekstin alla mainittu.—»*Saaren impi*» on oikeastaan sijoitettava v:n 1870:n runotuotteisiin.—»*Runoon Suomalaisen alkeisopiston vihkiäisissä*» on 4:ksi säejaksoksi otettu mukaan säkeistö, jonka sensuuri aikanaan pyyhki. Se tavataan eräässä alkuperäisessä käsikirjoituskappaleessa samoin kuin muutamassa korjausvedoksessa, jonka prof. A.V. Streng on säilyttänyt.—»*Eräässä kansanjuhlassa*» on kirjoitettu v. 1877. —»*Vapautetun kuningattaren*» loppusäkeistöksi on jälleen pantu se säejakso, joka alkuaankin oli runoelman päätteenä, mutta joka myöhemmistä painatuksista; tavallisesti on jätetty pois.—»*Vänrikki Stoolin tarinoista*» on uudestaan painettu näytteiksi vain ne neljä, jotka Cajanderin tiedetään yksinomaan itse kääntäneen.—Schillerin »*Sukeltaja*» poikkeaa hiukan K.P.T. albumissa painetusta kappaleesta; syynä ne lukuisat painovirheet,

jotka tuossa ensi painatuksessa tavataan ja nyt on korjattu sisällyksen vaatimusten mukaan; m.m. muoto *raad* kuuluu nyt *raid*, Kajaanin murteessa = laivanantura, jota vastoin edellistä muotoa tämänmerkityksellisenä ei mistään murteesta tavattane.—Virsi 455 tanskalaisesta virsikirjasta on tekstissä otaksuttu olevan v:lta 1909. jolloin Cajander vietti osan kesäänsä Skodsborgin parantolassa Tanskassa, mutta jälkeenpäin saadun tiedon mukaan se onkin jo v:lta 1904 ja käännetty lehtori Kaarlo Länkelän pyynnöstä.

I.

ALKUPERÄISIÄ RUNOELMIA

Vv. 1866-1872.

SUOMALAISEN RUKOUS.

Illan kuu ja tähti,
Loista tietäni,
Väinämöisen miekka,
Viittaa matkani,
Jota mennen päivät, yöt,
Siksi kun ma vaivain työt
Lasken uhriksi
Helmaas, Suomeni!

Ja Sä taivaan Luoja,
Kuule minua,
Kuule rukousta,
Ohjaa onnea!
Säteilläsi lämmitä
Kylvöäni kultaista,
Nosta korrellen
Kiiltotähkänen!

Ja jos sitten tähden
Taas näen koittavan
Taivaallasi, Suomi,
Armas synnyinmaan',
Tyytyväisnä painallan
Pääni kalman helmahan,
Lepään povessas
Kultakukkanas.

1866 (?).

LAPSEN SYDÄN.

Tunnetko, mitä lapsen sydän tuntee,
Kun äitinsä hän lepää helmassa,
Kun hymyellen tunto luokseen lentää
Ja hetken kuvat piirtää sieluunsa?
Ja pieni suu kun työntää muiskujansa,
Kun käsiään laps äidin kaulaan lyö,
Ah, tunnetko sa silloin tunteitansa?
Ah, tunnetko kuin lapsen rinta lyö?

Tunnetko, kuinka lapsen painaa syäntä,
Kun vuoteella hän istuu äitinsä
Ja itkusilmin vaaliellen häntä
Hän vihdoin sulkee silmäluomensa?
Ja kun hän saattaa hautaan armastansa
Ja kukkavihkon laskee haudalle,
Ja sitä kastaa kyyneltulvallansa,
Ah, tunnetko mi painaa syämmelle?

Ja silmänsä kun taivaaseen hän nostaa
Ja sinen katsoo tähtilaumoa
Ja autuutensa siltä tahtoin ostaa
Hän soihdun ihmettelee lentoa
Ja kuihtuin kun hän silmää Luojahansa
Ja äidin rukouksen sammaltaa,
Ah, tunnetko min tuntee sydämmensä?
Ah, tunnetko mi pientä vaivaltaa?

1867.

MIELIENI.

Avaruudessa lintunen rientää,
Voimiaan pienonen paisuttaa,
Toivot jo kultaiset kaukana siintää,
Hattarat taasen ne haihduttaa.
Kolkko on ilma ja lintunen oi!—
Koska se toivonsa tavata voi!

Ulapall' aavalla myrskyt pauhaa,
Venhosta lainehet vierittää,
Ilta jo vienoista tarjovi rauhaa,
Koitar se myrskyjä taas herättää.
Loitoss' on ranta ja kotimaa—
Koska ne venhoni saavuttaa!

Loitoss' on toivot, ne kuitenkin entää,
Vaikkapa pilvenkin varjosta,
Mieleni mun sekin kauvaksi lentää,
Toivoa koita ei ainoata,
Loistaispa tähti jos pieninkin,
Aina sun lentohon työntäisin.

Hälläpyörä 16/10 1868; Kaikuja Hämeestä 1872.

LUONNON RAKKAUS.

Nyt Suomeni saloissa kevät taas on,
Kevät myös joka rinnassakin,
Ja laulajaparvi tuo luopumaton
Taas rientää sen riemuihin,
Jo tervehdys metsissä kajahtaa,
Jo hallainen kukkakin suutelon saa,
Mut honka härmän luo oksiltansa
Ja pienille majan suo suojaassansa.

Pian ruskokin valoksi sulanut on,
Sepä loiston nyt luonnolle myö,
Ja riemu on luonnossa verraton,
Ja hongankin rinta se lyö,
Sen oksille poikaset riemuja tuo,
Ja harmajan havuille suutelon suo,
Mut honka silmäilee suojaamaansa

Ja opettaa hälle huminaansa.

Oi ihmislapsi sulla tunto on,
Sulla järjen on valokin myös,
Ja kuitenkin rintas on kiittämätön,
Ja pilven varjoja työs!
Vaan lintu, kun hallat sen karkoittaa,
Suo hongalle muiskuja, muiskuja saa,
Ja suvessa vielä sen huminata,
Hän laulaa, kaivaten hallojen maata.

Hälläpyörä 30/10 1868; Kaikuja Hämeestä 1872.

RAUHATON.

Minne läksit, muinaisrauhani,
Autioksi jättäin rintani,
Päiv' on vielä taivahalla,
Luonto kaunis taivaan alla,
Lintu vielä lehdon suussa
Laulelee.
Läikkyvänä laine päilyy,
Lainehilla pursi häilyy,
Kultain viiri pursipuussa
Nuokkuilee.
Lännestä tuulonen viestiä tuo,
Riemua virtana rintaani luo,
Mutta hetkeks ainoasti—
Pian rinta riehuu taas.
Karvas huoli! Kahleitas
Kantaa saanko hautaan asti?

Ei!—Rautasi ma annan ruostuttaa,
Rauhaa tahdon. Enkö sitä saa?
Kalmistoon käyn joka ilta
Riemun kerjuun kuollehilta;
Mullassakin veljen rinta
Lämmin on.
Kummulle tuon kukkaiskehdon,
Haavoist' istuttelen lehdon,
Niiden viihtymys—se hinta
Itkuin on.
Lehtohon linnut taas riemuja tuo,
Viihdynnän mullekin hetkeksi suo,
Viihdynnän, vaan kuinka kauvan?
Yö tuo taasen halloja,—
Linnun lakkaa laulanta—
Ihminen, käy onnes sauvaan!

1868.

NYKYINEN SYDÄMMENI.

Kuin tappelutanner mun rintani on;
Sen tunteitten kiista on loppumaton.
Min järki paikkaa, sen viha murtaa,
Ja kosto myrkkyjä syvään uurtaa,
Ja ystävyys, lempi ne murhataan
Sun rauhasi tähden ainoastaan.

Oi, ennen ma halloissa lepäsin
Ja kesän riemuista vaan uneksin,
Mut toiveista sykähti silloin rinta,

Vaikk' härmäinen oli armaan pinta.
—Oi hallaas, talvi, ja härmääsi
En kesään ma konsanaan vaihtaisi!

1868.

JÄRJEN TAISTO.

Voi! sairas järki, kuin voimiaan
Taas turhaan se ponnistaapi;
Se lukee luonnolle lakiaan,
Silt' ilmatkin sääntönsä saapi,
Maan radan se tahtoisu muuttaltaa,
Ja tähdiltä himmentää loiston,
Vaan—tähdet loistaa, maa vaeltaa,
Ja tappio hintan' on taiston.

Ei aika pysähdy kulussaan,
Ei maailman laitos murru,
Ja henki, vapaa jo luotunaan,
Ei kahleiden alle sorru,
Jos voitettu järkikin julmistuu,
Ja taiston myrsky taas pauhaa,
Niin on tappio sen,—tuo vaan uudistuu;
Kera Luojan ei taisto tuo rauhaa.

Hälläpyörä 30/10 1868.

OHDAKKEEN LEMPI.

Mä kerran lemmin. Silloin kevään koi
Ens säteitään loi Pohjan kylmään maahan.
Päiv' oli kirkas, linnun äänet soi,
Ja valo tänne lintuparvet toi,
Ja Suomi lauloi riemutoivojahan.
Mä silloin lemmin. Jalkain' juuressa
Ja siimekseni alla ruusu loisti,
Mut ohdake se hymyi toivosta,
Sen rinta löi ja toivo murheet poisti.

Me kasvoimme kuin siskot vierekkäin,
Ohdakkeen juuri ruusun juurta kiersi;
Mä ruusulle soin suojan lehvistään,
Se taivaaltain taas poikkeen pilvet siirsi,
Ja ruusulle kun impi muiskun toi,
Kun nuorukainen katseen iski sille,
Iloita ohdakekin karkee voi—
Ne soivat muiskun senkin pistimille.

Oi kulta=aika! Avaruuteen en
Ois vaihtanunna lempein pientä alaa,
Vaan särkyvä on tahto ihmisen,
Se jumalilta turhaan mieltään salaa;
Mun ruusuin ryöstettiin—mä yksin jäin,
Vaan vielä kerran nuokkuin ruusun puoleen
Ja vielä kerran lehvän levittäin
Jäähyväisillä vaivuin tuskain huoleen.

10/8 1868.

TUSKAA.

Jo päiv' on vaipunut manalaan,
Yö luonnon kattavi verhollaan,
Ja tähdet pilvihin hukkuvat,
Ja myrskyt pauhaavat.

Ma rauhatonn' olen vuoteella,
Ja luonnon kuultelen taistoa,
Ja aina nuoli kuin maahan lyö,
Minunkin rintani lyö.

Niin vuoroin rintani säpsähtää,
Käy vuoroin kylmäks kuin järven jää,
Nuol' ampui taas!—Isä maailmain,
Oi, suojaa kukkastain!

11/3 68.

Hälläpyörä 13/11 1868; Kaikuja Hämeestä 1872.

EPÄTIETAINEN.

Ma silmiäni iskun teroitan
Ja sydämmesi pohjaan katseen työnnän,
Vaan jota enemmän sua tarkastan,
Sit' enemmän sun salaisuutes myönnän.

Kyll' ilmankaikkisuutta tutkin ma
Ja puhun maailmalaisjärjen kieltä,
Vaan rintas tunnelmihin tunkea
Ei orjallas oo lahjaa, voimaa, mieltä.

Väristen kauhusta, ma toivoton,
Sit' ongelmaa saan ikäin arvostella:
Niin käsittämätönkö lempes on,
Vai tunteillainko tahdot voitostella.

1868. Hälläpyörä 2/2 1869.

TURVAN PYYTÄJÄ LAPSI.

Salaman ja myrskyn alta
Kyyhky turvaa tarkastaa:
Älä, äiti, uupuvalta
Kiellä silloin satamaa.

Älä! Ota kantelesi,
Kielet sointoon kaiuta,
Oma laps käy polvillesi
Nukkumaan pois huolista.

Sitten tenhovoimaas käytä,
Poista pilvi valoton,
Palavin myös muiskuin näytä,
Sull' ett' äidin sydän on.

Näin kun vihdoon työntä rauhaa
Unen henget tarjoovat,
Kiellä ettei rinta pauhaa,
Kiellä tunteet raivoisat.

Kiellä henget luopumasta,
Hetki rauhaa viihdytä,
Kiellä ettei satamasta
Kukkaas huoliin vietetä.

SYYSKYLÖ.

Edessäs kylvetty on vainio;
 Mies kalpee katsehia multa lukee.
 Hän työns' on tehnyt; orait' aurinko
 Jo suutelee ja kastehelmiin pukee.
 Mies onnellinen! tää on juhliaan,
 Kiitoksen kyynel silmissänsä kiiltää,
 Mut lyhyt syyspäiv' on, se lumoo vaan
 Ja kipeemmin kuin miekka haavan viiltää.

Minullakin on pieni kylvömaa,
 Valolle, hallall' altis sekin ain' on.
 Kun päivä paistaa, sekin loiston saa,
 Sen päälle halla nostaa huolen painon;
 Ma siihen kylvin lemmen siementä,
 Päiv' oli kirkas, maata kastoi muiskut,
 Vaan lyhyt syyspäiv' on, sen päätteenä
 On pakkanen, seurana tuulen tuiskut.

Sun rientos, rinta, pilviin peitetään,
 Sun korsillasi muiskut jääksi muuttuu,
 Sun kirkkaat tuntees myrskyyn heitetään,
 Sä kuihdut pois, sinusta muistot puuttuu.
 Niin,—unhotus se tapa talven on;
 Mut kevät taas talven jälkeen koittaa,
 Taas kirkkaampi on valo auringon,
 Ja rinta riemun omakseen taas voittaa.

Hälläpyörä 16/10 1868; Kaikuja Hämeestä 1872.

PERPETUUM MOBILE.

Kuul' aseet kolkosti kolajaa,
 Kuin vangin kahleiden kalkkeet,
 Ja rattaat raskaasti raksuttaa,
 Tult' tuiskii liehtivät palkeet.
 Mik' on se koneiden kolke se?—
 —Se on »perpetuum mobile».

Näin vastaa mies, hänen silmistään
 Tul' levoton vastaan entää,
 Ne etsii jotain—ja etsintään
 Taas järkensäi maailmaan lentää.
 Tää kulku se totuttu tapa on sen,
 Hän keinoja etsivi »mobilehen».

Vuoskausia hän jo on liehunut näin
 Ja tutkinut viisauden lähteet,
 Häll' aineiden voimat, lait tuttuja on
 Ja muinaisuudenkin tähteet.
 Vaan miesi, jo vanhennut toimessaan,
 Ei päähän oo ehtinyt kuitenkaan.

Eik' koskaan ehdi! niin kauan kun maa
 Saa vanhalla radallaan olla,
 Kun tähdet tuikkaa, kuu kumottaa,
 Kun loisto on auringolla,
 Niin kauan mieskin näät tutkia saa
 Ja Vipusen virsiä tarkastaa.
 Mik' on se voima, joka ihmisen

Voi sydämmeen maansa lemмен siittää?
Se voima, mi kautta vaarojen
Voi ihmiselle elon, onnen niittää?

Mik' on se voima, joka kuolossais
Ijäisen kruunun sulle antaa tais?
Se henki, jok' kaikki ja sinunkin
On astinlaudakseen tuonut,
Se maailmanhenki, mi »mobilenkin»
On »perpetuumiksi» luonut,
Se henki, jok' itsens' on luonut, se
On ainoo »perpetuum mobile».

1868 (?)

TOIVONI.

Oi, jos oisi mull' linnun siivet,
Halki pilvien lentäisin,
Tähtitarhojen kultaniidet
Suomen korpihin johtaisin.

Jokivarret ja vetten partaat,
Laaksot, tunturit honkineen,
Lehdot, nurmet ja vuorten kaltaat
Loisin kultaan ja kukkaseen.

Sitte laskisin tähtirihman
Aallon helmahan helkkymään,
Tähtirihman ja sädevihman
Loisin aaltohon välkkymään.

Niin,—kun jättäisin pilven harjat,
Tähdet aalloista loisteleis,
Tähdet loistais, ja sädesarjat
Taivaan talohon mielen veis!

1868(?)

Hälläpyörä 2/4 1869; Kaikuja Hämeestä 1872.

MIK' OLI SYY?

Mik' on tuo haamu haaveksiva yössä?
Kuink' kalmankolkko katsantonsa on!
Käs' otsaan käy, siell' ajatus on työssä,
Ja silmäst' tuikkii liekki levoton;
Se kilpaa tekee ukon nuolten kanssa,
Ja myrskyn ääntä rintans' soinnuttaa;
Mut taivaalle luo pilvet verhojansa,
Sielt' täht' ei tuiki,—mies ei rauhaa saa.

Auk', umpeen silmät käy, ne harhaellen
Täht'tarhoja ja Tuonta tapailee,
Kirkkaiksi käyvät, synkiks vuorotellen—
Mik' on tuo haamu? hän mit' aattelee?
Hakeeko onneaan hän kadonnutta?
Yön salaisuudetko hän ilmi luo?
Vai, Suomellenko mieltäin uraa uutta,
Yön henget kanssaan neuvotteluun tuo?

Kah! Kas! Tuoll' liepeit' yön jo päivä puistaa,
Koht' urallensa taivaan silmä käy,
Jo säilähtäin sen kultaniidet loistaa,

Muut' ei kuin valoo taivas=alla näy;
Ja linnut laulaa, kanteloiset soivat,
Ja haaveksijan muoto verestyy.
Toiveetko täytetyt tuon hohteen toivat?
Vai päivä? soitto? vai mik' oli syy?

1868(?) Hälläpyörä 16/4 1869.

ILOA JA HUOLTA.

Kun aamun koi
Maan kultiin kaarittaa,
Kun kannel soi
Ja linnut säveltää;

Tuon sovitan
Oloosi, synnyinmaa,
Uus aamuhan
Noin sullei sarastaa.

Taas koittaret
Kun kiertää lounahan,
Maan kukkaset
Kehittäin kuorestaan;

Ma mietin: noin
Sa pukeut kukkihin,
Noin kerran koin
Luo päiväks Suomikin.

Mut umpeen kun
Käy päivän pyörä tuo,
Kun sulkuhun
Teränsä kukka luo;

Niin silloin lyö
Surusta rintan': oi!
Noin synkkä yö
Myös kansat kattaa voi.

Hälläpyörä 23/4 1869; Kaikuja Hämeestä 1872.

POISSA ON KULTA.

Taivahan silmä entää
Purppuravuoteelleen,
Perhonen lepoon lentää
Kukkaseen;
Pyydä ei muuta:
Mett' unimaljasta jois,—
Suikkasee suuta,
Nukkuu pois.

Taivaalla tähdet kulkee
Kuutamoa kattaa maan,
Patjahan impi sulkee
Suortuviaan;
Silm' iskee tulta,
Rinta se riehuu ja lyö—
Poissa on kulta,
Pitkä on yö!

Hälläpyörä 23/4 1869.

LOISTA, MAANI!

Kupehesta vuoren laineitansa
Laakson helmaan puro juoksuttaa,
Sointuun yhtyy kuusten, honkain kanssa,
Taivaan sinett' aalto kangastaa,
Muiskun suoden äyrään kukillen
Eespäin rientää läikkyin, soitellen.

Ilman rantaa kiertäin tähti tuikkaa,
Sukkuloistaan kultaa valuttaa,
Aamun leiskuu, päivän suuta suikkaa,
Kirkkaan illan, yönkin heloittaa,
Loistamast' ei lakkaa milloinkaan,
Taivaasta ei poikkee konsanaan.

Kirkkaana kuin laakson puro kulje
Virtajuovaas sinäi, synnyinmaa,
Maan ja taivaan sulot helmaas sulje,
Läiky, tanssi, soita, humaja,
Kirkkautta taivaan kangasta,
Honkain ääneen kieltäs soinnuta!

Kuni koitontähti sinäi loista
Illoin, aamuin yhtä kirkkaana,
Öiset hallat, raskaat usmat poista,
Kastehelmiksi ne muutalla,
Tummat pilvet tieltäs torju pois,—
Kenpä sulta loiston kieltää vois!

Hälläpyörä 7/5 1869.

TUIMA TULI.

Tuot' tuimaa tult' en tunne,
Mi riehuu rinnassain,
Jos käynen vaikka kunne,
Se seuraa mua ain'!
Se raataa rauhan multa,
On murtaa mielenkin,
En tunne tuimaa tulta,
Mist' tullut lieneekin.

Kun mieli lepoon horjuu,
Ja aatos mettä juo,
Tuo unen henget torjuu,
Ja sijaan tuskan tuo;
Kun sitten rinta parkaa
Uus aamu virvoittaa,
Taas häijy luokse karkaa
Ja riemun karkoittaa.

Jäätyyhän järven pinta,
Katoohan kukkain kuu,
Käy kylmäks luonnon rinta,
Mykistyy linnun suu;
Vaan rint' ei jäähdy multa,
En rauhaa saane ma:
Oi riennä, tyttö kulta,
Tää tuskain luovuta!

1869 (?)

JOHDATUKSEKSI SAARNAAN 12. S. KOLMINAISUUDESTA.

Omp' ihailtu, nyt taaskin ihaillaan,
Ja kiitost' täynnä rinta huokaa hiljaa,
Kun antihelmat aukee taivaan, maan,
Ja pelot pöllyy runsast' elon viljaa,
Kun meillekin, joit' äsken uhkas yö,
Taas aamuruskon ensi hetki lyö.

On kirkas taasen luonto, kirkas maa,
Ja kirkkaana taas päivä taivaall' loistaa,
Taas tyyntä rauhaa rinta raukka saa,
Ja riemu hetkeks mustat murheet poistaa—
Mut hetkeks vaan,—taas alkaa raskas työ,—
Koht' uhkailla taas saattaa synkkä yö.

Ei tiedetä, kosk' kylmää päivä tuo,
Koht' turmella voi kalliin viljan halla,
Koht' uhkaa vihamieskin, surman tuo
Ja kansan lyö kuin hongan kankahalla;
Vert' itkee sydän, tuskahuudot soi:
Näin, ystävät, se riemu mennä voi.

Vaan tiedetäänpä, ett' on ponneton,
Tuo Luoja, jonka käess' on kansain ohjat,
Ja tiedetäänpä, ett' tieto ääritt' on,
Ett' ijäks tutkimatta jää sen pohjat,
Vaan tiedetäänpä myös, ett' tieto tää
Se päivä päivält' yhä selviää.

Se selviää, kuin myrskyn laattua
Tuoll' ylähällä selvii tähden valo,
Se loistaa, lämmittää, kuin taivaalta
Maan kukkaa lämmittää syänpäivän palo;
Ja senpä vuoks juur' meille työksi jää
Viel' enemmän tät' tietoo selvittää.

Mut ihmisvoimat murtuu, hukkuu pois,
Ei kestä nuoruus, vanhuus, järkevyyskään,
Ois tyhjät työt, jos emme tietää vois
Niit' armon valoss' arvostella tyyskään;
Ja sepä valo nytkin, Herra, suo,
Kun kumarrumme istuimesi luo.

1868 t. 1869.

MALJANESITYS

AUGUST AHLQVISTILLE, YRJÖ KOSKISELLE ja JOH. GABRIEL GEITLINILLE.

Hämäläisosakunnan vuosijuhlassa 1/10 1869.

Tuoll' ulkona on syksy. Tuimat tuulet
Vie lehdet puista, kukat maaksi lyö.
Henk' kylmä käy, ja pikemmin kuin luulet
On lumen alla kesän kaunis työ.
Mut tähdet tuolla loistain kaiken yötä
Tuo mieleen, ett' on pysyvääkin työtä,
Ja mieli pyrkii kauko=ilmoihin.
Se kulkuansa käyden ijät' uutta,
Nyt muistuttaa, ett' iankaikkisuutta
On säilymässä ihmistöissäkin.

On meilläkin jo aikaa käyty työksi—
Ens aluskivi ammoin laskettiin.

Vaan suo se petti, kivi kuljuun syöksi,
Ja yritetty työ se jäikin niin,
Mut uudet polvet uuteen työhön ryhtyy,
Eik' aikaakaan, kun hornan vallat vyhtyy,
Ja perustus on vankka, valmis nyt;
Sen nojaan nousee muuri, pylvässarja
Kohooopi pilvihin, ja temppel'harja
Jo patsaan tukeille on liittynyt.

Tuo helposti ei käynyt. Usein hukkui
Työt miehen parhaimmankin syvyyteen,
Men' usein taappäin työ ja moni nukkui
Jo kesken tointaan uneen ikuiseen.
Mut vaikka tuskin kenkään päähän jaksaa,
Niin työ se sentään hikihelmen maksaa,
Se kansan työt' on, työtä pysyvää!
Ja vaikka syvyys monet mietteet nieli,
Jäi heelmä niistä sentään, kansan mieli
Niist' temppelin sai kerran pystyttää.

Se valmis onkin. Vielä silitystä
Sen patsaat, katot, muurit kaipaavat:
Viel' oppi selv' ei ole, kiel' ei kystä,
Ja kansan vaiheet valoo vaativat,
Mut tekohon kun mestarit on saatu,
Kun tointen ohjissa on nero taattu,
Ei valmist' oottaa kauan kestäkään,
Ja niillepä, joill' on tät' työlästä työtä,
Suon, ett' ois onni heillä aina myötä.
Ma muistokseen juon pohjaan maljan tään!

U. Suometar 1869, n:o 79; Hämäläinen 1869, n:o 40.

ELÄMÄ.

Voi kuinka tääll' on ihanaa!
Voi kuinka linnut pauhaa!
Ei huolta ole, kuolemaa,
Tääll' elo tyynt' on rauhaa;
Niin tääll' on koti armahin,
Tääll' äiti, täällä kultakin.

Näin poika miettii. Armahat
Nyt tunteet rinnan täyttää,
Ne helkkyvät, ne pauhaavat,
Kuin soinnult' elo näyttää.
Mut tuskin aikaa vierryt on,
Ne raukee hajasointohon.

Syys tulee, kukat maaksi lyö,
Ja linnun äänet raukee,
Talv' ehtii, syksyn jätteet syö,
Ja tuonen ovet aukee,
Heilt' tuskin muisto säilöön jää,
Ett' oli kulta=aikaa tää.

Ja voitost' telme kiihon saa,
Se myrskyt irti kiskoo;
Ja laineit' tuuli kuohuttaa,
Ja venhett' aallot viskoo.
Ja elämä se riehuu näin
Ja rientää yhä eteenpäin.

Sit' asettamaan riitä ei,
Ei miel', ei miehen järki;

Se monet mietteet kuohuuns' vei
Se monet järjet särki;
Mut purjeit' taidoin käytä vaan,
Niin tyyneen pääset satamaan.

Ja siell' on taasen ihanaa,
Ja siellä linnut pauhaa.
Ei huolta ole, kuolemaa,
Siell' elo tyynt' on rauhaa,
Niin siell' on koti armahin,
Siell' äiti, siellä kultakin.

Hälläpyörä 22/10 1869; Kaikuja Hämeestä 1872.

SCIPIO AFRICANUS.

On vainon hirmupäivä päästy päähän,
Yö vaippans' sovitti ja rauhan toi.
Veriset liekit, haihtuin myrskysäähän,
Viel' ilmi hohteen taivahalle loi.
Mut taivaan alla riutuu tuskissansa,
Veriinsä näänny mainehikas kansa,
Ja kansan muistot liekki tasoittaa;
Syö liekki Karthagon, mut murhamiesi
Iloiten takoo kahletta, ja liesi
Kuin hornan kita tultaan leiskottaa.

Vaan keskellä tuot' ivan näyttölavaa
On aatteissansa mies. Mit' aikoo hän?
Hän on kuin nukkunut,—jo silmäns' avaa
Ja katsoo, tähtää—mitä näkee hän?
Käy kurttuun otsa, huulet murtoon vääntyy,
Vert' itkee sydän, silmä maahan kääntyy
Ja rintaa vasten päänsä kallistuu;
Hän äsken iskun taivahalle heitti,
Mut mustat pilvet ennustähdet peitti,
Nyt lausumahan aukee miehen suu:

»Mä nähnyt olen kukan kuihtuvaisen,
Kuink' alle myrskyn painuu palmupuu;
Oon nähnyt kalman murhaa, nähnyt naisen,
Kuin kultaansa hän surren lakastuu;
Olenpa nähnyt kuinka Rooman kansa
On hautaan vienyt miehet parhaimpansa,
Ja haudoilla vuoskaudet itkenyt;
Vaan nähnyt konsanaan en surmaa mointa:
Kuink' kansa, kansain kuulu, ilman tointa
Jää, hukkuu pois, näen ensi kerran nyt.»

»Täss' seison haudall' luonnon suurimmalla:
Maaks sorretun Karthagon eessäin nään.
Tuoll' ilohuudot kaikuu taivas=alla,
Ne mieltä viiltää, kun nään sorron tään.
Vaan kunnias sen vaatii, Rooma, sinä
Tuon tehtäväksi määräsit, ja minä
Mies roomalainen olen.—Huoli pois!
Ei kuollut Curtius, kun maahan syöksä,
Ei Mucius, kuin murhan otti työksi.
Tät' enkö työtä minä kestää vois!»

»Vaan täytymyst' ei minun kieltää sovi,
Ja se, se Karthagonkin hautaan vei;
Niin säätää jumalat, ja tuonen ovi
Se vielä kerran aukee Roomallei.
Niin, Rooma, kerran vahvat muuris murtuu,

Maan tasalle sun kuulu kansas sortuu,
Sep' Iliaan on kohtaloa vaan!
Mut käyköön niinkin, tulkoon kuolo vainen,
Kun kansassa vaan henk' on roomalainen,
Meit' alentamaan voimaa tarvitaan.»

Hälläpyörä 22/10 1869; Kaikuja Hämeestä 1872.

JOULULAHJA.

Tuhannet kultakorut kai
Muut joululahjaksensa sai,
Minä sain yhden lahjan vaan,
Mut sit' en vaihtais kultaankaan.

Ja kultaa on se kuitenkin
Ja kulta on sen nimikin,
Mut se vaan sitä kultaa on,
Mi valuu säteist' auringon.

Kun väliin ilmaretkillään
Koi kohtaa hämärikkiään,
Se lemmeist' ihastuksissaan
Suo kultavihman maailmaan.

Ja nuoret ahot kulloittuu,
Heloittaa kuuroittunut puu,
Ja kun sit' ihmisrinta juo,
Niin palamahan syttyy tuo.

Semmoisen liekin autuain
Minäkin sydämmeeni sain,
Ja sydän kylmä ennen, nyt
On liekkimähän syttynyt.

1869 (?)

OI, JOS OISI.

Oi jos oisi, niinkuin muilla, mulla oma kulta,
Vilisten kuin virran juoksu luistais aika multa.

Mieli ois kuin päivänpaiste, aatos huolta vailla,
Korkealle liiteleisi ilman kotkan lailla.

Soitellen ma kulkisin ja laulain päivätöillä,
Kullan kuva mielessäni nukahtaisin öillä.

Metsät tieltä siirtyis pois ja rymähtäisi kuusi,
Kunhan kankaan kainalossa pirtti nousis uusi.

Sinne kullan saattaisin ma kurkihirren alle,
Liedestä kun ensi sauhu nousis taivahalle.

Ja kun sieltä oman kullan kirkkohon ma veisin,
Kadehtien lintusetkin meitä katseleisi.

Nurmen heinä helkkyisi ja kukat kumartaisi,
Kumartaisi kukkaset ja tuomet tuoksahtaisi.

Oi jos oisi, niinkuin muilla, mulla oma kulta,
Vilisten kuin virran juoksu luistais aika multa.

1869 (?) Kaikuja Hämeestä 1878.

LAULUKILPA.

Terve, lintuni, terve!
Tahdotko kieltäsi koittaa?
Kilvan nyt laulumme soikoon
Nähdäppä saa ken voittaa!—
Paljo en taida ma koito,
Noudatan luontoni mieltä,
Laulan rintani tunteet,
Laulan kultani kieltä.

1869 (?)

KOTKA.

Katsos, kultani, kuinka kotka koittaa voimiansa:
Etkös tahtois kilvoitella taivaan linnun kanssa?

Ilmain kautta ja tuulten poikki ja kautta tuon mustan pilven
Kiidättää se riemulauluin luokse taivaan kilven.

Ja taivaan kilvelle kirjoitettu on kauniita tähtilöitä;
On sadottain noita tähtiä, kuin nurmella kukkasvöitä.

Mut kilpi tuo, se on kultani mun, ja tähdet on silmäis tulta,
Ja minä se kotk' olen ilmassa,—noin muiskun ma ryöstän sulta!

1869 (?)

TAHDOTKO?

Tahdotko, neitonen, kanssani tulla?
Tahdotko luomisen henkiä kuulla?
Tahdotko poimia kukkia maan?
Tahdotko nähdä taivahan palon,
Tähtitarhat ja kuuttaren valon?
Tahdotko vaan!

Tahdotko riemuja kanssani jakaa?
Tahdotko surra, kun riemujen takaa
Kohtavi silmää huolinen tie?
Tahdotko kanssani kärsiä, kuolla?
Tahdotko luulla ett' Tuonessa tuolla
Autuus lie?

Tahdotko luulla ett' Tuonelan tiellä
Lempemme kuolematonna on vielä,

Viel' että sielläkin muiskuja jaat?
Tahdotko riemuita kanssani, kulta?
Kirvoita helmas, riennä jo!—multa
Suutelon saat!

1870 (?)

UNIEN MAISSA.

Ol' eloni outo kantaa,
Pois rauha ol' itsestään;
Näin silmäten taivaan rantaa
Siell' auringon laskevan näin.

Ja kulta= ja purppuraverhot

Sen katteheks kierrettiin,
Ja pilvet, kuin kukkahan perhot,
Sen vaipuivat siimeksiin.

Elon mailta se näkö mun sulki,
Ma hukuin sen purppuraan,
Ja taivaalla tähdet kulki,
Ja kuutamoo kattoi maan,

Ja kahlehens' irroittaissa
Kuin kotka lens aatteeni mun,
Ma lepäsin kukkien maissa,
Luon' istuimen kirkastetun.

Löin painia enkelin kanssa,
Elon immeltä suutelon sain
Nous aurinko loistossansa,
Mä heräsin taivaastain.

Mä heräsin maallen tälle,
Maryn helmaani suljin taas,
Soin enkelin muiskun hälle,
Ja—taas olin unien maass'.

1870 (?)

ORJA.

Kuuletko Herran voiman, hattarat näätkö kuin halkes?
Näätkö kuin ukkosen nuol' leimuten pilvistä lens?
Huomaatko rintani nousun, huomaatko silmäni iskun,
Kuuletko kahlehen kalskeen?—haa, onko unta se vaan?
Onko se unta? Ei, ei—se on luonnon ja Jumalan kieltä,
Rintani kieltä se on, kieltä on vapauden.
Sen mulle neuvoi koskien kuohut ja harmajat hongat,
Neuvoi kukkaset maan, neuvoi taivahan kuu.

Ilt' oli tyyni, ja taivahat loisti; ma haudoilla kuljin,
Huolteni kyllyyden tahdoin huoata pois,
Huoata ilmahan hengen niin paksun, ett' helvetti täyttyis,
Hengen, mi saatanankin rauhan rikkoo vois.
Taivahat säikkyy jo.—Näin silloin kukkasen maassa,
Hurmehest' isien näin kukkasen puhkeavan,

Verta sen lehdistä hohti, verta sen suonissa kiehui,
Verta sen huulilta join,—ens oli muiskuni tuo!
Ensikerran nyt lemmin ma, helmaani maailmat suljin,
Honkia syleilin, tähtiä rukoilin; mut
Vert' oli suutelu orjan, vert' oli halaus orjan,
Vert' oli rukous orjan—verta ja hurmetta vaan!

Kuuletko rintani kuohun, kuules kuin ukkonen pauhaa!
Kuules kuin taivahat soi—haa onko unta se vaan?
Untako kallihin ihmistunne, jumalain kieli,
Untako sen vuoks vaan, tää ett' on orjien maa!
Vannotan pilviä, tähtiä, vannotan kukkasta maassa,
Vannotan kosket ja hongat—kaikk', kaikki kosto soi!
Katkea kahle! Voimasko suurempi henkeni voimaa?
Ruostu jo rauta! hohoi säilänä säihky nyt!
Kiidä pilvistä maahan, nuoli! Ukkonen jyskää!
Hattarat haljetkaa! vaaru, vapise maa!
Nouskaa, untelot! Tää, tää on orjien kunniapäivä,
Vapautt' ääneni soi!—vapaus, vapaus, oi!

Hälläpyörä keväällä 1870; Kaikuja Hämeestä 1872.

EERIK JUHANA HIISSA.

k. 5/4 1870.

Tuoll' ulkona on kirkas, lämmin nyt,
Yön kahleet juotteistaan on hellinnyt,
Luonnolta kolkko ruumispeitto raukee.
Kaikk' uuden elon, uuden kiihkon saa,
Hengelle uudet rientoalat aukee:
Tää tietää juhlaa, rauhaa ennustaa.

Ken arvas sortaa nämät luonnon lait!
Ken rikkoa tään rauhaisuuden!... Vait!...
Tuolt' tunnen äänen särkyneen: on aivan,
Kuin luonnon rinta halkeis kahtia
Ja juopahansa peittäis maan ja taivaan...
Taas tyynt' on, tyyntä niinkuin haudassa.

Rikos on tehty! Nopeudessaan
Sen vertainen ei ihmis=aatoskaan.
On kuin se olis syvää salaisuutta:
Sen rinnalla on laki voimaton,
Sen työt ne ovat ijankaikkisuutta,
Ja itse rikos täytymystä on.

Olemme haudan partahilla. Tän,
Tän pohjukass' on kätkö ystävän.
Se katetaan—hän ijäks pois on meiltä.
Viimeiset pirstat haudan omiks jää.
Hän ijäks, ijäks pois on elon teiltä,
Ja ehkä muistonsakin häviää.

Ei, ystävä! niin ei se käydä saa,
Niin ei se käydä voi, sit' epuuttaa
Se sama sääntö, mi sun käski kuolla.
Sua muistimme, kun kärsit täällä, nyt
Sua muistamme, kun taivaissa oot tuolla.
Näet rintamme on ijäks liittynyt.

Hälläpyörä keväällä 1870; Kaikuja Hämeestä 1872.

KULLANKEITTÄJÄ.

Kuin lausuit, kullankeittäjä? Siis sulta
Kadonneen onnens' ihmissuku saa?
Kohennat hiilusta, enennät tulta
Ja ahjoon lietsot ilmaa kuohuvaa,
Ja taivaankaaren=karvaisena kulta
Edessäs taian lailla kimaltaa;
Viel' yksi hetki, valmiina on taika,
Ja maailmalle koittaa kulta=aika.

Ja »kultaa» kaikuu pitkin taivaan rantaa,
Ja »kultaa» vastaa syvyydestä maan:
Kuningas valtikkansa etees kantaa,
Kun saa tuot' elon voimaa rahdun vaan,
Ylimys maineens', impi kultans' antaa,
Kaikk', kaikki lumoo taikas loistollaan,
Ja kunniallaan vaivainen sen ostaa,
Jok' asemille Luojan hänet nostaa.

Ja mailm' on autettuna, niinkö luulet?
Ja rauha, onni palaa sydämmeen!
Mut lastaan äidin kiroovan kun kuulet,
Kun rakkauden kuulet kadonneen,

Kun immen pettyneen näet kalpeet huulet,
Kun uskon, toivon kuulet rauenneen,
Kun miehen pettävän näet synnyinmaansa,
Uskotko taikojas, uskotko vaan sa!

Ja polta poroks kaikki, polta tyyskin
Imeinen himoineen, sen itsekkyyssin!

Ja tyhjyys ääretön on sydämissä,
Ja tyhjyys maassa, tyhjyys taivahissa.

1870=luvun alkuvuosilta.

KATEUS.

Kukkasissa lepää poika,
Kaunis niinkuin kukkanen,
Päivän koi ja metsän linnut
Suosii häntä vuoroten.

Unelmia toiset laulaa,
Toiset häntä suutelee.
Tyttö kaukaa katsoo tuota,
Katsoo, katsoo—kalvenee.

Lakkauttais linnun laulun,
Kukat maasta tempais pois,
Estäis päivän paistamasta,
Peittäis taivahat, jos vois.

Miksi tuota rangaistusta?
Noinhan tuim' ei talven sää!
Tyttö miettii: silloin vasta
Voin hänt' ehkä miellyttää.

Silloin päivän koittarena
Suudella hänt' aina saan,
Laulaa laulun, helmassani
Tuuvittaa hänt' unelmaan.

Hälläpyörä kevätluk. 1871 («Vanhoista piiloista»);
Kaikuja Hämeestä 1872.

EMMALLE.

I.

Ihanne.

Mull' lapsest' aikain oli ihantein,
Ja onnellinen olinkin sen kanssa;
Mä kukkaskiehkuroita sille tein
Ja palkinnoks sain aina makeitansa.

Ja makeita ne makeet olikin,
Ne oli mitä kastehelmet maalle,
Ne oli niinkuin kyynel enkelin,
Kun lempeään hän lausuu Jumalalle.

Kun laski päivä ja kun koitti koi,
Me ihailimme taivaan purppuroita,

Ja tähdet taivaalla kun loisti,—voi,
Kuin kauniisti me selitimme noita!

Niin, taivaat, kukat, suutelot, ne vaan
oi' aino'ina lempimaina meille,
Maan murheista ei tietty milloinkaan,
Ja pitk' oi' askel vielä tuonen teille.

Mut kuinka kävi!—Aatos siivet sai,
Ma käydä tahdoin itse taivaan koissa;
Mut ystävä sai tuosta kaimon kai,
Ja siitä saakk' on ihanteeni poissa.

Se haihtui, niinkuin sumu haihtuu pois
Ja niinkuin meren häviääpi vahto—
Mut jospa vielä herättää sen vois!—
En, en, ma sitä herättää en tahdo.

1870 (?) Hälläpyörä kevätluk. 1871 («Vanhoista piiloista»).

II.

Emma.

Mitä näen, taasen taipuu
Mieli minne muinoin,
Taasen näen, kuin päivä vaipuu
Hämärikin helmoeihin;
Taasen näen, kuin koitar tuo
Suuteloita maalle suo.

Purppurainen puku nytkin
Peittää taivahan ja maan—
Liekö vainen herännytkin
Ihanteeni taineestaan?
Ei, ei, aika ihanteen
Mennyt pois on polvekseen.

Mutta sentään katselen ma
Riemumielin koita koin.
Miksi? selitä se Emma,
Miksi sitä ihanoin?
Sinä sen voit selvittää:
Olet itse koitar tää.

Näkyä oi suloisinta
Armaist' armahinta, oi!
Kun sun näen, oitis rinta
Niinkuin Memnon=patsas soi.
Sydämmeni riepaleet
Sinä sointuisiksi teet.

Autu'utta rinta kaikaa,
Aatos kotkan siivet saa,
Miel' ei katso paikkaa, aikaa,
Pois se lentää tähtein taa:
Jumalien vertainen
Ompi hetkeks ihminen!

1870 (?)

SYDAMMENI.

Mun sydämmeni riepaleissa roikkuu,
Sen ympäri, kuin haaskan, korpit koikkuu,

Ken siitä palan repii, ken vie toisen,
Ja minä itse, min' en mitään voi sen.

Palasen, parhaan palan sen vei isä,
Kun manaan läksi,—toisen äidin nisä,
Vaan tuonpa sentään rakkaudesta soisin,
Kun loput murut säilyttää vaan voisin.

Mut korpit nuo, ne etsii makupalaa.
Ne ystävien lailla mua halaa
Ja halatessaan rintaan kyntens' iskee
Ja minust' irti kynsin palan kiskoo.

Tuo mieltä karvastelee, viiltää, kaivaa,
Mut sentään kärsin minä tuotai vaivaa:
Mut yksi siru jäljellä on vielä
Ja sit' en anna enää korppein niellä.

Sen vallassani pidän, sit' ei tuhraa
Ei saastaisuus ei himot—senpä uhraan
Me rakkauden alttarille—sen ma
Sinulle ikimuistoks uhraan, Emma!

Mut—juuri kun ma alttarille taivun
Ja tulen ääreen rukouksiin vaivun,
Pimentyy taivas, korpit päivän peittää,
Ja tuokin pala täytyy heille heittää.

1870 (?)

SORMIEN LÄVITSE.

Jos sua päivän silmä häikää,
Kätes mättää eteen vaan,
Sormien lävitse katsoin
Kaikki vaihtuu purppuraan.

Sydäntäs jos toukka kalvaa,
Jos sua tuntos ahdistaa,
Sormien lävitse katso,
Ne sun kullaks kuvastaa.

Äitiäs jos konna pilkkaa,
Lapses, veljes orjiks myö,
Sormien lävitse katso,
Niin on työnsä veljen työ.

Ja jos äitis veriin sortuu,
Mitä siitä huoataan,
Sormien lävitse katso,
Kaikki vaihtuu purppuraan.

Sulje silmäs, sulje tuntos,
Nauti itsees, juo ja syö,
Vaan kun vihdoin silmäs avaat,
Saattaa olla synkkä yö.

1870.

MALJA ERÄÄLLE VANHUKSELLE.

Tuoll' ulkon on härmää ja lunta,
Ne peittävät pellot ja haat,
Jo ilmojen laulukunta

On jättänyt meidän maat;
Ei tunnu tuttua kieltä,
Ei riemun aihetta näy,
Vaun myrsky se huokuu sieltä
Ja talvinen tuisku käy.

Mut useinkin talvissäällä
On rintani heltynt,
Ma tunsin hongan, sen päällä
On härmää ja hyydettä nyt,
Ja hyytehen alla on pinta,
Mi neulasta täynnä on,
Mut neulasten alla on rinta,
Ja rinta on saasteeton.

Ja tätä honkaa ma lemmin,
Ja lemmin sit' ainiaan,
Jos pistää se, tulisemmin
Sen rintaani painan vaan.
Ma tiedän: kun talvi haihtuu,
Ja lintuset palajaa,
Sen neulaset kukkiin vaihtuu,
Valovaatteen honka saa.

Lasi käteen nyt! Yli harjan
Jo kuohuvi vaahto sen,
Lasi käteen nyt! Mehu marjan
Tuo muistoja mielehen,
Ja sieltä me lahjaksi tuomme,
Mitä mieli on löytänyt,
Näin täydestä rinnasta juomme
Ikämiehen muistoa nyt.

Hälläpyörä kevätluk. 1871.

HAUDALLA.

Tass' äidin, rakkaan äidin haudall' istun,
Ja mietin kuink' oi' ennen, kuink' on nyt:
Lapsuuden ajoist asti, siks kun kistun
Maan poveen toin,—kaikk' olen miettinyt.
Niin silloin, lasna ollessani, silloin
Ol' taivas kirkas päivin, kirkas illoin,—
Nyt on se paksuun pilveen peittynt.

Jos kokoat kaikk' ihmisyyden vaivat,
Jylhemmäks niist' ei taivas tulla vois;
Jos kuopan maan sisimpään soppeen kaivat,
Valoa sielläkin nimeksi ois;
Vaun tääll' ei koita päivä pilvein takaa;
Ken hajoittaa ne vois, hän maassa makaa,
Pois äiti on, ja—rakkaus on pois.

Se lohduttaa, kun tiettyinä on mailla
Joku, ken haavat sitoo, hellä on,
Vaun ilman hänt' on sydän puoltaan vailla,
Se itkee verta ja on rauhaton.
Vie linnunpojilt' emä, kaste maalta,
Kedolta kukat, tähdet taivahalta
Ne ota pois, niin näät mun kohtalon'!

Ma muinoin mietin: mitä vaaraa pelkään,
Vahv' olen kylliks sitä torjumaan.—
Nyt olen syösty myrsky=ilman selkään,
Vaun heikko niit' on henki voittamaan,

Se, joka voimakkaana Luojaa herjää,
Nyt maata suutelee ja rauhaa kerjää,
Ja tyytyis pieneen riemun pisaraan.

Vaan kas! Kautt' taivaan valon säde kiilsi,
Oliko se tuon riemun kangastus?
Ei,—ukon nuoli vaan, jok' ilmaa viilsi
Ja jota seuraa kammo, kauhistus.
Tult' yhä vaan,—se leimumast' ei lakkaa,
Jo ilmat halkee, pilvet yhteen hakkaa,
Ja maahan iskee taivaan rangaistus.

Vereni hyytyy.—Kukan korreltansa
Nään taittuvan,—vaan minä ehjäksi jään.
Ja nyt, kun lasna ennen äidin kanssa,
Käyn polvilleni Luojaa kiittämään.
Jot' ilkeämmin rajuilma pauhaa,
Sen pikemmin taas saadaan poutaa, rauhaa,
Min' uskon sen—ja luotan elämään.

Hälläpyörä 17/3 1872; Kaikuja Hämeestä 1872.

ROUVA RAA'LLE.

Kuin luonto, joka, taimellansa vasta,
Odottaa valoa, mut taivahasta
Saa raetta ja kylmää tuulta vaan,
Niin on myös täällä näyttötaiteen laita,
Ei usein päivä sitä vaippaa taita,
Jok' eroittaapi taivahan ja maan.

Mut joskus sentään rakoileepi ilma,
Ja pilvistä heloittaa taivaan silmä,
Ja lintu laulaa, kukka loiston saa,
Taas kyllä pilvi päivän eteen luistaa,
Mut ihmiset sen hetken kauan muistaa,
Se harmaapäinä heitä riemuittaa.

Näist' ilman valokkaista kohdist' yksi
On Lea puhdas, sen kanss' ystävyksin
Käy Margareta, kirkas toiveissaan.
Sulle, ken päivän päält' on verhon luonut,
Ken taivaan lapset nähtäviks on tuonut,
Sinulle kunniata lausutaan.

Se peittyi taivas taas. Mut toivokaamme,
Ens sumun jälkeen kirkkaan päivän saamme,
Ja silloin laulaa linnut äänehen,
Ja sinä, joka pois nyt kuljet täältä,
Kun pilven poikkeevan näät päivän päältä,
Palaja silloin, terve Suomehen!

1872 (?)

MALJAN=ESITYS ISÄNMAALLE

1/10 1872.

Yks voima sydämmehen kätketty on,
Se voima on puhdas ja pyhä,
Se tuttu on vai tuntematon,
Niin valtaa se mieliä yhä,
Salamoina se tuntehet saa palamaan,
Se taivaast' on kotoisin kerrotaan,

Ja isänmaa on sen nimi.

Se tunnussana se Suomenmaan
Vei urohot kuolon teille,
Vei nälkää, vaaroja voittamaan,
Vei valoa voittamaan meille;
Ja rauhan töissä se ollut on
Se toivon tähti sammumaton,
Joka tien vapautehen viittaa.

Niin aina olkohon Suomenmaass'!
Ain' uljuutt', uskollisuutta!
Kun vaara uhkaa, ne luokohot taas
Vapautta ja valoa uutta!
Tää maa se ei koskaan sortua saa.
Eläköön tämä muistojen, toivojen maa,
Eläköön, kauan eläköön Suomi!

SAAREN IMPI.

Täss' istun nyt ja itken, kun päivä umpeen käy,
Ja itken taas, kun alkaa päivä uusi;
Mun entist' ystävääni ei kuuluvissa näy,
Täss' yksin olen niinkuin kasken kuusi;
Ja ympärillän tuisku se puita tuivertaa,
Ja hankipeitteen alla on kaunis kukkain maa,
On kaikki, kaikki muistot hangen alla.

Oi, jos kuin järvi laaja mun kyynelvirtaan ois,
Ja itkullein jos kosken kuohun saisin:
Yöt päivät itkein itkisin ma talven tuiskut pois
Ja hangen alta kukat nostattaisin,
Ja niitä suuteleisin ja niitä kaitsisin,
Ja sydämmeni verta ma niille vihmoisin,
Näin osan hengestäni niille suoden.

Ja kukkain kirkkautta nyt aallot heijastais,
Ja leikiten ne rantaa kohden liekkuis,
Ja piilostansa kirkasna päivä pilkoittais,
Ja puitten oksill' linnut laulain kiekkuis,
Mut itse heiluin latvassa korke'imman puun
Ma silmäniskun loisin tuonne seutuun kaivattuun
Ja visertäisin kultaistani tänne.

Mut voi, voi! Aatos väsy ja hourailen se käy,
Ja tuulentuvat haihtuu talvisäässä;
Mun entist' ystävääni ei kuuluvissa näy,
On lumi maassa, järven aallot jäässä,
Ja ympärillän tuisku se puita tuivertaa,
Ja hankipeitteen alla on kaunis kukkain maa,
On kaikki, kaikki muistot hangen alla.

Hälläpyörä 30/9 1870; Kaikuja Hämeestä 1872.

ARVAN HEITTO.

Toivo, pelko rinnassansa
Neito arpaa langettaa:
Vuohensilmää jaloistansa
Hyppysillään tavoittaa.

Rinta hyppii,
Neito nyppii
Lehväsiä kukastaan.

Arvan kanssa mieli kulkee
Pilvihin ja manahan:
Joka lehvä itseens' sulkee
Elämän ja kuoleman.
Lehvän viskoo,
Lehvän kiskoo
Neito kukast' yhtenäin.

Aatos lentää niinkuin nuoli,
Rintaa polttaa, viluttaa,
Kukasta jo toinen puoli
Pirstojansa paljastaa.
Neito, neito!
Arvan heitto
Päivän tuo tai synkän yön.

Hetkeks rinta tuskans' heittää,
Miel' on niinkuin aamukoi!
Mutta lemmen taivaan peittää
Tuokiossa myrsky voi.
Neito rukka!
Taasen kukka
Yhden kyljen paljaaks sai.

Elon enään kuolemasta
Hivuskarva eroittaa,
Manala ja taivas vasta
Voitostansa kilvan saa;
Yksi lehti
Taas jo ehti
Kukast' irroittua pois!

Lehväsen näin toisen perään
Neito nyppii kukastaan,
Yks on lehti jäljell' enään...
Totta...! Kultaniko saan?...
Taivas aukee,
Pelko raukee,
Rinnan täyttää toivo vaan!

Hälläpyörä 30/9 1870; Kaikuja Hämeestä 1872.

Vv. 1873-1908.

ALEKSIS KIVEN HAUDALLA.

4/1 1873.

Vaipuos, vaivu synnyinmaasi helmaan,
Sieltä sä löydät, mitä etsit täältä,
Rientosi palkan: sovitusta, rauhaa
Saavutat viimein.

Nukkuos rauhaan; ympärillä huokaa
Huoliva luonto, surren laulajaansa,
Hautasi partaall', itkein Suomen kansa,
Muistoas siunaa.

Multa sun peittää, lumi hautas kattaa,

Vaan älytyösi maailmassa loistaa,
Tuntosi hellä, jalo rakkautes
Suomessa säilyy.

Vaipuos, vaivu synnyinmaasi helmaan,
Sieltä sa löydät, mitä etsit täällä,
Rientosi palkan: sovitusta, rauhaa
Saavutat viimein.

Pääskynen 1872; Kaikuja Hämeestä 1874.

F.A.W. BOIJE.

k. 30/11 1873.

Lausuttu Hämmäläisosakunnan vuosijuhlassa 1/10 1874.

Vihanta kumpu maasta kohouupi,
Sen yllä sinitaivas kaareuupi;
Siell' ystävä on kallis kummun alla,
Sen sielu tähtenä on taivahalla.

Se oli taivahista hieno tuokse,
Se lähtikin vaan heimojensa luokse;
Ei jälkiä siit' ole paljon mailla,
Se välkähti vain virvantulen lailla.

Mut olihan se kullankirkas tuli:
Kun sydämmiin se koski, jäät ne sulii,
Ja kaikki hyvät henget liittoon yhtyi,
Ja kaikki jalot tunteet liekiks syttyi.

Ne tunteet palaa vielä, palaa yhä,
Niin kauan kuin meill' ystävyys on pyhä,
Niin kauan kuin on meillä synnyinmaata.
Se tulen tuike sammua ei saata.

Kaikuja Hämeestä 1874.

KÄRPÄNEN.

Kun kesä=aik' oli kaunihin,
Ol' ystäviä myös mullakin;
Ne käskemättäkin tulla taisi,
Nyt, vaikka käskis, ei niitä saisi.

Ne oli pienoiset, siivekkäät
Ja mustatakkiset, siropäät.
Ne tuli tänne, kun lumi sulii,
Ja katosivat, kun syksy tuli.

Ja heistä talveksi yksi vaan
Jäi tänne luokseni asumaan.
Se ympärilläni hyristeli
Ja hyppi, nyppi, ja pää se eli.

Kun päivän koitossa havahdun,
Niin siltä saan heti suutelun;
Kun vuotehelle ma painoin pääni,
Niin myöskin ystävän taukos ääni.

Kun päivä lämmitti ikkunaan,
Se pyöri eessäni iloissaan;
Kun kylm' ol' ulkona, huoneessaki,

Minulta lämmitystään se haki.

Me yhten' elimme aina näin,
Kuin pojat pesässä vierekkäin;
Sen ilovirsiin ma usein suutuin,
Mut kun se vait oli, jotain puutuin.

Näin tuli talvi, ja heleän
Ma palaamaan panin kynttilän:
Voi sitä loistoa, ihanuutta!
Se ystävälleni oli uutta.

Hän sitä katseli oudoksuin,
Ma häntä katselin hymysuin,
Hän valon ympäri hyrähteli
Ja hyppi, nyppi, ja pää se eli.

Ja valo loisti niin lempeään,
Ja outo tunto käy ystävään;
Sen luo hän hehkuvan halun saapi
Ja valon helmahan katoaapi.

Mut koti omppi niin kolkko nyt,
Kuin emo täält' olis lähtenyt;
Voi, että valokin viedä voisi
Mult' ystävän, sit' en luullut oisi!

Kaikuja Hämeestä 1874.

LÄHDE.

Niin synkän huolellisna oli taivas:
Maan kurjuusko vai mikä sitä vaivas?
Se kyyneleitä maahan vuodattaapi,
Niist' alkuns' lähde maantien vieress' saapi.

Se syntyi surun hetkenä se lähde,
Se surun lapsi olikin sen tähden;
Se hetken kyllä kuvasteli taivaan,
Vaan sitten samertui sen kalvo aivan.

Sen helman limaska ja ruoho peitti,
Ja ihmiset sen hylkyläiseks heitti,
Sen ystävinä—olihan myös noita—
On sisiliskoja ja sammakoita.

Sen luo ma usein kävin terveisille,
Näet olen vähän sukua ma sille:
Minäkin taivaast' olen alkuani,
Vaikk' olen vieraantunut kodistani.

Sydänkin mulla kuvasteli taivaan,
Vaan sitten samertui sen kalvo aivan;—
Ma lähteen luona istuin, päivät elin
Ja lohdun puutteess' itse lohduttelin.

Näin kerran taas sen viereen painoin pääni,
Ja tuijottelin kurjaa ystävääni;
Min' olin synkkä, synkkä lähde kanssa,
Ja taivas oli murhevaatteissansa.

Mut äkkiäpä tuuli pilvet poisti;
Tuhansin tähdet taivahalla loisti;
Mut lähteen silmist' oli törkyt poissa,
Ja kirkas tähtönen nyt loisti noissa.

TÄHDET.

Heloittain taivahalla
Kimaltaa tähtivyö;
Niin kirkkaasti ne loistaa,
Kun maass' on musta yö.

Mut toinen tähtisarja
All' ilmanrannan on,
Se tumman kuusimetsän
Kätkeytyy varjohon.

Asuntoj' autuaitten
On tähdet taivasten,
Mut tähdet taivaan alla
Kotoja rakkauden.

Kun rakkaus maassa syntyy,
Sanotaan, putoo näin
Autuuden maasta tähti
Majahan lempiväin.

Mut tähteä kas tuolla:
On sarjan kirkkain tuo.
No, hepo, juokse, lennä
Mun armaiseni luo!

Ma helmahansa tahdon
Murheeni vajottaa
Ja hetkeks saada rauhaa
Ja hetken rakastaa.

Ja sielun sielun kanssa
Sulattaa yhtehen
Ja lemmen siivill' lentää
Kotihin autuuden.

Kaikuja Hämeestä 1874.

VIIHDYTYSTÄ.

Nukkumaan sua tuuditan,
Niinkuin vanhempi lastahan.
Nuku turvissa enkelein,
Nuku, mun sydämmein!

Puhdas lumi jo peittää maan,
Luonto vaipuvi nukkumaan,
Huurrevaippahan pukeutuu
Koivu ja pihlajapuu.

Tilhikin, siiven alla pää,
Pihlajassa jo levähtää,
Huoli ei hyörinästä maan,
Rauhassa nukkuu vaan.

Nuku sinäkin, sydämmen',
Niinkuin tilhinen oksallen,
Niinkuin pihlaja uinahtaa,
Kuin lumen alla maa.

Rukoilen minä taivasta

Säälimään sua vaivaista,
Lunta päällesi vihmomaan,
Lunta puhdasta vaan.

Suomen Kuvalehti 15/2 1875; Kaikuja Hämeestä 1878.

TÄHTI.

Ma taivahalle katselen
Ja katselen sua, tähtönen,
Ja pienoinen vaikk' olet vainen,
Ain' olet minust' ihanainen.

Kun kirkkaan välkkynäsi nään,
Niin rintan' alkaa sykkimään,
Ja tunne oudonlainen minuun
Käy aina kun ma katson sinuun.

Se rakkaus on, sanotaan,
Mi silmistäs luo loistoaan,
Ja rakkauden tuli pyhä,
Se povessasi palaa yhä.

Ja kirkas valo auringon
Se sinun lemmittysi on,
Ja tämän valkeuden laina
Se matkallas sua johtaa aina.

Ja kohti määrääs riennät vain,
Tien pituutta et kysy lain,
Et kysy, millaiset on alat,
Sä toivot vaan ja lemmit, palat.

Oi, kirkas pieni tähtönen,
Ma välkkynäsi katselen,
Ja aina kun ma katson sinuun,
Käy tunne oudonlainen minuun.

Suomen Kuvalehti 1/6 1875; Kaikuja Hämeestä 1878.

JULIUS KROHNIN ja MINNA LINDROOSIN HÄISSÄ

10/9 1876.

Kerran taivaan tuli, kerrotaan,
Kirpos maahan kultakätkyistään,
Määrätönnä kulki, riehui vaan,
Etsi rauhaa, mut ei löynnyt mistään,
Ennenkuin se kodin lietehen
Kätkettihin onneks ihmisten.

Niin myös nekin taivaan kipunat,
Jotk' on ihmisellä rinnassansa,
Määrätönnä, riehuin kulkevat,
Vieraantuen alkukodistansa,
Jos ei uuden kodin liesi saa
Niitä lämmittää ja valostaa.

Kaikki, mik' on pyhää, ylevää,
Kaikki, mik' on maailmassa suurta,
Kaikki, mikä rintaa lämmittää,
Kaikk' on kodin liedest' alkujuurta,
Kaikki siitä virkoo elohon
Niinkuin luonto loistaiss' auringon.

Majassa myös Teidän loistakoon
Kirkkahana tämä taivaan laina,
Ympärillenne se virratkoon
Valoa ja lämmitystä aina,
Onnen, rauhan saakoon nousemaan
Iloks kansamme ja isänmaan.

Suomen Kuvalehti 15/10 1876; Kaikuja Hämeestä 1878.

ALEKSIS KIVEN HAUTAKIVEÄ PALJASTETTAESSA.

21/5 1877.

Talven valta taas on mennyt,
Luonnon sydän sykähtää;
Hanget sulaa vainioilta,
Järvistämme lähtee jää,
Maasta nuori ruoho nousee,
Uuteen lehtehen käy puu,
Ihmistenkin sydämmihin
Uusi toivo sijoittuu.

Uusi toivo nousee, kasvaa,
Kuvat luopi herttaiset,
Luopi etees kevät, syksyt
Sullen mielenmukaiset,
Marjapensaat, hedelmistä
Raskaat, edessäsi näät,
Näet heinät tuoksuvaiset,
Täyteläiset tähköpääät.

Niin se toivo kuvaa, mutta
Niin ei aina käyvän näy,
Luonnon viisaat työt ne ain' ei
Ihmismielen mukaan käy,
Usein myrsky kukkas taittaa,
Usein halla viljas syö,
Usein hedelmäs ja toivos
Rankka rae maahan lyö.

Niinkuin luonnon elon laita,
Niin myös ihmiselämän,
Siinäkin on talvet, syksyt,
Siinä toiveet kevähän,
Siinäkin ne toiveet usein
Raukee hautaan aikaiseen,
Usein tähköpää ei joudu
Edes täyteen heiteeseen.

Senpä lainen kevään toivo
Kesken mennyt hautahan
Sekin mies on, jollen tässä
Pystytämme patsahan,
Kaunein kevään alku, mikä
Suomessa on koittanut,
Kallein toivo, mikä meilt' on
Kesken aikaan sammunut.

Niin, ja tuhlatenpa luonto
Hällen lahjojansa soi,
Parastansa antoi, minkä
Köyhä äiti antaa voi;
Antoi hengen rikkauden,
Antoi tunnon kirkkahan,
Laululahjans' antoi hälle,

Soittons' antoi sorean.

Ja hän vuorostaan nyt lauloi
Ylistellen äitiään,
Kuvasi sen äidin kasvot
Kauneimmilla piirteillään,
Kuvasi sen kesämuodon
Kirkkaan, sinijärvineen,
Ja sen valjun talvivaipan
Puki runon kukkaseen.

Ja jos häntä seuraat synkkiin
Salomaiden pirtteihin,
Sama kallis äidin kuva
Aukee sulle sielläkin;
Etehes hän kuvaa kansaa
Suoraa, tyyntä, karkeaa,
Mutta jonka sydämessä
Piilee kultaa puhtaimpaa.

Niin—tään maan ja tämän kansan,
Suomen kansan etehen
Työnsä, toimens' uhras hän ja
Sydämensä lämpöisen,
Sille rakkautens' antoi,
Kaiken mitä antaa voi;
Ja se rakkaus se hälle
Kunnian ja maineen toi.

Rauha haudall' olkoon! Sitä
Suojelkohon synnyinmaa;
Kutokohon kesä kaunis
Siihen vaippaa kukkaisaa.
Tuottakohon syksy runsas
Suuremmankin laulajan:
Senkin rinnall' elää *Kiven*
Työt ja nimi ainian!

Suomen Kuvalehti 15/5 1877; Kaikuja Hämeestä 1878.

RUNO

SUOMALAISEN ALKEIS=OPISTON VIHKIÄISISSÄ SYYSKUUN 11 PÄIVÄNÄ 1878.

I.

Nyt on juhla Suomenmaassa, kaikki kansa riemuitsee,
Läheltä ja kaukaa rientäin juhlanjoukot aaltoilee;
Voitettu on taaskin voitto, suuri voitto kansallen,
Siit' on juhla Suomenmaassa, siitä riemu julkinen.

Niinkuin pieni sotajoukko, kalliin voiton saatuaan,
Soitellen ja laulain yhtyy lippuns' alle voitokkaan,
Maahan aseet, miekat riisuu, katseen luopi taaksepäin,
Katsoo vaivojaan ja töitään, Luojaa hiljaa ylistäin;

Niin myös tänään Suomen kansa. Kallihist' on ostetut
Senkin voiton hedelmät ja töin ja vaivoin maksetut,
Senkin puolustaa on täynnyt mikä sille rakkahin,
Vaikk'ei vieraan valtaa vastaan eikä miekoin verisin.

Ei, vaan heimolaista vastaan, yhden äidin siittämää,
Joka yhden äidin rinnoist' imee nestett', elämää,
Joka elämätä imee, mutta palkaks kuolon suo,
Joka lämpimyyttä saapi, mutta sijaan hallan tuo.

Usein kansan vainiolla vilja nousi orastain,
Levitteli lehviänsä, tuulen kanssa leikki vain,
Mut ei tähkälleen se päässyt, eipä edes korrellen,
Kun jo juurta toukka jäyti, elon nuoren turmellen.

Taikka harmain joukkoinensa, hyinehen ja jäinehen,
Tuli tuonen mailta halla, tähkän kylmi kultaisen,
Tähkän kylmi, jyvän jääti, ja kun nousi aurinko,
Autio ja musta oli vaivannäön vainio.

Usein näin käy pohjolassa. Mutta rakkaus ja työ,
Ne, ne aseet, joiden eteen vaipuu voimatonna yö,
Ne, ne voiton tuo ja korjaa viljan kypsän latohon,
Mutta silloin aina juhla, juhla Suomenmaassa on.

II.

Ja kesä oli parhaillaan,
Koin säteet mailla väikkyi,
Ja linnut lauloi laulujaan,
Ja lammin laineet läikkyi;
Mut kolkolta, kuin viety pois
Tulonen kodin liedest' ois,
Niin tuntui kolkolt' aamu.

Elämän ehdot riistänyt
Taas oli hyinen halla.
Ja huuto kansaan lensi nyt
Ja kaikui kaikkialla;
Ja mieliin syttyi innostus,
Ja harvoin nähty rakkaus
Nyt hehkumaan sai tunteet.

Ja pelastukseks isänmaan
Varansa kansa kantoi,
Ja rikas uhras aarteitaan
Ja köyhä ropons' antoi,
Ja niinkuin vaimot Karthagin
Helynsä riisti naisetkin
Ja kullat kulmiltansa.

Ja itse kylmään kivehen
Se lempi sijoittuupi,
Ja paasi liittyy paatehen
Ja holvit muodostuupi,
Ja ylös, ylös pilvihin
Kohooi lailla temppelin
Nyt Suomen kansan huone.

Ja kotipaikan valo saa,
Jot' äsken uhkas halla,
Ja lämmin liesi kohoaa
Nyt helläin kätten alla
Ja valaisee ja lämmittää,
Kun synkkää on ja pimeää
Ja elo kolkoks käypi.

Mut näin kun yö taas peittää maan,
Niin saman lieden luota
Uus joukko lähtee sotimaan
Ja puoltamahan tuota.
Ja aseet: rakkaus ja työ,
Ne taaskin vihamiehen lyö
Ja uusi saadaan voitto.

III.

Sinua kultainen ja kallis maamme,
Sinua kaikki työmme tarkoittaa.
Elomme, onnemme me sulta saamme,
Sa, ihanteemme, kaunis Suomenmaa;
Jo pienoisista saakka meille kannoit,
Kuin äiti lapsillensa, kaikki annoit,
Ja tyhjiks usein rintas imetit,
Ja usein kärsit nälkää, saadaksesi
Paremmen toimeentulon lapsillesi,
Ja usein vilussa sa värjähdit.

Mut huolet' ollos! Viel' on lemmentulta,
Mi jäät ja lumet poluiltasi luo;
Ja työmme harras poistaa nälkäs sulta
Ja elon sulle huolettoman tuo;
Ja innon, jonka kätkit sydämmeemme,
Sill' erämaasi viljaviksi teemme,
Näin vaivannäkös palkiten ja työs.
Ja vaikka nääntyisimme alla säiden,
Kun hyvä vaan on olla meidän äiden,
Niin silloin hyv' on olla meidän myös.

Ja mitä, vaikk'ei työmme suuremp' oisi
Kuin kipunan, mi syntyy sammumaan,
Ja verrata vaikk' eloamme voisi
Meressä yksityiseen pisaraan;
Sun tähdes vaan me käymme riemahdellen,
Kuin aalto kosken kuohuun hyppiellen,
Ja katoamme tuimaan taisteloon.
Mut sinä, Suomenmaamme, tulet rikkaaks
Ja suureks, mahtavaks ja mainehikkaaks.
Jumala synnyinmaata siunatkoon!

Kaikuja Hämeestä 1878.

ERÄÄSSÄ KANSANJUHLASSA.

Maan, vetten yli ilma raikas kulki,
Uus aika koetteli lentoaan;
Ja peitost' yön nyt astui kansat julki
Ja niiden kanss' uus henki maailmaan.
Se oli raikas henki aamuruskon,
Jok' innostuksen toi ja toivon, uskon,
Ja salamoina iski sydämiin,
Ja heikot säteet Suomeenkin se heitti,
Mut usma meiltä vielä päivän peitti,
Tääll' isänmaata vielä kaivattiin.

Se Suomen korpimailla vielä säilyi
Ja turvekaton alla piilihen,
Kuin simpsukkainen kuorestaan se päilyi
Ja ark' ol' astumahan ilmoillen,
Siks kun sen *Lönnrot* löys ja kuoren taittoi
Ja salomaiden aarteet ilmi laittoi
Ja maiden, kansain ihailtaviks toi,
Ja eteemme, kuin lumonnut ois taika,
Uus maailma nyt aukeni, ja aika
Se meihin silmäns' ihmetellen loi.

Ja salot viherjöi ja päivä koitti,
Ja lämmin liikkui yli vetten, maan,
Ja laulut kaikui, mahtavasti soitti
Nyt *Runebergin* jättikanneltaan.
Uus aik' on tullut, uuden ajan riennot

Nyt kulkee kautta maiden, täyttää tienot,
Mut kansan viel' on verho silmillään,
Siks kunnes *Snellman* hengenvoimallansa
Pois loihti peittehet, ja Suomen kansa
Tul' omaa itseänsä näkemään.

Ja hänen sanansa kuin miekka koski
Ja sydämmistä mursi kylmän jään,
Ja hänen äänens' innostuksen nosti
Ja tunteet pyhimmät sai syttymään.
Ja vanhat, nuoret kansan alttarille
Nyt kilvan riensi uhraamahan sille
Etunsa, onnensa ja elämän.
Ja kansan vainiolla paahtoi helle,
Ja viljoja nyt nousi tanterelle,
Jonk' äsken karje näytti peittävän.

Ja alat, joita peitti unheen laineet,
Nyt auraamaan käy *Yrjö Koskinen*.
Ja kansan onnenvaiheet, työt ja maineet
Nyt astuu kirkkahina ilmoillen.
Ja Suomalainen tuntee rinnassansa
Nyt Suomalaiseks itsensä, ja kansa
Täys'ikäisyyden valtakirjan saa.
Ja poven pohjukasta riemu raikuu,
Ja kautta maiden, mantereiden kaikuu:
Nuo miehet eläkööt ja synnyinmaa!

Kaikuja Hämeestä 1878.

KUVA

Mun huonehessani seinäll' on
Yks kuva halpa ja koruton,
Se siinä ollut on monta vuotta,
Ja aina ihaelen ma tuota.

En tiedä, mi siinä viehättää,
Lumenko peittämä harmaa pää,
Vai surun uurtamat vaot nuoko,
Vai silmän lempeä tuike tuoko.

En tiedä; mutta niin lämmin on
Sen läheisyys kuni auringon,
Ja onpa kuin hänen katsannastaan
Heloittais taivahan rauha vastaan.

Ma tuntikausia ihaillen
Kuvaa tuot' yhä katselen,
Ei sulho kultoaan punastuvaa
Niin tyystin katso kuin minä kuvaa.

Ja kun ma katson, niin vähittäin
Herääpi muistoja mielessäin
Niin armahaita, niin ihanoita
Ja kaivatessani katkeroita.

Ma poies mennehen polvekseen
Näen lapsuusmaailman riemuineen,
Näen kynttilöitä ja joulupuita
Ja ystävyksiä hymysuita!

Ja onpa kuin kuva elon sais
Ja mua hellästi katsahtais,
Ja onpa kuin hänen katsannastaan

Heloittais taivahan rauha vastaan.

Ja senhän vuoksi niin lämmin on
Sen läheisyys kuni auringon.
Mut ken se omi se armahainen?
Mun oma äitini on se vainen.

Kaikuja Hämeestä 1878.

PALVELUSTYTTÖ.

Ihanainen joulu jo tullut on,
Tuo miekkoisten ystävä luopumaton,
Ja kaduilla pyörivi hyörivä kansa,
Jokaisella myttynen kainalossansa,
He lahjoja kantavat armailleen,
Ken kullalleen, ken lapsilleen.

Ja koht' ilo korkeimmallehen saa
Ja juhlaivalkeat leimahtaa,
Tuhannet valkeat kartanoissa
Ja haarukynttilä köyhän koissa,
Kenellä on suoja ja koti vaan,
Sen rientää helmahan suopeaan.

Mull' ei ole kotoa lämpimää,
Ei omaist' eik' ole ystävää,
Saan muiden lahjoja muille kantaa,
Mut en saa itse ja en voi antaa.
Oi, jos olis ystävä mullakin,
Niin hälle ma itseni antaisin.

Kaikuja Hämeestä 1878.

SYDÄMMESTÄNI...

Sydämmestäni halveksin
Jokaista aineen orjaa,
Jok' itaruudest' aittoihin
Maan toukkasetkin korjaa,
Ja katsomatta hätää maan,
Käy kultataakat harteillaan
Ja vaivaisuuttaan huokaa.

Ja kehnoks sen ma sanon, ken,
Isänmaa huulillansa
Ja rakkautta teeskellen,
Vaan etsii mainettansa,
Ja, niinkuin tyhjä tähkäpää,
Vaan taivahille yrittää,
Mut hedelmää ei tuota.

Mut kiroukseksi saakoon hän,
Ken povest' isänmaansa
Imeepi mehun, elämän
Ja voiman kansastansa,
Ja kurjaks näin sen saatuaan,
Hekuman helmoiss' istuu vaan
Ja kantajaansa herjaa.

Kaikuja Hämeestä 1878.

SALOMAA.

Yht' ihanaisena, kuin sinut kerran näin, olet tuossa
Taian luomana taas, kaunoinen salomaa.
Taas näen sun, mökin tyyneen tuon, kukat, varjovat pensaat,
Lammen välkkyävän, vaarat korkeat nuo.
Näen sinut ennellään, näen taas tutut lempeät kasvot,
Joit' olen kaivannut, kuin kesä lämmintään.
Kaikki ma taasen nään: lukemattomat armahat muistot,
Kuin kukat kirren alt', elpyvät taas elohon.

Tuolla mä lammellas olen soudellut useasti,
Salmia kierrellyt, kaikua kiusannut;
Katsellut sylissä olen Vellamon neitosen maata
Hurmaavan ihanaa, luokseen viettelevää;
Taikkapa, keinuen laineillas, vetes välkkyvän karjan
Kietonut verkkoihin, nostanut venheeseen.

Tuoll' olen vuorellas sen louhistot kapuellut,
Noussut kotkan laill' ain' yhä korkeuteen,
Noussut ja nähnyt mun pyhän, armaisen isänmaani,
Niinkuin morsiamen tyyneä loistossaan;
Nähnyt auringon alas vaipuvan salmien helmaan,
Kultia lähteissään heitellen yli maan,
Tai punottain, ujostellen kuin salon impyen, nähnyt
Kuuttaren kehräävän rihmaa häähamoseen;
Tuon olen nähnyt, ja siin' useast' olen istunut yöhön,
Ääneti istunut vaan, aatoksiss' uneksuini.

Mut unohtaisinko nuo suloiset, ikimuistoiset hetket
Tuolla sun helmassas, seurass' ystävien!
Muistoja tuo joka puu, joka kukkainen, joka pensas,
Polkusi mutkikkaat, viirisi salkoineen.
Istunut tuoll' use'in lakan all' olen, hartahin mielin
Kuunnellut tarinaa aian muinoisen,
Nähnyt valtavat hahmot sen, sekä rohkeudella
Taas tulevaisuuden verhoa nostellut;
Nähnyt kaunoiset unet maalleni, toivonut sille,
Toivonut taivasten antimet runsaimmat,
Toivonut sille kuun hopeoita ja kultia päivän,
Teilleen valkeuden, rauhoa rannoilleen...
Niin, mitä toivoinkaan, mitä aattelinkaan, mitä näinkään
Tuolla sun helmassas, kukkainen salomaa!

Kaikki kun taasen nään, on sielullain pyhäpäivä,
Valkaistu tupa sen, työn tomut laastut pois,
Kaikki on tyyntä ja rauhaisaa, vaan rinta se sykkää,
Muiston kellot kun kaukaa kaikuen soi.

1880.

K.P.T. Ylioppilas=albumi J.V. Snellmanin 75=vuotisen syntymäpäivän muistoksi 1881.

AAMULLA.

Päivä jo noussut on, puna luonnon poskilla hehkuu,
Aurinko niihin kun lempivän katsehen luo.
Nurmikin hieraisee unen silmistänsä ja nostaa
Pois utupeatettään, aukoen kukkasiaan.
Lentohon pyy pyrähtää, kahilistossa ääntävi sorsa,
Tiitikin tirsкуttain siistivi sulkiahan.
Taivasten valomerta nyt sieluni hiukuen uikoon,
Ennenkuin sumut yön taas sen huurtohon luo!
Aavat kuin avaruus nyt mielehen miettehet nouskoot,
Ennenkuin sen taas kahlehet kahlehtii!

Vaan mitä synkkiä aavistan! Ilo, laulu ja nuoruus
Aamun ja auringon nuo ikiheimoja on.
Laulelkaammme ja riemuitkaamme nyt: kas kuni joutsen,

Pois ulapallen, pois, purtemme kiidättää,
Laineet tiellemme loiskuen viskelevät hopeoitaan,
Taivas kultiahan ylt'ylyten sirottaa.
Minne ma silmäänkin, minä nuoren nään isänmaani
Kukkaisiin puetun, helmillä kauneillun.
Tuolla kimeltäen seisovi vuori ja saaret ne tuolla
Kukkaisvihkojen laill' aalloistaan kohoaa.

Koivut tuolla ne peilaileksen ja tuolla, kas, eksyy
Auringon säekin hongiston pimentoon.
Niityt ja vainiot nään ma ja töllin, joss' opin ensin
Maani ma tuntemahan, lempeät kasvot sen.
Haudat urhojen nään, maan poikien, jotk' ylös templiin
Äitins' saatettuaan kuolohon sortuivat;
Vilja jo haudoill' aaltoilee, tähdät nuokkuvat täydet,
Joist' elon siunaukset runsahat virtaavat.
Voi, ettei vaan meillenkin, kun ilta se joutuu,
Työstämme niitettäis kuorta ja kaunaa vaan!

Vaan mitä huolehdin, sinisilmäinenhän on aamu:
Aamu ja nuoruus, nuo täynnään toivoa on.
Nouse, toivoni, siis! Palavat sun aattehes, rinta,
Niinkuin kylväjämies, kylvä maas sydämmeen!
Luojan kellarihin mehiläisenä lennä ja nouda
Mettä sun kylvölles, lämpöä touoilles!
Niin kenties, kun sunkin soi lepokellosi kerran,
Lausutahan: sinä teit maallesi minkä sä teit.

1880=luvulta?

VAPAUTETTU KUNINGATAR.

On vuoren huipulla linna, se katsovi laaksohon,
Mut niinkuin hauta jylhä ja kolkko se on, eloton:
Lukossa on rautaportit, ei valoa sieltä näy,
Vaan ääneti, niinkuin aaveet, sen tornissa vahdit käy.

Välin sentään, yö kun tyyntyy, kun aurinko mailt' on pois,
On niinkuin laulua hellää ja vienoa sieltä sois;
Kuningatar siellä laulaa, niin laaksossa kerrotaan,
Mut ken hän on sekä mistä, ei tiedä ainoakaan.

Sanotaan: on hänkin ollut maan valtia ylhäinen,
Ja kauneudestaan kuulu yli merten, mannerten;
Mut aamu kun kerran koitti, pois, pois hän on hävinnyt.
Saalistahan linnan herra yöt, päivät vahtivi nyt.

Välin vaan, kun vartiat nukkuu ja tyynenä saapuu yö,
Kuningattaren raukan rinta vapahammin silloin lyö,
Hän silloin yölle laulaa, surujansa ja murheitaan,
Kadotettua kauneuttansa, vapautta ja toiveitaan.

Näin matkamies tuli kerran ja saapui linnan luo,
Ja linnasta laulut kuuli: oli tuttuja laulut nuo,
Ja rinta nyt syttyy hällä, tuli outo nyt käy sydämmeen,
Ja hän lähtevi mailleen jälleen ja ne laulavi kansalleen.

Ja on kuni ilma lämmin taas hengähtäis yli maan,
Runoruhtinaskin, ihastuin nyt, taas koskevi kanneltaan,
Ja soitto, ei ennen kuultu, sen kielistä nyt salamoi:
Siin' urhous, maine, lempi, pyhimmät elon tunteet soi.

Ken tuost' ei hurmautuisi? ken enää kylmäks jäis?
Ken miekkaa nyt ei tahkois, ken keihäst' ei terästäis?
Mut kuningatar hän linnass' yhä laulavi murheitaan;
Pois, pois vapauttaja viel' on, ties, saapuuko milloinkaan!

Oi, saapuu, saapuu! Tuolla mies joutuen kiirehtii,
Kypärästä välkkyvi päivä ja miekasta kuu sädehtii:
»Pelastettava maan on äiti!» hän huutavi kansallen,
Ja se soi kuni ukkosen ääni: »ken nyt mua seuraa, ken?»

»Oi turhaa, pois on poissa!»—Käy vinhemmin hän vaan—
»Oi surmasi helmaan kiidät!» Ei katso hän taakseenkaan;
Ylös vuoren rinnett' astuu, jo saapuvi linnan luo,
Sadan miehen voimat hällä, kun ryntävi urho tuo.

Jo rautaportit murtuu, jo aukevi haudan suu,
Sen vartiajoukko jo häilyy, niinkuin raju=ilmassa puu,
Jo lehtiä, oksia taittuu, jo kaatuvi runkokin
Ja kuin rytömetsän kautta tie kulkevi sankarin.

»Ja nyt olet vapaa, äiti! Pelastukses hetki nyt lyö!
Tule päivän valkeuteen nyt, jo mennyt on pitkä yö!
Taas syttyvi silmäs tuike, taas poskilles puna saa;
Ja voi sitä, ken hiuskarvaa nyt päästäsi notkistaa!»

Ja linnasta hän taluttaapi kuningattaren ilmoillen,
Ja vastahan kansan joukko jo rientävi riemuillen.
Ja on kuin laulua hellää ja vienoa taasen sois,
Mut aamulaulua on se, yö on ijäks mennyt pois.

Kuningatar istuimellaan, taas istuvi loistossaan,
Ihanaisena niinkuin päivä ja kuuluna ympäri maan.
Mut vuoren huipulla linna vuos vuodelta vaan häviää,
Pian maan tasallen kukistuu se, kivi ei kiven päälle jää.

Albumi »12 p. Toukokuuta 1881» sekä
»Helmiä Suomen runoudesta. 6». 1898.

MATKAMIES.

On joulu=ilta, ja yksin
Vaeltavi matkamies,
Jotakin hän etsivän näyttää,
Mitä etsivi, Herra ties.

Monest' uljahast' asunnosta
Tuli liekitsee, ilo soi,
Hän huomaavan sit' ei näytä.
Ohi rientävi, minkä voi.

Kylän äärihin saapuu hän jo.
Pimeys hänen on edessään,
Pimeästäpä kaukaa loistaa
Valo metsästä yksinään.

Se välkkyvi, kuin luo kutsuis.
Hän kutsua noudattaa:
Maja pieni se on, väki siellä
Juur' hartauttaan lopettaa.

Ja kaikuu nyt pyhä virsi,
Ja leimuvat valkeat,
Ja himmeli hiljaa häilyy...
Oi, kuulkohot taivahat!

Kädet ristissä miesi siinä

All' akkunan viivähtää,
Kylm' ympärill' on, vaan hällä,
Sydän hällä se lämpiää.

Hän viipyvi siinä, kunnes
Kaikk' uuvahtaa lepohon,
Ja kynttilä yksin tuikkaa,
Ja hiljaus kaikkiall' on.

Mit' etsi se matkamiesi?
Kenties—kenties kotiaan.
Ken oli hän sekä mistä?
En tiedä,—kulkija vaan.

K.P.T. albumi 1881.

KEHRÄÄJÄ=ÄITI.

Ja äiti istuvi, kehräjää,
Ja kyynel silmähän vierähtää.

»Pois aurinkoiseni läksi, pois,
Oi, jos pian taas hänet nähdä vois!

»Ihanainen hän oli, kaunoinen,
Oli puhtoinen kuni pulmonen.

»Samanlaisena jos hänet nähdä saisi,
Oi, aurinkoiseni jos palajais!»

Ja rukki se hyrräten, pyörien käy,
Mut armasta poikaa vaan ei näy.

Ja äiti istuvi, kehräjää,
Ja kyynel silmähän vierähtää.

—»Iloitse, äiti, sun poikasi
Jo mainehen siivillä kiitävi!»

—»Ylistetty luoja!» ja viuhuen
Nyt rukki se hyrrävi pyörien.

—»Hän luokses saa, kotimatcall' on,
Mut niinkuin syksyn puu alaston.»

—»Ylistetty luoja, kun vaan hänet saan!»
Mut rukki se työntävi vauhtiaan.

—»Oi äiti parka ja vaivainen,
Sun kuollut on poikasi kaunoinen!»

—»Ylistetty luoja, kun puhdasna saa
Hän äidin helmahan taas nukahtaa.»

Eik' enää rukki se hyrräten käy,
Eik' enää kyynel vierivän näy.

K.P.T. albumi 1881.

RUNOLAULAJA.

Isossa hovilinnass' on pidot uljahat,
Kruunuista kirkkahista heloittaa valkeat,
Hopeat siellä hohtaa ja kullat välkähtää,
Ja sävelsoitot vienot iloiten helkähtää.

Ja kuitenkin riemu ei tunnu riemullen;
Jotakin siellä puuttuu, mut mit', ei tiedä ken.
Ilveillään, lauletahan, hymyillään, tanssitaan,
Vaan tavan vuoks on kaikki ja teeskelyä vaan.

Mut kartanolla ulkon' on riemu julkinen:
Siell' istuu kansan kesken mies vanha laulellen,
Ja korkealle laulu se kaikuu pilvihin...
Kentiesi tuossa oisi iloksi suurtenkin.

Ja salin ovi kohta se loistoss' aukeaa,
Ja nuorukainen vanhust' esille taluttaa:
»Paraimmat laulus, ukko, nyt laske soimahan,
Kevättä laula mieliin, iloa rintahan!»

Ja ovensuussa siinä hän seisoo kourussaan,
Olento halpa, köyhä, ja sauva nojanaan,
Hopeelta hohtaa parta, hivukset pitkät sen
Ne lumivalkeoina valuvat harteillen.

Salissa vallitseepi kuin haudan hiljaus,
»Mitäpä tuokin täällä?» vaan kuuluu kuiskahdus,
Ja yli otsain lentää pimeät varjot yön,
Ja kynttilätkin tuikkaa kuin läpi terhenvyön.

Mut oven suussa vanhus virittää laulujaan;
Vavisten aluss' ääni ja värjyin kulkee vaan,
Kuin lintu, joka metsäst' on tuotu häkkihin,
Säveltään visertääpi sydämmin tykkivin.

Vaan pian into nousee ja sydän lämpiää,
Ja sävel kasvaa, paisuu ja kaikuin helkähtää,
Ja ukon käyrä varsi se sorjaks kohoaa,
Ja silmist' ihmeenlainen välähdys tuikahtaa.

Hän sankareista laulaa, uroista Kalevan,
Ja valon taistelusta pimeyttä vastahan,
Hän neiden surman laulaa, mit' äidin lempi on,
Ja pojan tuiretuisen kamalan kohtalon.

Ja huonehess' on niinkuin salainen tenho ois,
Kuin aamull' on, kun koitar yön vaipan siirtää pois:
Värähtää koko luonto, puun lehvät vavahtaa,
Ja ruskoon peittyy taivas ja kastehelmiin maa.

Niin huoneessakin siellä nyt sydän sykähtää,
Punoittuu kalvas poski ja kyynel vierähtää,
Ja sumu jäinen haihtuu, yön varjot poistuvat,
Ja kirkkahasti taaskin heloittaa valkeat.

Ja ompi niinkuin riemu taas näyttäis riemullen;
Ei tunnu helke kullan, ei hohto hopeiden;
Iloitaan, lauletahan, hymyillään, tanssitaan,
Ja kaikki sydänt' ompi ja hartautta vaan.

Mut vanhus halpa, köyhä, tuo hyljeksitty, hän,
Hän huoneen ylimmännen sijallen viedähän,
Ja kaunis siinä on hän, kuin hohteess' auringon
Satehen vienon jälkeen puu sammaltunut on.

Ylioppilaskunnan albumi Elias Lönnrotin kunniaksi 9/4 1882.

VAIVAIS=AAPO.

Petäjistössä kankahalla
Vaivainen on hökkeli vain,

Ja vieläkin vaivaisempi
Sen hökkelin on asujain.

Kyll' on rikas ollut hänkin,
Nuor' ollut on aikoinaan,
Rujo nyt on, pettua syöpi,
Tytär ainoa riemunaan.

Syys=ilt' oli myöhä kerran,
Pesävalkea leimuaa.
»Mikä liike ulkona tuolla?
Ken yöksi nyt tänne saa?»

Matalast' ovest' astuu mökkiin
Mies röyhkeä liikkeiltään.
Pukimestaan hohtavi kulta
Ja irstaus silmistään.

»Hyv' ilta!»—»Herran rauha!
Mikä mökkihin kreivin toi?»
—»Olet köyhä, ma tuon avun sulle,
Joka puuttehes poistaa voi.»

Ja kultia hän pivon täyden
Nyt pöydällen levittää,
Ja ne valkean hohteheessa
Niin ihmeesti välähtää.

»Ja sun tyttäres kaunokaisen
Komeaan minä vien hovihin,
Puetan hänet kultiin, silkkiin
Ja kalliisiin kivihin.»

Näin lausuvi, kullat hohtaa,
Ja immyt tuo punottaa,
Ja hän rientävi luo, kädellänsä
Sen poskea koskettaa.

Mut polttava liekki lensi
Ukon silmähän raukeeseen,
Ja hän nousi ja leimuvan katseen
Hän viskasi vieraaseen.

»Pois, röyhkeä!» niin hän huusi
Tuen ottaen sauvastaan,
»Pois, röyhkeä; pois kätes riettaat!
Impi olkohon rauhassaan.

»Veren kansastas olet juonut,
Hien, työn olet ryöstänyt,
Ja tahdotko kunnian vielä
Vaivaiselta riistää nyt?

»Se kallis on kullall' ostaa.
Pois, pois tuo lahjas vie!
Häpeäll' en liikkunut vielä,
Ei tarpehen nytkään lie.

»Jos niin sen tahtovi Luoja,
Voin kuolla ma näljissään,
Mut lapseni kunniaa myydä,
Ei, herra, se ei käy päin.»

Hän istui, kullan pyyhkäs
Tyköään, kuni polttanut ois;
Mut vieras vait, puhumatta
Rahat otti ja hiipi pois.

Ja riemastuin tytär juoksi
Isän helmahan herttaiseen,
Ja hiilokseksi tuli riutui,
Pois hiipuen hiljalleen.

Kansanvalistusseuran kalenteri 1882.

LEENA.

Ja Leena istuvi kankaallaan
Ja morsiusseppel on kulmillaan.

Lyö pirtaa, niisiä helskyttää,
Ja oudosti silmä se välkähtää.

»Oi laps, mikä kiire sull' on työ?
Käy, raukka, maata, jo pääll' on yö.»

—»En, en, mua vartovi armahan',
Ma morsiusvaatetta valmistan.»

—»Oi raukka, sun ruumiis raukee pois.»
—»Oi jospa se vieläki raukeemp' ois.»

—»Sun silmäs tuike se tummenee.»
—»No, tummetkoon, se ei haittaa tee.»

—»Sun poskeltas puna pois putoaa.»
—»Mun kultani lempivi kalpeaa.»

—»Oi, turha on toivosi, onneton,
Sun petti hän, hällä jo toinen on.»

—»Ei pettää voi minun kaivattun',
Ens sunnuntaina hän noutaa mun.»

Käy pirta ja niidet ne helskähtää
Ja oudosti silmä se välkähtää.

Pyhäaamu on, tyynt' yli vetten, maan,
Ja huomenkello se kaikuu vaan.

»Laps, nouse, päivä jo kirkas on,
Ja kellot jo kutsuvi kirkkohon.»

Mut Leena hän työnsä on päättänyt
Ja vaivoistansa hän huokaa nyt.

Ja tynenä nukkuvi vuoteellaan,
Ja morsiusseppel on kulmillaan.

Ja häöpuku valkea yllähän,
Ja valkeamp' entistään on hän.

»Jo kirkonkellot ne yhteen soi,
Oi lapsi raukka, mik' on sun, oi?»

Hän kättä sen koskevi kalpeaa,
Mut vastaukseksi likistyst' ei saa.

Hän suutelon painavi huulillen,
Ei tunnu henkäys lämpöinen.

Hän posken poskellen lähentää,
Mut kylmä ja valju se on kuni jää.

Kansanvalistusseuran kalenteri 1882.

JOHANNES TAKASEN MUISTOKSI.

12/11 1885.

Ylähällä pilven reunall' on linna kuulakas,
Ja immyt kaunokainen sen linnan valtias—
—Ken oivaltaa mikä suurin on voima maallinen,
Saa valtakunnan kaiken ja morsioks impyen.

Ja arvot, vallat rientää, sanat valtian kuultuaan,
Ja mahtavat, rikkaat hohtaa hopeassahan, kullassaan,
Ja kulkee nuoret, vanhat ja viisahat tieteissään,
Mut vastaust' ongelmoiseen ei arvaja yksikään.

Ja saapuu siihen myöskin laps mökkisen ahtahan,
Ujostellen seisoin kesken tuon joukkion mahtavan.
Lumouksissaan hän seisoo, ja linnan immyt tuo
Hänehen niin vienon katseen kuin tähtösen tuikkeen luo.

Hänt' oudot silmät seuraa, kenties joku karsas myös:
—Häävaatteit' ei ole ylläs; mikä täällä sun ompii työs?
Sun tuntematon suku onmpi ja heimosi maineeton:
Sunlaisest' ei sikiöstä kaunottaren voittohon!

Mut on kuni nuorukaisen tuli valtais taivainen,
Niin leimuvan kirkas hohde sen lentävi kasvoillen.
Sun, immyt kaunokainen, tytär linnan kuulakkaan,
Sun voittaaksen' veren' uhraan sen viimeiseen pisaraan!

Matalaisessa mökkisessä
Mies kalpea askartaa,
Kylm ympärill' on, vaan hällä,
Sydän hällä se leimuaa.

Tulisimmat aattehensa
Kivehen hän veistäen luo,
Ja sirpalehet säkenöiden
Ylt'ympäri lentää nuo.

Ja hahmon saa kivi kylmä
Ja möhkäle muodostuu.—
Mut viel' ei säihky silmä,
Viel' ei hymyhyn käy suu.

Tulikuumast' ajostansa
Ihanteita hän taasen luo,
Ja sirpalehet säkenöiden
Taas ympäri lentää nuo.

Saa silmä ja huulet muodon.—
Mut viel ei valmis työ:
Kuvass' ei ole henkeä vielä,
Ei sykkien rinta sen lyö.

Palavaiseen nyt povehensa
Hän patsahan painaltaa,
Sydämmestähän hengen virran
Hän siihen johdattaa.

Ja on kuin sais kivi hengen—
Ja hän vaipuvi juureen sen,
Näin oivaltain mikä suurin
On voima maallinen.

Nyt on suru Suomenmaassa, Suomi=äiti itkusuin
Purkaa kesäkaunisteensa, suruharsoon pukeuin;
Huokauksen lähettääpi aalloiltaan ja metsiltään
Haudallen, joss' ijäks häitä toivo kaunis kätketään.

Voi, kuin lyhyeks sen miehen elinlanka laskettiin,
Joka jo niin nuorna ehti ylös taiteen korkeuksiin!
Pukunut ois äitikullan helmill' ihanteiden hän,
Jos ois hälle, niinkuin muille, suotu hellyytt' enemmän.

Mutta muillen antanut ol' äiti maidon rinnoistaan,
Ja kun raukan tuli vuoro, läksi usein verta vaan.
Nurkuiko hän siitä? Eikä. Hyvin tunsi äidin hän:
Viluss' ehkä täyteläämmän toivoi viljan kypsyvän.

Senvuoks mielellään hän kärsi puutetta ja nälkääkin,
Tyytyvä kuin laps, jos joskus katse häneen luotihin;
Toivoi vaan, kuin talven alla oras toivoo kevähän,
Kevään kauniin joutuvan ja jään ja lumen lähtevän.

Ja se joutuikin se kevät. Päivä lämmintänsä loi;
Luonto loisti, elo uhkui, oras nousi, vihannoi.—
Äiti helmans' avas, siihen sulkeakseen armastaan—
Sylihins' ei edes saanut hänen kylmää ruumistaan!

Senvuoks Suomenmaass' on suru, senvuoks äiti itkusuin
Purkaa kesäkaunisteensa, suruharsoon pukeuin;
Huokauksen lähettäapi aalloiltaan ja metsiltään
Haudallen, joss' ijäks häitä toivo kaunis kätketään.

Kaikuja Hämeestä 1886.

KANTAATTI

TOHTORIN= JA MAISTERINVIHKIÄISISSÄ 31 PÄIVÄNÄ TOUKOKUUTA 1886.

Kööri:

Valohon, valkeuteen sa nouse, henki,
Koroita lentos avaruutehen,
Ja tiedä ett' on voima ylhäinenki
Vaan laina lähteest' ikivalkeuden.

Soolo=kvartetti:

Mut loistoansa jos se muusta johtaa
Ja *uskon*=valostaan näin vieraantuu,
Kuin lentotähti vaan se hetken hohtaa
Ja syttyessähän jo valjentuu.

Tai on se öistä valhetulta väärää,
Mi tiedustajan harhateille vie,
Jos *toivon* täht' ei sille suuntaa määrää
Ja ijäisyteen sen ei viittaa tie.

Jos sielt' ei, *rakkauden* liedest' aivan,
Valolleen lämmön hehkua se tuo,
Sen valo valju on kuin talvitaivaan,
Mi jäätää vaan, mut lämpimää ei luo.

Kööri:

Valohon, valkeuteen sa nouse, henki,
Koroita lentos avaruutehen,
Mut muista ett' on voima ylhäinenki
Vaan laina lähteest' ikivalkeuden.

1.

Kööri:

Oi Herra, kaikki maat Sun voimaas ilmoittaapi,
Iki=kiitosta maailma Sulle soikohon,
Ennen aikojen alkua valtas kohoapi

Ja ainiaksi kiitos, kunnia Sinun on.

Altti=soolo:

Kah, taivaan tähdet radoillansa
Iäti Jumalalle kantaa kiitostansa,
Ja päivä kertoo päivällen.
Kaaoksen kohdust' aamu käskystäsi saapi...

Sopraani=soolo:

Oi Herra, kaikki maat Sun voimaas ilmoittaapi.
Sa meille kevään aina uudistelet,
Auringon käsket kaikki kirkastaa;
Sa käsket ruohoin maasta versoella,
Ja raikkaan kastehen ilmoja puhdistaa,
Ja tuulen taivahalta pilvet pyyhiskellä.

Altti=soolo:

Sinä viimeksi loit myös parhaan luomistasi,
Ihmisen, maailmaas ihailemaan,
Sa hänen annoit hallita maata,
Vaan Sua yksin aina kuulla, palvella.

Kööri:

Oi, suuri, mahtava on Herra Jumalamme,
Kun voimassaan Hän ihmisille ilmestyy.
Kun näkyy vuori Sinain
Ja ilmi patsain Jumala saa tulisin,—

Ja silmihimme tunkeu säde valostansa,
Mit' ilmoittaa jylinä, pauhu ilmojen
Ja leimaus ja kuohu elementtien?
Sisin maa jopa järkkyy!
Herra, jo tahdotko luomasi hävittää?
Hetkikö tullut nyt on, pielet ilman kun kaikki särkyy?

Altti=soolo: Sa kansallesi liiton lujan vahvistit, Jok' ikuisesti rikkoumatta kestää saisi.

Sopraani=soolo: Sa omillesi käskysanas julistit Ja tahdoit että Sinua he rakastaisi.

Kööri:

Rajaton on armos, Jumala,
Rakkautta kaikki lakis uhkuu!
Oi, anna meidän Sun polkus käydä,
Sydämmemme puolees taivuta!

Sopraani=soolo:

Sa päästit kansas orjan kahleista,
Elätit erämaassa mannalla,
Ja opastelit aina suuntaan oikeahan,
Ja vaadit heitä vaan rakastamahan.

Sa läpi merenkin tien halkaisit
Ja kahden puolen aallot asetit,
Ja kalliosta panit veden vuotamahan.
Ja vaadit vaan heitä juomaan janoissahan.

Trio:

Epäillen, toivotonna Sua pelkäs kansa,
Joll' yhä osoitit Sun hyvyttäsi vaan.
Sua eikö voinut rakastaa se kohdastansa
Ja Sinuun luottaa kokonaan?

Isännän vihaa orja piillä saapi,
Vaan lapsi isäns' ääntä noudattaapi,
Mut Jumalaansa, Luojaa, Vapauttajaa,
Ihminen vastustaa.

Kööri:

Oi Herra, kaikki maat Sun voimaas ilmoittaapi,
Iki=kiitosta maailma Sulle soikohon!

2.

Sopraanit yhdessä:

On taivaalle syntynyt tähti!
Kah, Betlehemin soimessa syntyi poikanen.
Hän syntyi majoiss' alhaisten,
Ei sijaa saliss' ylhäisien.
Miks syttyi taivaan tähtönen?

Altit yhdessä:

Jo poikana templistä, viisahitten hän joukost' löyttihin:
Ettekö tiedä huoneiss' Isäin ain' asua mun tulevi.
Niin kasvoi voimaan, viisauteen hän, ja varttui suuriin tekoihin.

Tenoorit yhdessä: Ken olet Sinä? Mikä täällä tehtäväsi? Miss' astelet, rauha vain käy jäljissäsi!

Bassot yhdessä:

Niin kului aika armas nuoruuden,
Niin kasvoi poika Betlehemin,
Kuin me, mutta tahraamattomin mielin.

Kaikki: Ken Sa oot, synnitön oi poika ihmisen?

Duetti köörin kanssa:

Oi, kuin autuas on laps, joka Herran suojass' varttuu,
Viattomalle rauha, siunaus ylhäältä aina karttuu;
Kaukana siimehessä puhkeaa,
Kuin lehdon kukka versoelee,
Ja myrsky maailman viattomuutt' ei saastuttele.

Lapsen ajat armahaiset,
Suojassa Korkeimman murheitta soluvaiset!—
Niin nuokuva laaksossa valko=lilja mättähältä,
Niin nuokuu hiljalleen; se suojass' on rajuisten myrskyjen väeltä.
Se yksin kukoistaa ja kiittää Jumalaa,
Niin lehdon kukka versoelee,
Ja myrsky raju maailman sen puhtautt' ei saatuttele.

Alti=soolo:

Oi Herra, nuorisomme anna
Sa elää lapsina viattomuudessa
Ja nöyrin sydämin ja kiitollisin mielin:
Sinua kuulla, palvella!

Kun mailma kiusaukset tuottaa,
Ken meidät enää pelastaa,
Ma kehenkä uskallan luottaa?

Sopraani=recitatiivi:

Ah, himot kiusaavat, ja vaarat uhkaavat,
Ja omat voimat tyhjyyteensä uupuvat,
Ah, luulemme avuttomiksi jäänehemme.

3.

Kööri:

Oi, Herran Sanaa kuunnelkaamme pyhää,
Se voiman uuden sydämmeemme luo,
Kuin lounastuulten viima yhä
Keväisin vuokot urvusta tuo.

4.

Kööri:

Onko onnea, tuskaa meille ilmoitettu?
Kelle kohtalon arvoitus himmi selviää?
Kuink' yhtyä konsa voi vaivaan ja kuoloon iki=elämä?

Kaksois=kööri:

Ah ihmiskunta, toivo ijäisyyden jätä,
Jo hiekkaan kuivui juuret sen!
—Ei, sinut suojaa Herras, luota Hänehen!
Ei Herran Sana petä!

Ma näen ihmiskunnan vaivoin sortuvan,
Se rikostensa palkkaa kauemmin ei välttä.
—Ma näen uuden aamun saavan ylähältä,
Jo kultaavi koi taivahan!
—Voi kuolo ikuinen!—Kautt' armon saadaan voitto!
—Kiroit toivottomain!—Riemu soi, kaikuu soitto!

Kööri: Onko onnea, tuskaa meille ilmoitettu?

Sopraani=suolo: Pelkonne heittäkää, Hän lempee täynnä on, Sit' osoittaapi meille aina.

Kööri: Uskossa toivokkaina Luotamme varmoin, varmoin armohon!

Trio köörin kanssa:

Sydämmen uskovan rauhoa ken järkyttää?
Se antau Jumalaan ja Häneen taipuu,
Ei vainen itseensä.
Maailman onnet maahan jos vaipuu,
Niin voima ylhäinen, tuo taivaan rauha jää.

5.

Kööri:

Oi Herra, kaikki maat Sun voimaas ilmoittaapi,
Iki=kiitosta maailma Sulle soikohon,
Ja kiitostas maa soikohon, aina, ain' soikohon!

HÄMEENLINNAN LYSEEKARTANON VIHKIÄISISSÄ

17/9 1886.

Linnoitusko se tässä
Kummullaan kohoaa
Ja maan ja vetten yli
Ylpeesti katsahtaa?

Mut miekat tääll' ei välky,
Ei sotatorvet soi,
Ja tääll' ei vinhaa tultaan
Tykitkään salamoi.

Eik' ole täällä miehet
Puetut teräksin,
Mut linna tää on sentään,
Ja linna vahvakin.

Ja salamoikin täällä,
Mut tiedon tulta vaan,
Ja miekkakin se välkkyy,
Mut hengen miekka vaan.

Ja linnan puoltajoina
Ja miehistönä ken?
Ei rautakourat urhot,
Vaan parvi hentoinen.

Nuo aamun kastehelmet,
Nuo heinät helvepääät,
Nuo korret, jotka kaataa
Vois syksyn myrskysääät.

Mut niissä sentään suoja
On koko Suomenmaan;
Ja niitä linnan Herra,
Hän käyttää nuolinaan,

Kun tulee häätää sorto
Tai veltto penseys,
Ja raikast' ilmaa saada,
Valaista pimeys.

Niin, linna tää on sentään,
Ja linna vahvakin,
Vaikk' ei sen ole urhot
Puetut teräksin.

Ja linnoja kun näitä
On maassa sankka yö,
Pimeyden poistuu valta
Ja poistuu kansan yö.

Kaikuja Hämeestä 1890.

AUGUST AHLQVISTILLE.

Ylioppilasjuhlassa 27 p. marrask. 1886.

Yleiseen iloon yhtyy etäinen vieraskin,
Ei niinkään vieras sentään, vaan tuttu läheisin,
Runotar kaino Suomen, Sun ensilempesi,
Nyt riemupäivänäsi Sinua tervehtii.

Se muistaa armast' aikaa, jon' ensin yhdyitten,
Se halpa maan ol' impi, ja silmä itkuinen,
Sit' ilkuttihin, mutta sen näkö hurmas Sun:
Sydämmeen Sinä katsoit, muut katsoi pukuhun.

Lemmestä silloin poves se säkeniä loi,
Ja vanha runokannel koht' uusin kielin soi,
Ja helmilöitä meren sikisi pohjahan,
Ne kaunisteeksi kannoit Sun impes kaulahan.

Ja näin Sa hänet sitten ylhäisten seuraan veit,
Ja vait ol' ilkkujatkin ja kunniata teit;
Ja oppisaliin suureen Sa hänet talutit,
Ja joukot tietä annoit ja Teille kumarsit.

Ja sydän Suomalaisten se tulta leimusi,
Ja nuorten povi paisui ja innost' uhkuili,
Kun uusin kielin helkkyin nyt Suomen kannel soi,
Käkösen kukkui kulta, hius immen ilakoi.

Tät' armast' aikaa muistain, Sua impes tervehtää,
Sin' olit silloin nuori, nyt olet harmaapää,
Mut kallein hälle vielä Sun ensi lempes on
Ja runohelmes hälle koriste verraton.

Ja nyt, kun illan suussa näet työsi vainion
Ja tähkät täydet nuokkuin laskeissa auringon,
Ja kansasi kun kilvan Sinua kunnioi,
Runotar Suomen silloin ei äänet' olla voi.

LAULUN VOIMA.

Yöllisessä
Terhenessä
Ja umpimailla
Kulki kansa
Johtoa vailla,
Heimoansa
Ei heimo tunne,
Ei tiedä kunne
Matka lie,
On outo tie,
Ja ilmat virvat
Ne harhaan vie.

Kuka joukot harhaillehet
Kokoon kutsuu eksynehet?
Kuka tenhosanan sen
Lausuu mahtipontisen,
Joka tenhovaipan poistaa,
Että päivä kirkas loistaa?

Kautt' ilman, kuules, soitto kaikuu,
Se niinkuin koski kohisee,
Ja metsät, vaarat vastaan raikuu,
Ja terhenet ne pakenee;
Ja päivän liekin hohteheassa
Mies seisoo, soittain kanneltaan,
Ja »Maamme»=laulun kaikuessa
Eteenpäin viittoo kansoan.

Sydämmen värähtääpi juuret
Ja povi innon tulta lyö,
Ja vanhat, nuoret, pienet, suuret
Yhdistää lemmen taikavyö;
Ja joukot harhaavat ne yhtyy,
Yks tunne kaikki valloittaa,
Tuhanten äänet yhteen ryhtyy,
Kun »Maamme»=laulu raikahtaa.

Se tunnussana johtonansa
Ja lemmen liekki rinnassaan
Eteenpäin taistoon kulkee kansa
Ja voittohon tai kuolemaan;
Ja riita, viha, vaino raukee,
Kun soipi äidin nimi tää,
Veljellen veljen syli aukee,
Kun »Maamme»=laulu helkähtää.

Nyyrikki 1888.

TERVEHDYSSANOJA

V:n 1890:n maistereille.

I.

Sanotaan, että muinoin
Tääll' onness' eleltiin,
Ja kanteloita tehtiin,

Soiteltiin, laulettiin;
Mut Louhen musta valta
Iloa kadehtii
Ja vaskivaaran poveen
Meilt' aurinkoisen kahlehtii.

Ja kansa synkiössä
Nyt teitään hapuilee,
Kynnykseen omaan lankee
Ja maillaan harhailee,
Yön karvan muoto saapi
Ja mieli apeutuu,
Ja heimo heimostansa,
Laps äidistäänkin vieraantuu.

Valoan kansa turhaan
Pelastaa yrittää:
Kukistuu salon honka,
Petäjä lakkapää,
Rutimoraidat kaatuu
Ja pyhät karsikot,
Mut auringon vaan kätkee
Pimeän vuoren onkalot.

Ja kirkastellaan miekkaa,
Hiotaan tapparaa,
Ja kansan mahtimiehet
Ne taisteluhun saa,
Pimeyden vartioita
Kuin kortta kaadetaan,
Mut vaskivaaran peitoss'
On aurinkoinen yhä vaan.

Ja lyödään pyhää arpaa,
Luetaan luottehet,
Nuo syntysanat syvät
Ja vakaat, ainaiset,
Laulunkin sävel vieno
Ja hurmaavainen soi,
Mut päivän päästösanaa
Ne eivät selvitellä voi.

Nyt tuli valon mailta
Ylimys ylhäinen;
Ja hänen sieluuns' aatos
Välähti taivainen:
»Avuillaan ylevillä,
Jos Jumala sen suo,
Monenkin kansan verraks
Kohota voisi kansa tuo.»

»Sen oman arvon tuntoon
Ma tahdon nostattaa
Ja omin neuvoin käymään
Ja ilman talujaa;
Sill' aseet annan, joilla
Sitoa voi se yön
Ja pimeyden kaulaan
Takoa vahvan kahlevyön.»

Ja tiedon paja nousee
Kuin taian kautta jo:
Alaisimeksi pannaan
Maan vankka kallio,
Ja kansan merest' aineet
Takeiksi tuotetaan,

Ja kansan kaikki tarmot
Ne pannaan tulta lietsomaan.

Ja yöt ja päivät kaikuu
Vasaran kalkkehet
Ja synkkään ilmaan säihkyy
Tulena säkenet,
Ja kahleiks sitkeiks liittyy
Nyt rengas renkaasen,
Ja vähitellen horjuu
perustus vankka pimeyden.

Ja valon juova tuolla
Jo päivää ennustaa,
Laps äitinsä nyt löytää,
Nyt heimo heimon saa,
Ja valon voittovirsi
Nyt kanteloista soi,
Kun yön on valta mennyt,
Kun taasen koittaa päivän koi.

Neljännes vuosituhatt'
On siitä vierryt, vaan
Kahleita Louhen vallan
Tääll' aina taotaan;
Ja yhä kauemmaksi
Se poistuu valju yö,
Ja yhä kirkkaammaksi
Se valkeneepi päivän työ.

Mut aina säkeneitä
Kun säihkyy ilmoihin,
Ja aina uus kun rengas
Niotaan kahleihin,
Pehr Brahen »kreivin aikaa»
Myös silloin muistellaan,
Ja vuosisatain takaa
Maan isää vielä siunataan.

II.

Ja kesä, kauan odotettu, tuli,
Jäät järvistä ja maasta hanget sulii,
Puut lehteen puhkes, ruoho puki maan,
Ja linnut tuli puihin laulamaan.

Ja kukat maasta nousee tuoksuvaiset,
Ja nousee marjanvarret kaikellaiset,
Ja salo siloopi ja kaunistuu
Ja antipukuhunsa pukeutuu.

Ja laiho nousee vihanta ja uhkee
Ja taimii, versoo, putkellenkin puhkee,
Ja hymyellen päivä katsahtaa
Työalaans' ihanaa ja lupaavaa.

Semmoinen kaunis, kirkas, lupaavainen
On Sunkin kevät=aikas, nuorukainen,
Sa kuljet laulain vaan ja soitellen
Ja toivon ruususilla keijuen.

Ja huoletonna valon merta soudat,
Ja valmiit' elon kukkasia noudat.
Et tiedä kuink' on raskas ollut työ,
Ennenkuin voitetuks on saatu yö.

Et tiedä mit' on maksanut se vaivaa
Ja kuink' on paljon saatu raataa, kaivaa
Ja kyntää, kylvää, kylvää uudestaan,
Ennenkuin maa on saatu kasvamaan.

Nuo vanhat, jotka valon kanssa tässä
Nyt ovat kultahäitään viettämässä,
Ne näitä voivat Sulle kertoa
Ja taistelunkin näyttää arpia.

Kuin sotavanhus, kotiin tultuansa,
Tarinoi lieden luona muistojansa:
Kuink' iski luodit, tulta säkenöi,
Ja rae raskas viljan maahan löi,

Ja kuinka miehuus pysyi yllä tuskin,
Mut kuinka taasen palas luottamuskin,
Kun rakkautta raikui mielehen
Ihana sävel isänmaallinen.

Ja silloin, kunnialla tehden sijaa,
He sulle osoittavat runoilijaa,
Mi rakkaaks teki Sullenkin tään maan,
Työs sille kehottain Sua uhraamaan.

Niin, työ ja rakkaus: siinä näet taian,
Mi Suomeen loihti kevään kulta=aian.
Ja työ ja rakkaus tunnussanas
Ne Sunkin olkoon taisto=urallas.

Niin, paljon työtä, paljon alttiutta
Ja paljon lämmintä ja rakkautta
Maas nuori kevät vielä kaipajaa,
Ennenkuin yöstä täyden vallan saa.

Kateena sille vielä auringostaan,
Sen surmaks Louhi turmioita nostaa
Ja maanalaisen henkää hyyn ja jään
Se nuorta viljamaata kylmäämään.

Siis työhön, veikko, uutterahan työhön!
Ja rengast' uutta Louhen kahlevyöhön
Sa tao, että kalke vasaran
Kajahtaa yli Suomen avaran!

Ja lietso tulta, lietso valtavasti,
Ett' erämaan sisimpään soppeen asti
Säteinä säkenesi kiidättää
Ja siellä valon virran virittää!

Niin että, taas kun tänne liedellesi
Käyt seppelt' uutta saamaan kulmillesi,
Sun kaiken kansas suusta vastahais
Voimakas voiton virsi kajahtais.

III.

Suomi, armas synnyinmaani, äiti paljon kärsinyt,
Näinkö huolen pilviin taasen otsasi on peittynyt,
Näinkö taasen silmistäsi karvas kyynel puhkeaa,
Näinkö sydäntäsi taasen synkkä suru painaltaa?

Hempeimmällään onnetar jo rupes sulle hymymään,
Päiväkin jo sulle paistaa täydelt' alkoi terältään,
Vaivannäkös hedelmätkin kypsyä jo alkoivat,
Kauniit kansan orahasi jyväksi jo paisuivat.

Mut nyt sa seisot, niinkuin paahdepäivän jälkehen
Maamies seisoo pellollaan ja tähystääpi taivaallen:
Tuuli ompi kääntynyt ja viima jäinen kylmää maan,
Ja nyt huokaus pusertuupi raskas hänen rinnastaan.

Kaikki, mihin parahimman toivonsa on liittänyt,
Omiensa, rakkaittensa toimentulon kiittänyt,
Monen kovan päivän raade, pitkän työn ja taistelun,
Saattaa tuossa tyhjäksi mennä kuluessa tuokion.

Niin myös sunkin, äiti parka; mut ä! ole huolissas,
Vielä sunkin poluillesi onnen päivä paistaa taas!
Ennenkään ei vastoinkäynti ole sua runnellut,
Kovan onnen kouluss' olet vanha tuttu, kokenut.

Karut maasi, jotka vaivoin viljamaaksi perkasit,
Usein kaunoill', akanoilla vaivannäkös palkitsit;
Usein, vaikka tuskin pysyit pystyss' omin voiminkaan,
Hurjat ihmiskädet sua yrittivät kaatamaan.

Vihamiehes viljas sotki, aittas tyhjäksi raastoivat,
Kauneimmat sun kukkas joukoin tanterelle kaatuivat,
Loput Manan käskyläiset surmasivat taudeillaan,
Tupas tuli autioks, mut sortunut ei kuitenkaan.

Siis, sä äiti, ällös huolko, kyynel pyyhi silmästä!
Tänään otsas olkoon kirkas, tää on riemupäiviäs!
Katso ympärilles: tuossa täyttää portaat Parnasson
Uusi, nuori, sankka parvi, vannotettu valohon.

Muutkin lapses, nekin, jotka harvoin muisti äitiään,
Halpaan mökkiis rientävät nyt riemujuhlaas viettämään,
Käden lyövät kätehen ja käyvät ikiliittohon
Varjellakseen äitiänsä viime hengenvetohon.

Ja sun vaunuun istuttavat, itse käyden valjaihini,
Ja sun, kansan riemuitessa, vievät valon templihin,
Kunnes määrän päässä hiljaa uuvahtavat kuolemaan,
Jättäin muiston maailmalle lapsenrakkaudesta.

30/5 1890.

LAPSEN LAULU ISÄNMAALLE.

Suomi, äiti poloinen,
Kallis synnyinmaani,
Sulle edes laulelen,
Huoltas huojentaani.

Poveeni sun painallan
Pikku kätösillä,
Ehkä mieles haikean
Vaimentaa voin sillä.

Oi, jos lintu olisin,
Luojan kellarista
Haavoillesi noutaisin
Mettä taivahista.

Mutta varro, lapsestas
Kerran kasvaa suuri,
Silloin sinun suojanas
Seison niinkuin muuri.

Puollan oikeuttasi,
Äidinvaivas kostan,

Tuen askeleitasi,
Kunniaan sun nostan.

Vielä silmäs suruinen
Kirkkahaksi tulle,
Kerran päivä lämpöinen
Myöskin paistaa sulle.

Joulutervehdys 1890.

KAARLO BERGBOMILLE

viiskymmenvuotias=päivänä 2/10 1893.

Kun routa sulii ja lämpeni maa
Ja kun kevättoukoja tehtiin,
Niin silloin Kaarlo Bergbom'kin
Hän kylväjämiehenä nähtiin.

Mut muilla kun pellot on perkatut,
Häll' auran koskematointa
Ja kylmää korpimaat' oli vaan,
Joka raatajan vaati tointa.

Mut kirvehen eestä ne kaatui puut.
Siell' ankaraa oli työtä,
Ja niinkuin ainakin viertomies
Hän raateli päivää, yötä.

Ja viesti tuosta kun kiersi maan,
Oli arvelu kaikellainen:
Ken ilkkui, ken taas kummastui
Hän uskoi ja toivoi vainen.

Ja mustain kantojen keskeltä
Oras nousikin, versoi kohta;
Ja viljan kullankarvaisen
Nyt täysinä tähkät hohtaa.

Sinä kylvösi hyvään maahan teit,
Satakertainen siit' on jo sato;
Sit' ei vihamies voi turmella
Ja sitä ei kaada kato.

Se rakkaudessa on kylvetty,
Käden kautta on Kaikkivallan.
Ja sen siemen se muruja Sammon on,
Ja ne kestää hyyn sekä hallan.

Kaikuja Hämeestä 1901.

KANTAATTI.

Ilo= ja onnentoivotusjuhlassa marraskuun 2 päivänä 1896.

Terve, nuori Ruhtinas,
Uuden aamun koitto!
Pilvi poistuu kaihokas,
Päivän taas on voitto.
Toivon riemu rinnassansa,
Tervehtii Sua Suomen kansa.

Terve, Ruhtinatar,
Hempi haltijatar,
Virpi vihannoiva,

Valtahuolten hoiva,
Kodin hyvä henki,
Terve Sinullenki!

Taas on kevät pohjanmailla,
Suomi suloissansa;
Ilmass' ilo helkkyy,
Järvet välkkyy,
Vapaat kahleistansa;
Kilvan kansa yhtyy,
Riemuin ryhtyy
Elon työhön;
Taaskin isänmaalle
Armahalle
Koittaa huomen,
Keväthuomen,
Taaskin tulevaisuuteensa
Luottaa kansa Suomen.

* * * * *

Oikeuden varmassa
Turvassa
Varttuu, kasvaa kansa vakaa;
Kansan onni Ruhtinaalle takaa
Palkan parhaimman.

Ruhtinas toiveitten,
Ainaisen
Siitä kiitoksemme niität,
Helmen kruunuus hele'immän liität:
Kansan rakkauden.

SUOMALAISEN TEATTERIN 25=VUOTIS=JUHLASSA

13/10 1897

Suuri sota valost' oli taisteltu,
Vuoren helmast' aurinkokin voitettu,
Kynnettihin maita, kuokittihin soita,
Kylvää kyyhäteltiin Sammon muruloita.

Salo siloaa ja mielin kasvaa maa,
Kalevalan kallis touko orastaa,
Siemen näyttää itävän ja hyötyvänkin;
Silloin istutettiin taimi etelänkin.

Ujona se siinä nousi, arkaillen,
Niinkuin vilukukka alta nietoksen,
Päätään pälvestä se tuskin nostaa tohti,
Kyyristäen varttaan painui maata kohti.

Viisaat virkkoi: valju taivas pohjoinen,
Täällä etelän ei viihdy taiminen,
Joskin varteen varttuu, ei se joudu kukkaan,
Kituu hetken, kuihtuu, heitetähän hukkaan.

Toiset toisti: joutava ja turha työ!
Maansa raataja se selvän leivän syö.
Poista ensin halla, pelloks korvet laita,
Silloin vasta aika kukitella maita.

Ilkamoivat pahansuovat, katehet:
Vilu kukan vie ja kaataa rakehet,
Huurto lehteen painaa kylmän suutelonsa;
Tuopa taimi tässä maass' ei juurru konsa.

* * * * *

Meni kevät, tuli suvi suloinen,
Maat ja puut ja pensaat siinti verallen,
Kasken kannotkin jo taaja laiho peitti,
Juhlapukimensa luonto ylleen heitti.

Taimi etelänkin nosti korttansa,
Siisti lehviään ja suori varttansa,
Latva taivahasta imi lämpimyyttä;
Juuret maasta syvält' imi väkevyyttä.

Taivas lämmint' antoi, maakin väkeään,
Kukkaa taimi alkoi työntää täydeltään.
Niitä siinä ihasteli seudun kansa;
Mykkänä on viisaat vaan ja kummissansa.

Mutta sanoivatpa silloin ihmiset:
Tuot' ei halla vie, ei kaada katehet,
Syvään juurtaan työntää, sit' ei murra aika;
Joku siin' on tenho, lumovainen taika.

* * * * *

Niin, taika siinä onkin, on luote vakainen
On vanhan Väinämöisen luote oiva,
Ja tenhona on sillä vain sana ainoinen,
Mut sana valtava ja paljon voiva.
Sen sanan pelkkä helähdyskin on jo hurmovaa,
Sydämmet sytyttää se ja mielet valloittaa:
Sisimmän henkemme se kieltä puhuu.

Sen sanan kautta täällä on tehty kaikki työ,
Ja korpimaat on viljamaiksi saatu,
Sen sanan kautta päiväks on tehty Pohjan yö,
Ja onni voitettu ja elo taattu;
Se sana vuoren muuttaa ja siirtää kallion,
Ihanaks keitahaksi se luopi aavikon,
Ja Pohjan jäilläkin sen hehku palaa.

Ja hätäpäivä raskas kun joskus päälle saa
Ja tukala ja ankea on aika,
Se sana tenhovainen se kansat nostattaa,
Ja kauas käy sen lumoava taika;
Ja silloin sana kaikuu: »isänmaa eläköön
Ja rauha yksityisen sen tieltä väistyköön,
Ja etu menköön, ajallinen onni!»

Mut onnen raunioilla kun miesi huokailee
Ja sydäntä kun kalvaa murhe musta,
Kuin toivon tähti silloin se hälle säteilee
Ja tuopi intoa ja lohdutusta,
Ja tenhollansa muuttaa se mökin matalan
Ja mieleen kuvaileepi nyt kodin korkean
Ja tuvan täyden lempeä ja rauhaa.

Vaan ylimmilleen vasta sen tenho ennättää,
Kun sydämmet se sulattaapi jäiset.
Yks ajatus ja mieli kun jälleen yhdistää
Nuo henget keskenään nyt kiistäväiset;
Ja taimi etelänkin on silloin ylvä puu
Ja kauas yli metsän sen latva kohouu
Ja oksilla sen laulaa satakielet.

U.S. 14/10 1897. Kaikuja Hämeestä 1901.

TALVEN VARALTA.

Talveksi muurahainenkin
Se kantaa kortta pesään,
Ja talven varaa mettinen
Kokoilee pitkin kesää.

Ja peltomieskin pelloltaan
Se viljakullan kerää,
Näin talviajaks joukolleen
Varaten eineen erää,

Ett' elämistä ei puuttuisi,
Kun kylmä maita kulkee
Ja luonnon rinnan rikkahan
Syliinsä jäiseen sulkee.

Myös kansan kesää ihanaa
Se vaanii talven halla:
Idästä irjuu pakkanen
Ja uhkaa kuolemalla.

Pelastaa täytyy talveksi,
Mit' armas kesä antaa,
Ja vilja hengen pellolta
Nyt yhteis=aumaan kantaa.

Siis kaikki työhön käsiksi,
Ja kaikki auman tekoon!
Ja rikas niinkuin köyhäkin
Se tuokoon kortta kekoon!

Jokainen työnsä hedelmää:
Yks tuokoon hengen kultaa
Ja toinen tiedon aarteitaan
Ja kolmas innon tultaan!

Ett' auma nousis täyteläs,
Mi talven tuiskut kestäis
Ja kylmän kouriin kansankin
Pois kuolemasta estäis.

Ja tallell' että siemen ois,
Kun päivä taaskin voittaa
Ja lämpii maat ja mantereet
Ja suuri suvi koittaa.

Liitto 1902.

KOTILIESI.

Kultainen kotiliesi,
Sinulle laulelen,
Taivaisen tulen suojus,
Pyhäkkö rakkauden!

Kun vaeltaja kaukaa
Sen loimun havaitsee,
Iloiten, laulatellen
Hän tietään astelee.

Kun työstään väsyneenä
Koteutuu peltomies,
Lämpöisen sylin hälle
Levittää kotilies.

Ja onnenrikko raukka,
Maailman murjoma,
Myös helmaan kotilieden
Hän itkee tuskansa.

Ja kun se raskas tulee
Suur kansan koetus,
Kun riehuu väkivalta
Ja horjuu oikeus,

Totuuden pylvääät huojuu
Ja pyhyys tallataan,
Pyhyyden puoltajatkin
Veriinsä kaadetaan,

Niin silloin kodin liesi
Tulellaan, lämmöllään
Karaisee uuden polven
Vääryyttä häätämään,

Kädessä isäin tarmo;
Ja rinnass' uskallus,—
Ja, sortuu väkivalta
Ja voittaa oikeus.

Kultainen kotiliesi,
Sinulle laulan ma,
Sä isäin mielen, hengen
Ja tarmoni vartija!

Maan kalleuden kätkö,
Sa kehto vapauden,
Taivaisen tulen suojus,
Pyhäkkö rakkauden!

Liitto 1902.

ME LAULAMME.

Me lapsoset laajan Suomenmaan,
Kaikk' yhdymme yksin mielin
Ja yhtä sydämmen laulua vaan
Tuhansin laulamme kielin:
Me laulamme Suomelle lohdutusta,
Ja toivoa laulamme, luottamusta,
Jos kuinkin synkkä sen taivas ois,
Sen pilvet me laulamme pois.

Pois laulamme maasta hyytävän hyyn,
Joka vihreän viljamme kaataa,
Pois laulamme hiljaa hiipivän kyyn,
Joka onnen toukomme raataa,
Pois laulamme Suomesta harmaan hallan
Ja yössä vaanivan väkivallan,
Pois laulamme juonet katalat
Ja mielet matalat.

Ja päivän laulamme sydämmihin
Ja toivon lämpimän säteen,
Ja miehuutta laulamme mielihin
Ja lohtua kärsivän käteen,
Me riemua laulamme köyhän majaan,
Me täydeks laulamme rinnan vajaan,
Ja kodittomankin povesta jään
Me laulamme lämpiämään,

Me arvoon laulamme raskaan työn,
Joka kärsii, uskoo ja luottaa;
Maan ympäri laulamme taikavyön,
Joka kansan yhdeksi juottaa;
Me Suomeen laulamme vapauden tunnon,
Ja esi=isäin tarmon ja kunnan
Me laulamme kansaan nousevaan
Yli avaran Suomen maan.

Liitto 1902.

VANHA LEMPI.

Työpöydässänsä hän istuu,
Jo käyränä varreltaan,
Ja loistossa himmeän lampun
Selailevi kirjojaan;
Lunt' aika on päähän tuonut
Ja otsaa uurrellut,
Elämän kun ongelmoita
Hän tuossa on tutkaillut.

Välin sentään työstään herkee,
Ja silmä se lennähtää
Kadun poikitse naapuritaloon
Ja sinne se hetkeksi jää;
Valo sieltäkin himmeä loistaa,
Ja hennon siell' olennon
Näet istuvan ompelutyössään,
Ja harmaja hänkin on.

Ja ne muistuvat mieleen ajat
Kesälämpeät, kukkeat,
Veri nuori kun suonissa tykki
Ja posket ne hehkuivat,
Ja silmän tulinen tuike
Sydämmen pani syttymään,
Ja valtava leimusi roihi
Poven täyttäen lämmöllään.

Se aika on ollut ja mennyt—
Oi, herttainen menneisyys!—
Nyt posken on kuihtunut kukka,
Kesän jälkeen tullut on syys,
Sydämmenkin valtava roihi
On hiiltynyt, hiipynyt,
Ja vuodet on unheen tuhkaa
Sen hehkuhun heiteltyt.

Mut joskus sentään hiilus
Se vieläkin hehkottaa,
Ja kaihtien »vieraansilmä»
Tuhan keskellä tuikuttaa,
Se kasvaa, hohtaa, loistaa
Ja taaskin lämpöä luo,
Vain hetken—sitte sen päälle
Taas vuodet tuhkia tuo.

Mut työstä hän silloin herkee,
Ja silmä se lennähtää
Kadun poikitse naapuritaloon
Ja sinne se hetkeksi jää;
Siell' istuvan ompelutyössään
Sinä hennon näet olennon,
Ja kenties sielläkin hiilus

Tuhan alla nyt hehkunut on.

Liitto 1902.

MARKETTA.

Marketta neiti oli ihanainen impi
Ja muitakin tyttöjä kaunihimpi.

Varsi oli sorja ja silmä oli tulta
Ja harteilla hulmusi kutrien kulta.

Monen oli nuorukaisen sydämmen hän syttö,
Ja kainonkin pojan se hurmasi tyttö.

—»Tule, sinä tyttönen, omakseni mulle,
Kullat ja kalleudet annan minä sulle.»

—»Ennen korppikin valkeaksi muuttuu,
Kuin tämä tyttönen poikasehen puuttuu.»

—»Sydämmeni, elämäni sulle ma annan,
Henkeni helmet ma etehesi kannan.»

—»Ennen minä höyhenenä veden alle vaivun,
Ennenkuin kainon pojan sylihin ma taivun.»

Viskeli päätä ja silmä oli tulta,
Ja tuulessa hulmusi kutrien kulta.

* * * * *

Ja aika se vierähti hiljaisin hetkin,
Ja viikot ne kulki ja vuoskaudetkin.

Ne menneet jo muistoja on muinaisuuden,
Ja kainoinen poika se kullan otti uuden.

Ja hääilot pidettiin komeat ja oivat,
Ja valkeat ne loisti ja soitot ne soivat.

Ja kukkaa ja kauneutta hääsali hohti,
Kun poika se tyttönsä vihkisille johti.—

Mut ovensuussa seisoi Marketta neiti
Ja ylpeän katseen hän yli salin heitti.

Ja varsi oli sorja ja silmä oli tulta
Ja harteilla hulmusi kutrien kulta.

Mut silmä paloi oudosti ja liekehti poski
Ja rinta se nousi kuin valtava koski.

Ja vanhasti häätuvan poikki hän viisti
Ja morsiamen hiuksilta seppelehen riisti,

Ja kutrinsa kullan sillä seppelillä peitti,
Ja voiton riemulla hääsalin heitti.—

Mut koleata naurua kuuluvi tieltä,
Ja aamulla mielipuoli löyttihin sieltä.

Liitto 1902.

»HUPSU=MAISTERI».

Pihalla koirat haukkuu,

Ja tanhualta mies
Taloa kohti astuu,
On vieras kukaties:
Kumara häll' on selkä
Ja raskas astunta,
Olalla matkareppu
Ja sauva kourassa.

Ei, outo se ei ollut,
Jo kaukaa tunnettiin
Ja »hupsu=maisteriksi»
Yleiseen mainittiin.
Hän tuli, kättä paiskas,
Ja, eineen saatuaan
Ja levättyään hetken,
Taas läksi matkaamaan.

Kotia häll' ei ollut,
Hän muiden armohon
Vain turvautui ja kiersi
Talosta talohon,
Samainen nuttu yllä,
Kulunut, ohkoinen,
Jos oli kesä, syksy
Tai talvipakkanen.

On toisin ollut ennen,
Mut siit' on aikaa jo,
Kun hälle hymyellyt
On onnen aurinko:
Silloinkin parhaimmillaan
Se tarjoi vaivaa vaan,
Ja puutett' oli usein
Ja nälkää toisinaan.

Olikin voitto suuri,
Kun kerran kulmilleen
Sai työnsä palkaks painaa
Viherjän seppeleen.—
Vaan sitten kaikki kääntyi
Ken onnen oikut ties!...
Pimeni järjen valo...
Hän oli mennyt mies.

Nyt tuossa istui, haastoi,
Maat, taivaat haparoi,
Vakavaan kysymykseen
Vain hupsun vastuun soi,
Eläimen ääntä matki,
Ja linnun laulua
Ja joskus joukkoon nauroi
Hupelon naurua.

Mut äkkiä hän herkes:
Tuolt' astui silmihin
Perältä pöydän takaa
Nyt kuva Snellmanin;
Muun kalleuden kanssa
Koruna ollen vaan,
Unohtuneena siinä
Se seisoi nurkassaan.

Ja istuiltaan hän nousee
Ja hiljaa astelee
Ja kuvan eteen saapuu,
Sen otsaa sivelee;

Pää kumarassa, siinä
Sanoja sammaltaa,
Ikäänkuin puhuttaisi
Hän suurta vainajaa.

Hämärtää mieless' aika,
Kun nuori oli hän
Ja mahtisanat kuuli
Tuon valtatietäjän,
Tuo aika, jolloin heräs
Unestaan koko maa,
Ja Suomen huomenkello
Kun alkoi kajahtaa;

Tuo suuri aika, jolloin
Kevättä ilmat soi
Ja tunturit ja laaksot
Jääkahleet yltään loi,
Ja purot virroiks paisui,
Ja sulut murrettiin,
Ja hänkin oli myötä...
Mut siit' on aikaa ... niin.

Ja hiljaa kuvan luota
Hän taaskin siirtyi pois,
Ja näytti niinkuin maahan
Suur kyynel vierryt ois,
Mut silmiss' oli välke
Kuin älyn kajastus,
Ja otsaa ihmeenlainen
Valaisi kirkkaus.

Ja hiljaus huoneess' oli,
Ikäänkuin liikkunut
Ois näkymätön henki
Ja mielet tenhonnut.—
Mut vieras pöytään vietiin,
Kylläiseks ruokittiin,
Ja yöksi lämmin vuode
Hänelle laitettiin.

Mut anivarhain nauroi
Taas hupsun nauruaan,
Ja hyvästeli, kiitti
Ja läksi matkaamaan:
Kumara oli selkä
Ja raskas astunta,
Olalla matkareppu
Ja sauva kourassa.

Kaikuja Hämeestä 1908.

TIETYMÄTTÖMILTÄ TEKOVUOSILTA.

HÄMEEN MALJA.

Ma tiedän seudun armaisen,
Jot' aallot huuhtoo Päijänteen
Ja Näsijärven laineet,
Ja jonka muistot ulottaa
Kaukaisen muinaisuuden taa

Ja kertovat ne maineet,
Joit' uljuus, urhous saavuttaa.

Sen seudun kehtolaps Porthan
Eteemme hengenvoimallaan
Loi Suomen muinaisuuden;
Sen seudun lapsi Arwidsson,
Nuor, innokas ja pelvoton,
Avasi uran uuden,
Jost' alkoi tiemme loistohon.

Eläköön ainian se maa,
Mi moiset miehet kasvattaa,
Ja eläköön sen kansa!
Se oli henki Hämehen,
Sen ihanuus ja toivo sen,
Mi päilyi sielussansa:
Eläköön kansa Hämehen!

1870=luvun alkuvuosilta?

ERÄÄLLE VAINAJALLE.

Vasta sun kukkas silmikostaan puhkes,
Vast' elos aamu ruskoan loi maalle,
Kun kukan taittoi, päivän peitti pilveen
Armoton kuolo.

Nukkuos rauhaan! Lämmin sull' on vuode:
Rauhaisa, tyyni synnyinmaasi helma
Lapsensa kätkee, peitteheksi kietoo
Vihreän vaipan.

Vihreän vaipan ympärille kietoo,
Silmäsi umpeen hiljaa painaltaapi,
Kunnes sun taasen herättääpi uusi,
Kultainen aamu.

1870=luvulta?

TAITEILIJAN MUISTOLLE.

Työt ei jouda kuolemaan,
Vaikka tekijätkin kaatuu;
Kuihtuu kaunein kukka maan,
Kesken kukoistustaan maatuu,
Aalto hyytyy, honkakin
Murtuu, mutta taiteen luomat
Elää ikiaikoihin,
Niit' ei muuta hetken tuomat.

Toivo uuden kevähän
Syksyyn kylvää lohtuansa;
Taiturin vaikk' elämän
Kuolo katkas, muistostansa,
Hänen töistään, joissa loi
Kevään kauneudet hän ilmiin,
Suomi iloita nyt voi,
Vaikka kyynel kiertää silmiin.

ERÄILLE VASTAVIHITYILLE.

Ulkona on syys, ja halla
Henkää luontoon kylmyyttään,
Mutta tääll' on kevät, täällä
Ilo luopi lämmintään;
Vaan tääll' onkin loistamassa
Taivaan kirkas tulonen,
Joka itse kadotukseen
Luopi muodon tuorehen.

Ilman herra, oudoksuen
Pimeyttä taivaan, maan,
Välähytti valkeasta
Tuliterä=miekallaan,
Maahan laski valkeaisen
Kodin lieteen kytömaan,
Sieltä luomaan valoaan ja
Levittämään lämmintään.

Ja se ikuinen on valo,
Niinkuin lahjat taivahan,
Kaikki muu kun katoaapi,
Se se loistaa ainian;
Pimetköhön kuu ja päivä,
Tähden tuike sammukoon,
Silloin vielä kodin liesi
Valoan luo pimentoon.

Se se myrskyn pauhatessa
Valkama se tyyni on,
Johon työmies laskeuupi
Päivän töistään lepohon,
Niinkuin päivän riuetessa
Pääskyläinen levähtää,
Katsoo taakseen työnsä alaa,
Riemuitsee ja visertää.

Niin myös teille, jotka tänään
Oman lieden lasketten,
Hohtakoon se pyhä tuli
Lämmittäin ja valaisten;
Levitköhön siitä vielä
Säteet kauas kansahan,
Sytytelkööt, lämmitelkööt,
Luokoot tulta rintahan!

AHAB JA NABOT.

Ol' Ahab armosta
Kuningas Juudeassa,
Eleli arvossa
Palatsiss' uhkeassa,
Ja söi ja joi ja hekumoi
Ja Baaliansa jumaloi.

Mut Nabot kuninkaan
On köyhä alamainen,
Perintöosanaan
On viinitarha vainen,
Siin' yötä päivää uurastaa,
Palvellen Herraa Jehovaa.

Komeutta palatsin
Se viinitarha varjos,
Hopeaa, kultaakin
Kuningas siitä tarjos,

Mut isäin perintöä pois
Ei Nabot kultaan vaihtaa vois.

Maa kallis isien
On kallis hänellenki,
Ennenkuin antais sen,
Niin menköön vaikka henki.
Miel' Ahabin se synkkenee,
Hän julmistuu ja kalpenee.

Ja kaikki viisaat maan
Hän neuvoksensa haki:
»Kuin! Käsky kuninkaan
On alamaisen laki.
Mit' ei hän suosiolla saa,
Sen väkivalloin anastaa.»

Ja syytteet laadittiin,
Ja väärät todistukset,
Ja totuus kierreltiin,
Ja lait ja lupaukset.
Ja Nabot kivitettiin—
Ja viinimaat ol' Ahabin.

Mut ääni Jehovan
Profeetan kautta haastaa:
Pois sukus karkoitan
Ma luvatusta maasta
Ja sulta vallanperijän
Ja poikapolven hävitän.

1900=luvulta.

LEIVO JA HAUKKA.

Vapauden keväisen virttä
Nyt leivo se laulelee,
Ja maamies peltotyöstään
Sen laulua kuuntelee.

Ja niinkuin vuolas koski
Sävelet sen helkehtii,
Ja talven painama rinta
Kevättunnetta tulvehtii.

Mut rotkoonsa sen kuulee
Myös haukka harmajapä:
Kateus sen rinnan täyttää,
Himo silmästä välkähtää.

Ja se poikaset pesään heittää
Ja häijysti parahtain
Ylös ilman äärihin kiittää.
Siell' leivo se laulaa vain;

Ja se siuhuvin siivin nousee
Ylös ilmaa siintävää,
Kuin vuolas kevätkoski
Sen sävelet helkähtää.

Mut äkkiä laulu katkee,
Kun soipi se parhailaan,
Ja haukka se ilman äärtä
Nyt yksin liitävi vaan.

Mut maamies peltotyössään

Nyt raskaast' astahtaa,
Ja raskas talvihanki
Taas rintaa painostaa.

1900=luvulta.

II.

SUOMENNETTUJA RUNOELMIA

J.L. Runeberg

VÄNRIKIN TERVEHDYS.

(Gregori Tigerstedtille Revonlahden tappelun viidentenäkympmentenä vuosipäivänä.)

»Tunsitko joskus, joukoss' ihmisten
Kulkeissas täällä elon tanterella,
Kuink' outo voima, pakko sisäinen
Toist' ihmistä voi toiseen taivutella?
Näet muodon, äänen kuulet, riemastut,
Vaan et voi virkkaa, miks niin ihastut.

Mies oli Cronstedtilla väessään,
Ilolla häntä vielä muistelenki;
Ma vanhus olin, nuorukainen hän,
Mut kummassakin meiss' ol' yksi henki.
Ma helposti ja paljon unhotan,
Mut Tigerstedtin muistan ainian.

Sen kaikki näytti, silmä, käyntikin,
Ett' oli miekkamieheks luotu poika;
Häll' oli reipas muoto sankarin,
Ja varsi kookas, vaikka vielä hoikka.
Hänt' ihastelin minä mielessän',
Mä hänet tunsin, minua ei hän.

Äänensä muistan, Pohjan kasvatin,
Kuin pohjoinen se raikui joukon eessä;
Sanansa lens' kuin luoti maalihin
Ja sattui, sillä pontt' ol' äänteheissä;
Tuost' äänestäkin huomata jo voi,
Ett' urhokkaasta rinnasta se soi.

Tie minne veikään, min sai koittaakaan,
Kun pako meiltä turvan, toivon poisti,
Tuo sama tuli hänen katseessaan.
Ja muodoss' aina sama rauha loisti;
Kuin vaskikirjoitus se vakamoi:
Viel' uusi päivä kaikki muuttaa voi.

Kun väliin kiihtyi vauhti Pohjolaan,
Ja vihan tuskast' itkein urhot kulki,
Hän kiros silloin, puri hammastaan,
Mut kyyneleet hän sydämmeensä sulki;
Huulilta vaan nuo sanat salamoi:

Viel' uusi päivä kaikki muuttaa voi.

Ja päivä tuli, hänen juhlanga.
Taas kunnialla liehui lippu Suomen;
Aseihin! kaikui Revonlahdella,
Ja paenneille koitti uusi huomen.
Riemahdus lensi kautta rivien,
Se hetki se ol' ikimuistoinen.

Mik' ihme! Sammuutua toivoaan
Virittämähän joukot tuleen rientää,
Tukittu virta, sortain sulkujaan,
Esteitä vastaan aaltojansa työntää,
Ja kansa, syösty epätoivohon,
Maat' isäin suojaamahan nousut on.

Valoksi idän rusko sulaantui,
Lähemmäks siirtyi päivän sädesoitto,
Allamme hanki silloin ruskottui,
Se oli kunniamme aamukoitto:
Syvemmin, aurinkoisen kohoten,
Ain' aamukoi tää loisti verinen.

Mut saman päivän ensivartio
Taas näki sammuksissa sodan palon,
Ja Siikajoen nuori voitto jo
Sai tässä kaksoisveljen yhtä jalon.
Rivistä riemu kaikui rivihin,
Näin tulokasta tervehdittihin.

Kentällä seisoin. Kaikk' on tyyntynyt.
Miss' äsken viha riehui, oli rauhaa:
Jo viihtyi vaino, unta maattiin nyt,
Sit' unta, miss' ei enää myrskyt pauhaa;
Jos valvoi ken, ol' ystävä vaan tuo,
Jok' ystävän jäi nukkunehen luo.

Mit' etsin, löysin nyt, ma tiedon sain,
Jot' oli yhtä raskas kaipaella:
Riveistä Tigerstedtiä mä hain,
Mut hän on tääll', ei ole valvehella.
Juur' voittaessa, leikkiin innostuin,
Hän tähän nukkui rinnoin puhkaistuin.

Tuo urhokas! Viel' äsken hänen näin,
Kun nuorna, uljahana rynnäköhön
Hän, esteet sortain, riensi eteenpäin
Kanuunan liekkiin, miekan mittelöhön;
Nyt kylmänä hän hangell' lepäsi,
Miss' äsken Ryssäin tulet sammutti.

Mut elon karvan kanss' ei kuitenkaan
Kadonnut rauha hänen muodostansa,
Vaaleissa vielä hänen kasvoissaan
Näin uljuuden, tuon tutun vanhastansa;
Tuo vakaa muoto mieleen mulle toi:
Viel' uusi päivä kaikki muuttaa voi.

Ja katso! Uusi päivä tulikin.
Hän synnyinmaalle suojaks säästyi vielä.
Ma hänt' en nähnyt enää sittemmin,
Vaan sä, jos hänet kohtaat elon tiellä,
Niin terveisiä sano Stoolilta,
Ja urhotöiltä, Revonlahdelta.»

Näin kertoi Stool sinusta, urhokas,
Sä kunniamme kulta=aikain jäännö.

Terveiset kätki ylioppilas
Ja harmaapäänä vihdoin esittää ne,
Vuos'sataa puoli kun jo siitä on,
Kun eestä maas näin astuit taistohon.

Se lempees sulje, tervehdyksen tään
Tuo sulle synnyinmaaskin; rivit luki
Se niiden miesten, jotka verellään
Sen muistot, toivot ja sen uskon tuki.
Ne harvenneet on, hartaammin siis vaan
Se muistaa eloon jääneit' urhojaan.

Kiitokset saa tuo altius rajaton,
Min hehku Pohjan jäillääkään ei laannut,
Kiitokset kallis verikin, jok' on
Turvaksi vastaisuuden vuotaa saanut,
Ett' aina sille toivon sanat soi:
Viel uusi päivä kaikki muuttaa voi.

Vänrikki Stoolin tarinat II: 1, 1870; parannett. 1889.

NUMMERO VIISTOISTA STOLT.

Ihanainen päiv' oli päättynyt
Lapualla, ja riemuiten
Von Döbeln voittaja ratsasti nyt,
Sotarintaans' silmäillen.

Joka joukkoa kiitteli lempeimmin—
Sanat suorat ne on sotilaan—
Sen kuntoa, miehuutt', intoakin
Kotimaataan suojelemaan.

Sotarintans' ääreen ehti jo hän,
Kun päiv' oli laskussans'
Kävi joukkoa sielläkin kiittämähän,
Jota johtasi kapteeni Schanz.

Oli harvennut se, hän huomasi sen,
Näki aukkoja paljonkin;
Mut silmä jo kääntyi toisaallen,
Mitä mieltä, hän lausuikin.

Jo kiittäessään hänen huomattiin
Yhä syrjähän katselleen:
Repaleinen raukka se seisoi siin'
Ihan ääneti, itseksensä.

Sitä miestä hän viittasi luokseen nyt:
»Mies hoi, tule tänneemmäks!
Et taannoin syrjässä noin pysynyt,
Verityöhön kun joukkoni läks.»

»Sinä pyssyn—muistatko?—tempaisit
Kädest' uupunehen sotilaan
Ja miesteni jälkehen kiiruhdit
Sodan löylyhyn kuumimpaan.»

»Sukeltaissamme peltoon, ennätit luo,
Kuni muut sinä myös sukelsit,
Ja kun taas näkyviin tuli urhoni nuo,
Eturinnassa ryntäilit.»

»Kylän päälle kun käytihin hyökkäämään,
Ja ma silmäsin sinnepäin,
Etumaisena nuttusi reiäkkään

Taas patterin harjalla näin.»

»Sepä miehen työ, koe semmoinen
Pian kunnian, mainehen tuo.
Puhu julki nyt vaan, poik' urhoinen,
Nimes ensin kuulua suo.»—

»Min lie nimen pappi se antanutkaan,
Sitä ihmiset ei kysyneet;
Enimmält' ovat aikani kaiken vaan
Mua Lurjukseks sanoneet.»

»Hyvä! Lyö nimi silmihin herjaajan,
Ja siit' ole vaan suruton.
Mut missäs, mies, kotis? lausuhan,
Ja missä sun turvasi on?»

Mäkirinteen tiehen viittasi hän:
»Tuoss' on kotipaikkani mun»;
Ja vahvaa näytti hän nyrkkiähän:
»Tähän näin minä turvaudun.»

»Kotis laatuun käy, hyv' on turvas myös,
Vaan mist' elatukseksi sait?
Näpistyskö vai kirkkojen ryöstö on työs,
Vai maantierosvous kait?»—

»Jos suurta tai pientä ma rosvoilin;
Ropo ois toki taskussain;
Ja jos kerjäläisenki paljastin,
Eheämp' olis nuttukin vain!»

Tuli säihkyi silmistä Döbelnin:
»Schantz, kapteeni, kuulkaahan!
Ken kaatunehist' oli urhoisin
Urohist' tämän komppanian?»

»Sen pyssy, ja nuttu ja rensseli sen
Nyt tänne te toimittakaa;
Nimen hältä ja sankarikalleuden
Perinnöksehen tää nyt saa.»

Kalut tuotiin; viidennentoistapa nuo,
Stolt vainaan on soturin.
Hymysuin von Döbeln katsehen luo
Oman turvatin ryysyihin.

»Veriss' on tuo nuttu, se mies peloton,
Ken tohtivi ottaa sen;
Mut vertapa, näen minä, paksult' on
Myös ryysyissä Lurjuksen.»

»Univormu sä siis pue ylles, mies,
Nyt nähdessä komppanian;
Rivin eessepä äsken kulki sun ties,
Nyt riviin sun asetan.»

Puvun muutti hän, posket ne hohtoa loi,
Kun hän täysiss' ol' aseissaan;
Ja Döbeln ääneti miehen toi
Nyt paikkaan Stolt sotilaan.

»Kas nyt olet oiva ja täys sotilas
Olennolta ja katsannolt',
Olet myös sotaveljemme arvoltas,
Ja viidestoist' olet, Stolt.»

»Sydämmeltäsi, mieleltäs ole vaan

Yhä entisen kaltainen,
Mut vielä jos Lurjukseks sanotaan,
Vedä miekkasi tiuskaisten.»

Tähän hetkeen uuden tään soturin
Povi tyynest' aaltosi vaan;
Mut kuultua nyt sanat kenraalin
Järähtääpi se pohjiltaan.

Ikinään ei riemua ollut hän
Edes maistanut varkaisin;
Jo lapsena kolkkoudess' elämän
Oli jäätynyt kyynelkin.

Enskertaa miehen nyt sydämmeen
Kevät=aurinko pilkehtii,
Sulaneista nyt lähteist' ehtimiseen
Vedet uhkuen tulvehtii.

»Ja jos murheess', onnessa olla saan
Mies joukossa sankarien,
Sotahan olen valmis ja kuolemaan;
Sois Herra jo huomenna sen!»

Kirjall. Kuukauslehti maalisk. 1874 ja
Kaikuja Hämeestä 1874; parann. 1889.

VON ESSEN.

Hän portahilleen saapuu,
Häll' lakki nyt on sotilaan,
Kannukset ja ratsaskaapu;
Hän aikovi ratsastamaan.

Tuoss' seisovi vanhus sorja,
Uros katseeltaan, sävyltään,
Lumipäinen, kookas, norja—
Sen moinen hän on näöltään.

Mut miksikä ukko nyt pauhaa?
Miiks polkevi jalkaa nyt?
Eletäänpähän keskellä rauhaa,—
Mikä vimman on synnyttänyt?

Älä huoli, ei vaaraa lässä,
Älä tuost' ole milläsikään;
Tavan ainaisen näet tässä,
Näet Essenin harmaapään.

Jo huutavi raittimesti,
Syynt virkkavi selvälleen:
»Sinä Matti, sen päiväinen risti,
Lopun nyt sinust' oitis teen!»

»Vai vartoa näin unes tähden
Ijänkaiken tässä ma saan!
Sinä tietänet, milloin lähden
Joka päivä ma ratsastamaan?»

Ja tallista renki se pikaa
Nyt uljaan tuo orihin;
Hän ei nukkunut, siinä ei vikaa,
Heräs ehk' ylen aikaisin.

Pää pystyss', ääneti aivan
Edes orhin ohjalee.

Jalo ratsu—no leimaus taivaan!
Väriseepi ja vaahtoilee.

Alas portailtaan hän saapuu,
Asu yllään, kenraali tuo,
Ja kannukset, ratsaskaapu;
Nyt orhiin katsehen luo.

Vait on hän, liikkumatonna,
Ei usko hän silmiään:
»Näkö pettikö mun, sano, konna,
Sun työtäsi näinkö ma nään?»

»Mut jos kudot valheen viekkaan
Ja mulle nyt syötät sen,
Niin lähden ja tartun miekkaan
Ja pääs heti halkaisen!»

Vaan Mattipa, tuo sotamiesi,
Hätäpoika ei ollutkaan;
Työn kyllä hän tehneens' tiesi,
Mut vastasi myös teostaan.

»Kuin? Valhetellako voisin?
Hävettää jo, kun epäillään.
Isommassakin syyssä jos oisin,
Ei valhetta sittenkään.»

»Kasakan näin tuossa ma tiellä,
Hän kerskasi virkustaan.
Sitä kärsiskö mies? Mitä vielä!
Heti läksin mä kilpaamaan.»

Von Essen, se vanhus sorja,
Tuli hehkuva rinnassaan,
Lumipäinen, kookas, norja,
Hän kimmosi kiukuissaan.

»Pois», huusi hän, »lurjus, pian,
Pois tallihin käy takasin,
Ja myötäsi, ratsun sijaan,
Heti ruoska sa tuo tukevin.»

Tuo Matti on mies, joka tuonaan
Oli luoteja kestellyt,
Kuninkaalt' oli saanut muonan,
Vaikk' Essenin leivässä nyt.

Ihan ääneti läksi hän alas,
Mut silmä se vaan salamoit,
Saman tien hän läksi ja palas,
Tukevimmän nyt ruoskan toi.

Sen laski hän kourastansa:
»Sotamies olin myös minäkin;
Minä ammutess' ampusin kanssa,
Ja lyödessä löin takasin.»

»Jos kuin orhi nyt ruoskaa saankin,
Kun tein mitä parhaiten,
Niin potkaisenpa ma vaankin,
Ja kuin orhi ma potkaisen.»

Kenraali kun uhkan on kuullut,
Taaks suorana astahtaa;
Mut ei suutu hän, kuin ois luullut;
Miest' ääneti tarkastaa.

Ja kun katsovi, suuremmaksi
Vars sorja se suoristuu;
Ja hän vait on, ja kirkkaammaksi
Yhä katsanto kirkastuu.

»Mies, kuules», huusi hän, »mistä
Sait moisen sä miehuuden?
Se on aioist' entisistä,
Sikes keskellä hurmetten.»

»Ei mulle tuo ole unta,
Sen tunnen jo vanhastaan;
Samanlaistapa urhoisuutta
Moni ilmaisi kaatuissaan.»

»Sen näin mä, kun voiton tiellä
Liput riemusi liehuillen,
Näin tappioissakin vielä,
Näin Pohjolan hangilla sen.»

»Ja kuinka, kun urhokkaasti
Sinä itseäs käytät noin,
Noin katselet uskaliaasti,
Sua ruoskalla herjata voin?»

»Jumal'auta, näinpähän vasta
En kehtais mainitakaan
Sitä joukkoa urhokasta,
Jota vein minä taistelemaan.»

»Käy kumppali etsimässä,
Mies reima ja vankkumaton
Juo kunniaksemme, he, tässä
Tukaatti, se palkkas on!»

»Ja kiitos, kun mieleni täytit
Taas kaunihin muistelmin
Ja kun näin sisus yrmeän näytit,
Ja nyt mene helvettihin!»

Hän pyyhkäisi silmiänsä,
Tais käydä ne himmimmäks,
Ja, yrmistään näköänsä,
Pois kääntyi ja sisään läks.

Samaisen tuon urhean herran
Minä tunsin jo ennestäin,
Saman tuon von Essenin kerran
Sotivan Savonmaassa ma näin.

Oli nopsa hän muulloin kyllä,
Mut nyt tuli peijakkaat.
Vilun tähden häll' oli yllä
Sudennahkat ja vuotikkaat.

Kun näin hän pakkassäässä
Etumaisena riens tulehen,
Ja jok' ainoan askelen päässä
Vajos pohjahan nietosten,

Hiki äijän jo otsasta juoksi,—
Kovin raskas virka on tää;
Välin kauhean painonsa vuoksi
Hänen täytyvi viivähtää.

Mut »Eespäin!» vaan tulisella
Hän innolla huudahtaa,
»Jos en jaksa ma astuskella,

Pojat, hoi, mua kannelkaa!»

Nämä kolme äijällä tällä
Oli murheissaan, iloissaan:
Miel' ylväs ja luonne hellä,
Veri kiehuva kuumuuttaan.

Suomen Kuvalehti 1/3 1875; parannettu 1889.

VELJEKSET.

Sua Wadenstjernan nimi kauhistaa?
Tarua julmaa tarkoitat, ma pelkään:
Kuink' elon myrskyss' etsein valkamaa
Käy veli, mutta veli karkoittaa
Takaisin hänet tuiskuhun yön selkään.

Meneppäs Joutsijärven tienoillen,
Taloa siellä ikäkoivut varjoo;
Jos synkk' on yö tai päivä valoinen,
Majahan käy vaan, suojaa vieraallen
Juhani Wadenstjerna vanhus tarjoo.

Totisen uskon, suoran sydämmen
Hänessä huomaat ensi katsannolla,
Ja hyv' on olla sun, niin rauhainen
Kuin olla oman kotikatoksen
Ja oman isän turvissa on olla.

Yht' älä nimeä sä lausu vaan,
Se muistost' ikipäiviks haihtukohon;
Hän valmis kaikkea on kuulemaan,
Mut Viaporista jos mainitaan,
On rauha poissa, myrsky valloillahan.

Mik' ennen lumos hänen sydäntään,
Maa, kansa, kansan kunto, voima, väki,
Mik' intoon nosti hänen henkeään,
Tuon vuoren hautaan kaikki häpeään
Ja pilkkaan, sortoon poljetuks hän näki.

Ja senvuoks vavahtaapi vanhus tää,
Kun haudan nimenkin vaan kuulla saapi;
Ja hänen sydäntänsä kirveltää,
Ja hänen hiuksiansa pöyristää,
Jos Viaporista ken muistuttaapi.

On ilta myöhä, kolkko, talvinen.
Tää vanhus, jonka omantunnon rauhaa
Ei syyt, ei pelko kalva, hiiloksen
Edessä huolet' istuu, kuunnellen
Kuink' ikkunoita piesten tuisku pauhaa.

Hän istuu yksin. Hiljan heittänyt
Hän turviin Jumalan on armahansa,
Kun, herättäin hänt' unelmistaan, nyt
Ov' aukenee, mies lumeen peittynyt
Yöks anoo suojaa hänen majassansa.

Hän katsoo katsomistaan. Kauhistain
Sydäntä väristyttää hirmu jäinen.
Se vieraita ei ole, veli vain,
Laps yksien se ompii vanhempain
Tuo hänen majaan' yöksi pyrkiväinen.

Tää sama veli entis=aikoihin,

Viel' yhdessä kun kasvoivat he ko'issa,
Veljeksist' oli hälle rakkahin,
Nyt eloss' yksin tää, ja tämäkin
Yhdeksäntoista vuotta ollut poissa.

Mut syytön muukalainenkaan ei jäis
Niin oven suuhun, kuin tää vieras jääpi,
Niin äänet' outokaan ei tervehtäis,
Niin nöyräst' oottais, niin ei säikähtäis
Kuin veli veljeään nyt säikähtääpi.

Ei äänt', ei sanaa. Hetket vuorottain
Saa tulla, mennä niinkuin kuolon mailla,
Siks kunnes vieras etähältä vain
Vihdoinkin veljellensä arostain
Sylinsä avaa rukoilevan lailla.

Juhani kieltä tajus sydämmen.
Se näyttää hetken liikuttavan mieltä,
Vain hetken aikaa; kuluttua sen
Tylynä kääntyy hän ja viitaten
Avoimen sylin pois hän luotaan kieltää.

Hylätyn ääni vihdoin värähtää
Kamalan kolkosti kuin huokaus maasta:
»Oi murra, veli, rinnastasi jää,
Äl' ylenkatso turvan etsijää,
Ja kuolemaan ä! onnetonta raasta.»

»Oon syynpää. Häväistystä kantaa saan
Ma siitä päivin, jolloin heittäyivät
Veristymättä miehet Suomenmaan
Ja, ennenkuin lens' siihen kuulakaan,
Komean Svean linnan pettäin myivät.»

»Mut minäkö voin murtaa sulut lain,
Anastaa ohjat kohtalon, ma heikko?
Minunko esiin nousta piti? Vain
Sit' ett'en tehnyt, pidä vikanain,
Mut vihall' älä mua sorra, veikko!»

Hän vaikenee, pää painuu rinnoillen,
Ja kuumaan kyynelvirtaan ääni raukee.
On lausunut hän kylläks veljellen,
Avoinna syli, astuu askelen
Odottain että veljen syli aukee.

Mut kuohuin povi nousee Juhaniin,
Hänessä kiukku, tuska raivoaapi;
Ja seinält' olan takaa vihdoinkin
Hän tempaa viritetyn pistuolin
Ja vastineeks sen veljeen ojentaapi.

Näin taru julma näist' on kulkenut,
Viel' ehkä kertomustain kolkkompana;
Jos sä, jok' olet tätä kuunnellut,
Kovasti olet kovaa tuominnut,
Niin lievikkeeksi kuule rauhan sana.

Kun toinen oli mennyt, kerrotaan,
Silmänsä käsin peitti tyly veli
Ja unetonna, valveill' istui vaan
Ja illan itki, yönkin kokonaan
Ja aamulla kuin laps viel' itkeskeli.

ENSI LEMMELLE.

(Runebergin »Hannasta».)

Ens lemmeltäni kerran tiedustin:
Eloni tähti, kuinka synnyitkään,
Ja mistä lempeän sä loistos sait?
Ja tähti lausui: näitkö milloinkaan,
Kuink' äkin pieni pilvi kaihtaa mun?
Ma lausuin: pilven milloin heleän
Ja milloin synkän näin sun peittävän,
Yht' olit kirkas taas, kun haihtui tuo.
Taas lausui tähti: näitkö, kuinka mun
Pian himmentääpi päivä maallinen?
Ma lausuin: monen päivän loistossaan
Näin nousevan ja valos voittavan,
Se yhä laski, sin' et milloinkaan.
Ja tähti taas: valooni luotatko,
Elosi toivon siitä sytyttäin?

Ma lausuin: pilven takaa hymys näin
Ja päivän loiston takaa tuikkehes,
Viel' loistat tuolla puolen haudankin.
Nyt lausui tähti: tunnetko sa mun?
Ma oman rintas olen huokaus,
Mi rauhan toivoss' etsi taivastaan,
Ma oman henkes olen välkähdys,
Mi säteillen lens synnyinmaahansa,
Ma oman sielus päivänpaiste oon,
Sä helläss' elät hohteheessani.

1880, korj. 1905 (Cajanderin ensi suomennos v:lta 1867).

AUGUSTAN ROMANSSI.

(»Joulu=illasta».)

I.

Viestit kulkee seraljissa,
Haltiatar Haaremissa,
Ällös nukkuko!
Sultaanilt' on tullut tieto:
»Joudu, Seidi, juhlan vietto
Altaanilla
Sua vartoo jo.»

Kera kevään loiston, loihdun
Koi jo nosti kultasoihdun
Yli Bosporin;
Kauniimminpa loisti vielä
Kalleuksissansa siellä
Parvekkeella
Tähti Haaremin.

Ja hän silmäyksen vionon
Lennättääpi yli tienon;
Juhlan hetki on.
Kansaa kaikkiällä kiehuu,
Venheet liukuu, purjeet liehuu,
Rannat, salmet
Saavat liikunnon.

Mitä riemuhuudot tietää?

Voittojuhlaansa nyt viettää
Lippu Mahoman:
Turkin mies ei joudu alle,
Taisto päättyi, voittajalle
Venään vangit
Riemuin tuodahan.

Kalpaa, surmaa, vaaraa kohti
Vankkumatta käydä tohti
Kalvas joukko tuo;
Nyt kun orjankahle sulkee,
Allamielin urhot kulkee,
Yksi vainen
Uhkakatseen luo.
Vavista ei vahtein pauhu,
Vainojainsa viel' on kauhu
Kahleissakin hän.
Pilvet otsan jalon peittää,
Silmä salamoita heittää,
Surmaa uhmaa
Viha ylvähän.

Kansan ahnas aalto kohtaa,
Katsehissa kiukku hohtaa,
Uljast' uhaten;
Yksi silmäys vaan lähti,
Vieno niinkuin taivaan tähti,
Tornist' alas
Vangin puolehen.

Seidin sydän vuotaa verta:
Noinpa vietiin hänkin kerta
Synnyinmaastahan,
Servian laaksoist' ihanista,
Ruusuist', ilolintusista,
Onnestansa
Mailta Moravan.

Povi nousee, poski hohtaa;
»Näetkö vierasta?»—hän kohta
Kysyy orjaltaan.
»Kahleen kantajaks ei totu
Valtakotkan vapaa rotu,
Lentää tahtoo
Taakse meren, maan.»

»Urho saakoon vapautensa
Armaan eestä elääksensä,
Maan ja mainehen!»
Virkkoi, rinnass' into hellä,
Laittoi ruusulehtisellä
Puolisolleen
Viestin kainoisen:

»Ruusukukan sulo tuokse
Lennättäköön armaan luokse
Seidin huokauksen:
Arvon, vallan suositulta,
Hetken pyytäisi hän sulta,
Juhlast' että
Lausuis kiitoksen.»

II.

Haaremin puutarhat ylväät
Kätkee pyhäkön, min pylvääät

Työt' ei taitehen,
Ruususton, jonk' idän kesä
Kaunistaa vain,—piilopesä
Siell' on rauhan,
Templi sydämen.

Valtias on valtikatta
Siellä, kylmää vaatimatta
Loiston kunniaa;
Hourisuukot, simahuulet,
Balsamiset tuoksutuulet,
Lempi, lempi
Siellä odottaa.

Unhottaa jos vallan vaivat,
Haaveiss' illan tahtoo taivaat
Nähdä Mahoman,
Nähdä tunteen keväät hennot,
Tuta muistot, toivon lennot,
Käy hän aina
Kukkaismajahan.

Siellä helmass' armaan tuokseen
Seidiä hän vartoo luokseen,
Vastattuaan noin:
»Sultaanitar, vilveess' ehtoon
Sen luo tullos ruusulehtoon,
Ken sun kirjees
Luki suuteloin.»

Auringon jo vuoret peittää,
Taivas purppuransa heittää,
Ilta hämäröi;
Kuu hut laakson hopeoi jo,
Sävel satakielen soi jo;
Riennä, Seidi,
Herras ikävöi!

Oi, hän saa, kuin tuuli väikkyin,
Vait kuin yö, kuin kauris säikkyin
Puolisonsa luo,
Polveaan jo notkistaapi,
Herralt' ilokatseen saapi,
Hunnun varjon
Kasvoiltansa luo.

Puna posken purppuroittaa,
Kirkkaana kuin tähti koittaa
Kyynel silmässä:
Tuskaa, onneako ollee?
Kuule! Näin hän puolisolleen
Kuiskaa, sydän
Vasten sydäntä:

»Seidin taivas!» näin hän haastaa,
»Kodin laaksost' onnekkaasta
Muisto minullen
Immest', ystäväst' on suotu;
Hetken loistoks oli luotu,
Servian kauno
Oli nimi sen.

Kukkain kuu ol' alullansa,
Pultamaan läks uskoansa
Urhoit Servian,
Servian kaunon hymy herkes,
Poski kelmetä jo kerkes

Ennen ensi—
Kukkaa kunnahan.

Luona hopeaisen Savan
Hauta tuskiin sydänhaavan
Lievityksen soi.
Yks sen tarun ties, oi armas;
Pakahtui siit' immen parmas,
Että joukkos
Orjaks sulhon toi.

Kun sa kuulit riemun kielen,
Muistooni toi murhemielen
Juhlan päivä tää.
Kevät sydämen on arka,
Siksi itkee Seidi=parka,
Siit' on, herra,
Kyyneleeni nää.

Missä leimuu Pohjan liesi,
Kuihtuu nyt, kuin hän, kentiesi
Raukka morsian,
Tänne kyynelkatse kääntyy,—
Anoo armastaan, mi nääntyy
Täällä, yllään
Kahle voittajan.»

Huokaa noin kuin tuuli hiljaa,
Nojautuu kuin hento lilja
Rintaan valtiaan.
»Seidi», voitettu nyt vastaa,
»Vangin joka suudelmasta
Saat sa, armas,
Päästä heidät vaan.»

Idän taivas purppuroituu,
Raittiit aamutuulet koituu
Peran rannalla;
Purjehilla liehuvilla
Rientää läikkylainehilla
Seidin vangit
Synnyinmaahansa.

* * * * *

Kuulijani, sisko kulta,
Älä runon suurta tulta
Etsi laulustain;
Aattele vaan hellien sa:
Siskon surun poistaaksensa,
Lauloi tyttö
Laulun kainon vain.

1881-1905.

SAARIJÄRVEN PAAVO.

Saarijärven salomailla asui
Tilallansa hallaisella Paavo,
Perkas, hoiti ahkerasti maataan.
Mutta Jumalalta kasvun toivoi.
Vaimoineen ja lapsineen hän siinä
Niukkaa leipäänsä söi hiess' otsan,
Ojat kaivoi, kynti, touon kylvi.

Tuli kevät, nietos suli mailta,
Myötään vieden puolet orahista;
Tuli kesä, rae kulki mailla,
Kaatoi maahan puolet tähkäpäistä;
Tuli syksy, kaikki ryösti halla.
Tukkaa riistään Paavon vaimo lausui:
Paavo parka, kovan onnen lapsi,
Sauvaan tartu, Herra meidät hylkäs;
Miero raskas, raskahampi nälkä!

Vaimon käteen tarttuin Paavo lausui:
Vaikka koettaa, eipä hylkää Herra.
Pane leipään puoleks petäjäistä,
Kaksin verroin minä ojaa kaivan,
Mutta Jumalalta kasvun toivon.

Pantiin leipään puoleks petäjäistä,
Kaksin verroin ojaa kaivoi Paavo,
Lampaat myi ja siement' osti, kylvi.
Tuli kevät, nietos suli mailta,
Mut ei orahia vesi vienyt;
Tuli kesä, rae kulki mailla,
Kaatoi maahan puolet tähkäpäistä;
Tuli syksy, kaikki ryösti halla,
Rintojaan löi Paavon vaimo, lausuin:
Paavo parka, kovan onnen lapsi,
Kuollaan pois, jo Herra meidät hylkäs;
Kova kuolo on, mut toivo turha!

Vaimon käteen tarttuin Paavo lausui:
Vaikka koettaa, eipä hylkää Herra.
Pane toinen verta petäjäistä,
Ojat kahta suuremmat ma kaivan,
Mutta Jumalalta kasvun toivon.
Pantiin toinen verta petäjäistä,
Kahta suuremmat loi ojat Paavo,
Karjan myi ja siement' osti, kylvi,
Tuli kevät, suli nietos mailta,
Mut ei orahia vesi vienyt:
Tuli kesä, rae kulki mailla,
Mut ei kaatunutkaan kaunis olki;
Tuli syksy, sivu sitkaimitten
Kulki halla viljaan koskematta.

Paavo lankes polvilleen ja lausui:
Vaikka koettaa, eipä hylkää Herra!
Polvillensa vaimo lankes, lausuin:
Vaikka koettaa, eipä hylkää Herra!
Mutta miehellensä virkkoi vaimo:
Paavo, Paavo, riemull' ota sirppi,
Syrjähän nyt petäjäinen silkko,
Rukihisen nyt ma leivän leivon!

Vaimon käteen tarttuin Paavo lausui:
Vaimo, vaimo, sit' ei kuri kaada,
Joka toista hädässä ei hylkää.
Pane leipään puoleks petäjäistä,
Veihän naapurimme touon halla.

Maamme kirja 1878-1905.

Z. Topelius.

AAMULAULU.

Tuhanten rantain partahilla
Herjä, armas synnyinmaa!
Herjä, taivaan rantehilla
Jo aamun koitto leimuaa!
Ikävä yös on haihtuva
Ja valon riemu voittava.
Tuhanten rantain partahilla
Herjä, armas synnyinmaa!

Kuin kukkaranta aamusella,
Herjä uuteen aikahan,
Sill' uusi päivä paistehella
Hälvensi varjot kuoleman!
Siis varmistu sä muistoissa,
Jalostu mielen avuissa!
Kuin kukkaranta aamusella,
Herjä uuteen aikahan!

Sun kyneleesi kuivukohot,
Kuin kaste aamun tuulihin!
Keväimen kylmät lauhtukohot,
Ja ruusut nouskoot kasvoihin!
Kukiksi nuput puhjetkoot!
Ja mielet, toiveet tointukoot!
Sun kyneleesi kuivukohot,
Kuin kaste aamun tuulihin!

Soitamme sumu vielä peittää,
Vaan öiset haamut karkoita!
Ja Herran haltuun rientos heitä
Elosi hetken aamuna!
Sanalla itses sonnusta!
Ole, maani, vahva Herrassa!
Soitamme sumu vielä peittää,
Vaan öiset haamut karkoita!

Sä nouse, nuori maani armas,
Mereni, lampin', läikkykää!
Jo kuuluu lintuin laulu harras.
Jo päiväss' aallot välkkyää.
Herjä tuulten huminaan
Ja loistoon aamun kirkkahan!
Sä nouse, nuori maani armas,
Mereni, lampin', läikkykää!

Maamme kirja 1878-1905.

MAASI.

Laps Suomen, valoon nostaos
Ilolla nuori katsantos
Kunnailtas kasteisilta.
Vapaasti loitos silmäs luo:
Sun, katsos, kaunis maa on tuo!

Et muiden armost' elä vaan,
Et ole vieras päällä maan,
On jalallasi pohja,
Perinnön sait, jot' edustaa
Sun tulee, sekä puolustaa.

Etemmäs kuin sa näetkään,
Sinervän metsän hämärään,
Nimettömien teiden
Ja seutuun taa, maan kaiken sen

Jumala antoi sinullen.

Sun, sun tuo meri vapaa on,
Tuo vallaton ja rajaton,
Ja kaikki sinijärvet,
Ja kaikki virrat kuohuvat
Ja kaikki purot armahat;

Ja vaarat päivänpaisteiset
Ja kedon tähkät, kukkaset
Ja kaikki tummat metsät
Ja salot, saaret, niityt, haat
Ja lumilinnat, kesämaat.

Tiet, kylät, torit, kaupungit,
Loistöllit, hovit kaunihit
Ja kaikki, jotka niissä
Turvaavat Luojan apuhun,
Ne kansas on, ne ovat sun.

Ken on niin rikas, kellä maa
Niin ihana on puolustaa
Ja armastaa kuin sulia?
Sen rakas Luoja sulle soi
Ja rakastettavakses loi.

Laps Suomen, kasva siinä vaan
Kuin nuori koivu puistossaan,
Ja sille henkes uhraa;
Pyhitä työs ja sydämmes
Sun maalles, maalle isies!

Maamme kirja 1886-1905.

MERIMIEHEN IKÄVÖIMINEN KOTIINSA.

Meren kuohuista laskimme riemuiten
Suvilämpimän Intian maille;
Ei lunta höydätä talvien
Sen seuduille viljakkaille,
Missä palmut ne varjoo
Kesäisen maan
Ja poppelit tarjoo
Balsamiaan.
Mut täällä en saa
Mitä miel' odottaa:
On kaukana mun ikävöimäni maa.

Minä kyllästyn kesän helteesen
Sekä ruokahan herkkuisahanki.
Paremp' on kodin kannikka kaunainen,
Vaikk' oiskin pöytänä hanki.
Siell' liukua huvi
Ja hauska on työ,
Siell' on viileä suvi,
Ja valkosa yö.
Pois sinne, pois
Jos päästä vois!

Kotijärvien luo minun mieleni ois.
Kotimaan jos koivukin mull' olis vaan,
Jossa rastahat raksuttaisi,
Ja lunta jos palloksi ois puristaa,
Ja tiukuja kuulla jos saisi!
Koko Intian aivan

Nyt vaihtaisin
Kotiseutuni taivaan
Ma tähtihin.
Pois sinne vaan,
Kodin maailmaan!
Sydämmessäni soi nimi Suomenmaan.

Maamme kirja 1878-1905.

MEREN NEITO.

Ma tunnen neidon kaunoisen
Lähellä meren suolaisen,
Hän syntynyt on siellä.
On meri hänen äitinään,
Ja voimakkailla käsillään
Se vielä haluaa tytärtään.

Ja tytär kasvaa, edistyy,
Ja äidin rinnall' lisääntyy
Hän kauneudess' yhä.
Hän mereen kättään kurkoittaa
Ja kotirantaans' suurentaa;
Se neito, se on Suomenmaa.

Ei ruhtinatart' yhtäkään
Niin suurta, rikasta kuin hän
Emonsa antimista.
Mait' yhä saa hän lahjakseen;
Ja meren pohjaan äskeiseen
Hän ohran kylvää viljakseen.

Vaikk' köyhänä ja lumessa,
Hän myrskyn keskelt' ilolla
Kohottaa otsan kirkkaan.
Ja kunnianaan pitää näin,
Kaikk' esteet alleen nöyristäin,
Kohota yhä valoon päin.

Kuink' olet armas, herttainen,
Vihannan saaren neitonen,
Sa meren kaunis tyttö!
Opetä meitä ainiaan
Sun laillas valoon nousemaan
Ja toivoss' yhä kasvamaan!

Maamme kirja 1878-1005.

AHVENANMAAN LAULU.

Sen miehen kehnoks sanon vaan,
Jok' ei voi hoitaa purjeitaan,
Vaan rannall' on ja kalpenee,
Kun merell' aallot pauhailee.
Kedolla immet istukoot
Ja kukkasia poimikoot;
Merille haluaa merimies,
On aalloilla sen kotilies.

Oi, Itämeri kaunoinen,
Ja Pohjanlahti myrskyinen,
Ja Suomenlahti saarines
Ja purjeines ja voittoines!

Jos mistä käyköön tuulen tie,
Aaltonne Ahvenaan se vie;
Ja miehen kehnoks sanon vaan,
Jok' ei voi hoitaa purjeitaan.

Maamme kirja 1878-1905.

INARINJÄRVI.

Etäällä pohjoismailla
Hylätty järvi on,
Nimeä saaret vailla,
Ja ranta iloton.
Hein'ajalla sen sulaa jää,
Kun kesä Lappiin kiirehtää;
Mut syyskuun yö sen aallot
Taas jälleen jäädyttää.

Kuvastuu vuoret illoin
Sen kalvoon sinervään,
Ja Lappalainen silloin
Käy kalaa pyytämään.
Siell' uipi sorsa suruton,
Ja peuralaumat rannall' on,
Ja taajat sääskiparvet
Pimentää auringon.

Mut kerran tietää tahtoi
Nyt Lappalaiset nuo,
Kuin syvä olla mahtoi
Inarinjärvi tuo.
Köys katkes; laulu kuultihin:
»Niin syvä oon kuin pitkäkin!»
—Sen syvyyttä ei ole
Mitattu sittemmin.

Oi, järvi pohjolassa,
Sa köyhämaineinen,
Ei toista maailmassa
Sun laistas, poloinen;
Siell' lymyss' olet vuoriston,
Hylätty, halpa, arvoton,
Ja lyhyet on kesäs
Ja talves pitkät on.

Maamme kirja 1878-1905.

HANKONIEMEN SILMÄ.

Ken olet, armas tähti, mi kauas merehen
Säteitäs yössä myrskyisessä heität?
Sa hetkin olet kirkas ja hetkin sumeinen,
Ja joskus loistos kokonaan sa peität.
Oletko taivaan tähti, mi silmin lempe'in
Maan murehisin katsot ja öiden vaaroihin
Ja lohduttelet harhaan eksyneitä?

En ole taivaan tähti, yön tulitorni vaan,
Majakka Hankoniemen rannikolla;
Ma johdan merimiestä, kun päivä jättää maan
Ja vaarat väijyy salakalliolla.
Pimeenä, kirkkahana valoni vaihtelee,
Ja merimies sen näkee ja iloll' aattelee:

»Se mahtaa Hankoniemen silmä olla.»

Vihainen myrsky huuhtoo mun juurtan' ainiaan,
Mut vahvoja se muurian' ei voita,
Kuin vuoren seinä kestän ma myrskyt, aallot vaan
Ja vartioitsen poloisia noita.
Sa, ihmislaps, myös ollos näin harrasmielinen,
Ja johda eksyneitä kautt' elon myrskyjen,
Ja valvo, lemmi, lohdutella koita!

Maamme kirja 1878-1905.

KIRKKAALLA JÄÄLLÄ.

Heleä lammin jää,
Sa kaunis, kirkas kuvastin,
Jonk' äsken myrskysää
Rajuten nosti kuohuihin!
Laps etelän sun mahtias
Ei tunne eikä riemujas,
Sa viono,
Sa lieno,
Sa hieno pinta hopeinen,
Mi helkyt
Ja välkyt,
Meit' ilmaan vietellen!

Vaikk' onkin kukkanen
Jo hankeen käynyt nukkumaan,
Ja mets' on huurteinen
Ja lumivaippa peittää maan,
Miel' uljas, leikki viaton
Sun jäällä liiton tehnyt on.
Niin, täällä
Ma jäällä
Nyt säällä kirkkaall' liukuilen,
Ja mieli
Ja kieli
On vilpas, iloinen.

Ja jalka teräkseen!
Ilolla, posket punottain,
Nyt määrään kaukaiseen
Ma tuulen lailla lennän vain.
Ja matkaltani palajan
Taas kotiin, äidin helmahan,
Ja luotan
Ja vuotan
Taas tuota kevätt' ihanaa,
Kun läikkyy
Ja väikkyy
Vapaina järvet, maa.

Maamme kirja 1878-1905.

HELLAAN LAPSI.

Laps Hellaan, älä vaihda pois
Sun maatas ihanaa!
Sill' leipä vieraan karvast' ois
Ja sana karkeaa.
Sen taivas, päiv' on loistoton,
Sen sydän sulle outo on.

Laps Hellaan, älä vaihda pois
Sun maatas ihanaa!

Laps Hellaan, kaunis sull' on maa
Ja suuri, loistokas.
Veet välkky, maat sen vihoittaa,
Sen rant' on maineikas,
Yö kirkas, päivä lämpöinen
Ja taivas tuhat=tähtinen.
Laps Hellaan, kaunis sull' on maa
Ja suuri, loistokas.

Laps Hellaan, armas maasi tää
Siis muista ainiaan!
Sull' onnea ja elämää
Ei muuall' ollenkaan.
Jos minne tiesi olkohon,
Niin juures synnyinmaassas on!
Laps Hellaan, armas maasi tää
Siis muista ainiaan!

Maamme kirja 1878-84.
Z. Topeliuksen runoja, Porv. 1898.

KAARINA MAUNUNTYTTÄREN LAULU EERIKKI XIV:lle.

Sydän myrskyvä unelmoi
Tyynessä sylin armaan!
Metsä nyt hiljalleen tarinoi.
Luojan kiitosta puut huminoi.
Sylissä armaan
Saat levon varman!
Jumal' yksin on päivä, mut mailma on yö.

Paina kuin äitisi helmahan pää,
Kruunusi pirstoilla nuku!
Kulta ja korkeus jäädyttää;
Yksin rakkaus lämmittää.
Kruunullas nuku:
Armo ei huku,
Jumal' yksin on puhdas, mut syntiset me.

Valtakuntas nyt sylini on;
Nuku valtasi suojaan!
Viha vie harhaan, mut usko vaka on.
Herrahan nuku, sa rauhaton!
Huolista suojaan
Luottaen Luojaan!
Jumal' yksin on ylvä, mut tomua me.

Maamme kirja 1905.

TIMANTTI.

Arabiassa muinoisin,
Mies, vanha Amru, eli;
Hän oli köyhä, kuitenkin
Luojaansa turvaeli.
Hätänsä, huolens' ainian
Hän heitti haltuun Jumalan.

Joelle kerran tultuaan
Hän huomasi kiven täällä,
Mi kiilteli kuin loistoissaan

Ves'helmi kukan päällä.
Hän korjas kiven lystikseen,
Vei kummaksi sen lapsilleen.

Leluna lasten oltuaan,
Se nurkkaan viskattiin,
Vaan pantiin lakeen riippumaan,
Kun loistons' keksittiin.
Ei Amrull' ollut kynttilää,
Siis lyhtynä sai olla tää.

Illalla tuli kauppamies
Ja kiven kirkkaan keksi:
»Tuo kivi myyppäs, tai kenties
Sen annat ilmaiseksi.»
»No», vastas Amru, »ota vaan,
Jos nauhan rinkeliiä saan.»

Mies kiven otti kaunoisen,
Pääkaupunkihin läksi.
Sen kauppas kultasepillen
Taas muille myytäväksi.
Niin rikast' ei vaan kohdannut,
Jok' ois sen ostaa mahtanut.

Näet, kun se oikein saatiin
Kirkkaaksi kulmiltansa,
Se timantiksi nähtiin
Isoimmaks lajiansa;
Kuningas kruunuuns' osti sen,
Siit' tuhansia maksaen.

Hän pidot piti köyhilleen
Nyt kruunun kunniaksi,
Myös Amrun lapset kerjäten
Tulivat vierahaksi.
»Lyhtymme», huusit, »katsoppas,
Pitävi päässään kuningas.»

Kuningas tämän kuultuaan
Luo viittas kauppiasta,
Ja päätti kohta, tultuaan
Selvälle asiasta:
»Sä rahat anna Amrullen,
Saat rinkelisi jällehen.»

Luonnon kirja 1886.

MYRSKY.

Kas, siivin näkymättömin
Mä ilman kotka lennän,
Maailman äärist' äärihin
Kohisten hetkess' ennän.
Sä purjehtija ulapan,
Sun syvyytehen upotan.

Mä rantaa vasten vyörrytän
Laineeni vaahtoharjat,
Mä yli maiden lennätän
Pilveinkin synkät sarjat.
Mä syöksen korvet kumohon,
Kaupungit mullan peittohon.

Mut kun ma raivoon tuimimmin,

Mun voimain murtaa Luoja,
Ett' asettuen näyttäisin,
Kuin maailmaa Hän suojaa.
Mä tyynen illan rauhaan näin
Pois nukun noista melskeistäin.

Myrskyissä vaikka nähdähän
Myös Herra voimissansa,
Luo Eljaksenp' ei tullut Hän
Raivoisen myrskyn kanssa,
Ei leimauksen liekissä,
Vaan vienon tuulen hengissä.

Luonnon kirja 1886.

HERRA VARJELEEPI.

Maan valo vaipuu pimeään, vaan Herra varjeleepi,
Ja taivaan kansi synkistyy, mut Herra varjeleepi.
Yön pilvi raskas nousevi ja Pohja leimuileepi
Ja myrsky yöllä pauhailee, mut Herra varjeleepi.
Maailman erämaata vaan se synkkää kuvaileepi,
Miss' eksyin kuolee matkamies; mut Herra varjeleepi.
Ja aallot syöksyy kallioon, tään perus tutiseepi.
Ja keula särkyy laivurin, vaan Herra varjeleepi.
Niin raskas onpi ilmakin ja ukko jyriseepi,
Salamat sinkuu pilvissä, mut Herra varjeleepi.
Maa jalkain alla tärisee ja vuoret vapiseepi,
Maan kita myöskin aukeaa, vaan Herra varjeleepi.
Ja vallat katoa, sodat soi ja verta tulvaileepi,
Ja kansat huutaa kostoaa, mut Herra varjeleepi.
Sä, ihmisraukka, näet vain, ett' aika läheneepi,
Maailma jolloin katoaa, vaan Herra varjeleepi.
Se autuas, ken itseään vähäiseks arveleepi
Ja miettii aina riemuiten: kyll' Herra varjeleepi.

Luonnon kirja 1886.

VUODEN AJAT.

Kun kevät kaunis tuli,
Soi Luoja lämpösen,
Maan silmästä jo suli
Jääkyynel huurtehen,
Taas päivän paistehessa
Jo linnut lauloivat,
Ja lapset lehtosessa
Iloisna juoksivat.

Kun kesä saapui sitten,
Ja niitty vihannoi,
Maa kaunis kukkasitten
Puvussa purppuroi,
Me saariin soutilimme,
Juoksimme metsihin,
Ja marjaan kiiruhdimme;
Kyll' lysti olikin.

Syys pimeät toi päivät
Ja myrskyt pauhuisat,
Pois lintuset ne veivät,
Pois kukat tuoksuvat;
Kynnettiin maita, soita,

Ja viljaa puitihin;
Me söimme puolukoita,
Kyll' lysti olikin.

Niin talvi tulee, tiuku
Soi silloin helisten,
Lystisti sukset liukuu
Pääll' lumikinosten,
Ja tuli takassansa
Sulosti leimuaa.
Näin talvellakin kanssa
Kyll' lapset lystin saa.

Kun hanki kyynelehtii,
Niin ole riemuinen,
Taas kevät kaunis ehtii,
Iloa tarjoten.
Ain' ylistele Luojaa:
Kaikk' ajat hauskat on;
Hän eloamme suojaa,
Sen viepi valohon.

Luonnon kirja 1886.

TÄHTITAIVAS.

Nuo tähtöset taivaan,
Kuin tyynenä aivan
Nyt myrskyjä maan
Ne katsovat vaan;
Ja Luojaa maailman
Ne kunnioittain
Uraansa läp' ilman
Vaeltavat vain.

Ei uuvu, ei vaivu,
Ei tieltä ne taivu,
Ja valkeuttaan
Ne luo yli maan.
Vuos'tuhannet siellä
Ne loistoa loi,
Vuos'tuhannet vielä
Ne välkkyä voi.

Oi, Luoja, kuin voinen
Ma, maan tomu moinen,
Sun tekosi nää
Ja työs käsittää?
Tok' ilmasi laajat
Ja ihmehes nuot
Ja tähtesi taajat
Mun tutkia suot.

Maailmojen luoja,
Sa ihmetten tuoja,
Kuin sanomaton
Sun voimasi on!
Ja hetki ja aik' on
Ja kaikki Sun työs;
Kaikk' ihmettä, kaikk' on,
Sa kaikessa myös.

Jos tieltä ma taivun
Ja eksyen haivun,
Unohtaen Sun,

Sa näät toki mun.
Maailmojen loppeen
Jos piileykin
Pimeimpähän soppeen,
Siell' oot Sinäkin.

Oot isäni Sinä,
Ja lapsesi minä,
Hyvyytesi ain'
On vartijanain.
Ma antaun huomaas,
Mua neuvo Sa vaan,
Niinkuin Sinun luomaas,
Sua kunnioimaan:

Luonnon kirja 1886.

NUKU, NUORI OKSANI...

Nuku, nuori oksani,
Viel' on maassa halla,
Kanerva ja koivuki
Nukkuu lumen alla,
Kevättä viel' oottaa saa,
Jolloin tuomet kukoistaa.
Nuku, nuori oksa,
Viel' on maassa halla.

Päivän helma tuudittaa
Sua, pieni paju,
Kohta metsä vihoittaa,
Tuoksuu kukkain haju.
Vielä katsahdus ja kaks,
Paju käy niin vihannaks.
Päivän helma tuutii
Sua, pieni paju.

Lukemisia lapsille II, 1874.

MUSTI.

Tuoll' liepeess' suuren hongikon
Lähellä kylää mökki on;
Kaks hyvää lasta armaineen
Siell' asui äitineen.

Nuo Kaarlo, Hilma olivat
Maan päällä lapset parhaimmat.
Ne köyhät oli pienoiset
Ja orvoiks jäänehet.

Näkyipä hovi kaunoinen
Tuolt' yli metsäin, järvien
Siell' oli lapset kasvaneet
Ja suurest' eläneet.

Mut Jumal', isä ihmisten,
Tät' ei näe hyväks lapsillen;
Hän antoi heidän koitella
Kurjuutta, puutetta.

Heilt' isä kuoli. Talokin
Veloista pian myytihin,
Ja äiti vihdoin torppaseen

Sai muuttaa lapsineen.

Tuo hurskas äiti, hyvillään
Hän lausui kesken köyhyyttään:
»Vaikk' isän meiltä kuolo vei,
Ei Luoja hylkää, ei!»

Hovissa suurest' elettiin,
Nyt puutett', tuskaa kärsittiin;
Tuo rikas naapur' armoton
Ja tyly heille on.

Kuin kallis sentään verrattain
On mökin tunnon rauha vain,
Ja luja, harras usko sen
Rikkauteen verraten!

Viel' yhden näät sä toverin,
Nälkäinen vatsa silläkin,
Ja hampaat suussa välkähtää,—
On villakoira tää.

Tää vanha Musti hyvänen
On peru aikain entisten;
Hän kotoisin on Spanjasta,
Ties äiti kertoa.

Sen näkikin jo turkistaan,
Kun mörisi hän nurkassaan;
Mut miten Pohjolaan hän sai,
Ei kenkään tiennyt kai.

Kyll' oli vainen hänkin vaan
Voileipää syönyt aikoinaan,
Mut nyt hän tyytyi vähempään,
Mörisi näljissään.

Niin kauan kuin sen voimat soi,
Hän metsämailta usein toi
Muassaan kotiin jäniksen
Tai teirenpoikasen.

Ja huiski häntää hyvillään,
Ja suutaan nuoli mielissään!
Kun paisti valmiiks saatihin,
Ties saavans' Mustikin.

Mut vanhapa on Musti nyt
Ja jalat sen on jäykennyt,
Hämillä suutaan nuolla saa,
Kun paistit katoaa.

Sen sijaan susi vihainen
Käy salaa häntä väijyillen,
Mut paistiks tulla Musti hän
Ei näytä kärsivän.

Se loukkaa hänen arvoaan,
Ja liki jos käy susi vaan,
Sen kyllä pörhöiseks saa pää,
Kun Musti höyhentää.

Nyt Mustin ruoka niukall' on,
Mut tover' on hän verraton;
Hän seurass' ain' on lapsien
Näljissään möristen.

He nyppii hänen turkkiaan,

Hän silloin kättä nuolee vaan;
Sit' armahda, ken ilkeissään
Käy mökkiin pyrkimään.

Ja jos ties Musti, että ken
On ollut paha lapsillen,
Hän kursaamatta niskahan
Käy häijyn veitikan.

Mut äiti park' on lohduton,
Kun itse leivän puutteess' on
Ja näkee Mustin näljissään
Vanhoilla päivillään.

Ja vaikka kauan arvelee,
Ja vaikka sydän kirvelee,
Hän ottaa Mustin mukanaan
Ja lähtee kulkemaan.

Ja hoviin tultiin: »Herrasen',
Mun koiraniko tahdotten?
Hän, viisas on, mut leipähän
Ei oo, mill' elätän.»

Ja rikas herra hymähtää:
»No, koiran voin kyll' elättää,
Tuoss' saatte rahaa; tiehenne!
Muut' asiaako, he?»

Äit' itkein läksi kotiin nyt,
Ja lapset, yksin jätetyt,
Ovella tuvan nyhkyttää,—
On sija Mustin tää.

»Itkusta, lapset, tauotkaa,
Nyt Musti herran' elää saa,
Sen maito, puuro ruokan' on
Ja leipä hapaton.»

Ja äiti vielä jatkoikin,
Kun rapsutusta kuultihin
Ja tuttavata mörinää,
Ett' ... onko totta tää?

Se Musti on, jok' ilmaantuu,
Hän itse, eikä kukaan muu!
Voit, maidot jätti päästäkseen
Kotihin vaivaiseen.

Niin, runsaat ruuat heitti hän
Ja herkut, hyvän elämän.
Ja palas nälkään, puutteeseen,
Köyhyyteen jällehen.

Uskollisuutens' tähden vaan
Hän laihaks saattoi ruumistaan,
Ja ennen kärsi nälkää hän
Kuin jätti ystävän.

Ja lapset hyppi riemuissaan,
Ja Musti möris iloissaan;
Mut silmäst' äiti kyynelen
Nyt pyyhkäs lausuen:

»Pois, Musti, jälleen talohon
Sen luo, ken ostanut sun on.
Ei auta; hoviin jälleen vaan
Taas Musti saatetaan.»

Mut Musti palas, takaisin
Hän kolme kertaa vietihin,
Sai leipää, selkääns' vuorottain;
Mut—*siell'* ei pysy vain.

Ja kun hän kerran kolmannen
Taas raapi tuvan ovehen,
Koir' uskollinen tupahan
Toi leivän suussahan.

Ja lasten eteen vei sen, näin
Mielt' äidin niinkuin lepyttäin,
Ja lausuin: huolet' olkaa vaan!
Kyll' leipää hankitaan.

Nyt veet tul' äidin silmihin,
Hän heti läksi hovihin
Ja sanoi: »sekää rahat nää,
Mut meille Musti jää».

Mut kunpa rikas kuuli tän,
Niin heltyen näin lausui hän:
»Uskollisuutt' ei voita vain
Ei kullat maailmain».

Ja lausui vielä lisäksi:
»Nyt tulen teille hyväksi,
Nyt teille kultaa, ruokaa suon
Vaan Mustin tähden tuon».

Ja koissakos nyt riemuitaan,
Ja Musti möris iloissaan;
Ja nyt on Musti päättänyt,
Ja satu loppui nyt.

Lukemisia lapsille III, 1875.

F.M. Franzén.

LAAKSON LILJA.

Sä laakson lilja, oletkos
Vaan maasta noussut elohos?
Et; kuihtuisitpa kuoloon poisi,
Jos ei myös taivas pilvistään
Sun juurtas kastais vedellään
Ja sulle päivän paisteen soisi,
Jok' umpinaisen silmukan
Avaapi täyteen kukkahan.
Niin, sielu, elos oikea
On armolahja taivaasta.

Luonnon kirja 1886.

J.J. Wecksell.

SOTAMIEHEN LAULU.

(Daniel Hjort III:12.)

Nyt kodiss' istuu kulta, ja kangasta vain
Hän helskyttääpi, lientäin kaipaustaan.
Ja lähtiessä pyssyn ma taatolta sain,
Se aioist' on ensimmäisen Kustaan.

Se olkahan mua koskee, kuin harras veikkonen,
Ja poikani sen saapi taas, kun itse vanhenen,
Sen saa hän, jos elän vain niin kauan.

Nyt korjattu on heinä ja ruista niitetään,
Oi Herra, sä sato runsas saata!
Ja jos en tule jällehen, niin tanterelle jään;
On kunnialla kuolleen helppo maata.
Se talonpoika kehno on, jok' ei käy pellostaan,
Kun uskoa ja vapautta maassa poljetaan.
Oi, Herra, turvaks herttuan ja Ruotsin!

1877.

Rafael Hertzberg.

LAPSIEN ELÄMÄSTÄ.

1. PAIMENTYTTÖ.

Suvituuli puhaltaa,
Käki puussa kukahtaa,
Kukat maassa pitäään kumartaapi;
Aholl' astuvat
Pienet karitsat,
Näitä torpan tyttö paimentaapi.

Tyttö laulaa näin:
Hauska tääll' on käydessäin
Kaiken päivää karjaa paimentaani.
Kivell' istun vain
Koivu kattonain,
Aho vihanta mun ryytimaani.

Läpi metsän välkkyen
Hohtaa iltaruskonen
Kultaisina ruusuina mua kohti.
Mieli tekis vaan
Niitä noutamaan,
Mut en äidin luota mennä tohdi.

3. MARJASSA.

Nyt on meillä taasen
Suvi suloinen,
Kukkaisiss' on niitty,
Metsä marjainen.

Ota tuohkosesi,
Jonka sulle tein,
Ahollen mua seuraa,
Tule siskosein!

Siellä koko päivä
Sitten iloitaan,
Laulain mansikoita
Kilpaa poimitaan.

Ja jos leikitessä
Kaatuis tuohkonen,
Pian poimitaan se
Taasen täytehen.

5. KÖYHÄN JOULUILTA.

Niin kylmä metsäss' ompi
Ja raskas taakka on,
Ja pitk' on tie, ja itse
Nuor' olen, voimaton.

Takassa torpan tuolla
Heloittaa valkeat,
Ja lapset leikitellen
Tuvassa riemuvat.

Kyll' olis minullenkin
Siell' ehkä soppinen,
Ja lämmintä ja ruokaa
Köyhänkin lapsellen.

Mut mua äiti armas
Odottaa kodissaan,
Ja paras joulu=ilo
On hänen seurassaan.

Kun äiti tulen laittaa
Nokiseen uunihin
Ja sarvileivän taittaa,—
On joulu meilläkin.

Lapsien elämästä, 1875.

Lyydia Jannsen (Emajõe Oöpik).

EHTOOLLA.

Pihalt' armaalt' laulut kuului,
Nyt ne lepää laulajat,
Siiven alle peittäin päänsä
Pesässään he nukkuvat,
Vielä heinäsirkan ään'
Niityllä soi heleään,—
Lapsen', laskeu siis vaan
Rauhass' aivan nukkumaan.

Pihall' armaat kukkaistertut
Korren päässä nyökkyvät,
Kuunvaloa hengittäin, he
Suloist' unta näkevät.
Nukkuu omenakin puu,
Kukat puussa uneksuu.—
Lapsen', laskeu siis vaan
Rauhass' aivan nukkumaan.

Uni tulee utujäljin,
Katsoo läpi ikkunan,
Katselee, jos vielä lasten
Näkis hereill' olevan.
Kenen valveill' löytää, sen
Laskeuu se luomillen.—
Lapsen', lasken siis vaan
Rauhass' aivan nukkumaan.

Hälläpyörä kevätluk. 1871; Kaikuja Hämeestä 1872.

ISÄNMAAN HAUTAUS.

He kyllä nyt mustaan arkkuun
Sun, kultani, laskivat;

Rukouksen he lukivat sitten
Ja virsiä lauloivat.

Ja haudalle laittivat ristin,
Ja ristihin kaivat
He nimes piirsivät tarkkaan—
Mua karsaasti katsellen.

Ja minä? Oi, kultan', ei tullut
Mun suustani sanaa nyt,
Ei kyynelpisara heille
Mun huoltani näyttänyt.

Vaan sydämmessäni ristit
Ne ijäti pystyss' on,
Ja surulaulua itkee
Mun rintani rauhaton.

Hälläpyörä kevätluk. 1871; Kaikuja Hämeestä 1872.

VAPAUDEN KUOLLEISTA NOUSEMINEN.

He hautasivat multaan
Vapaudes, synnyinmaan',
Vaatettas keskenään he
Jo rupes jakamaan
Ja etikkaa he antoi
Sun juodas, asetit
Sun hautas viereen vahdit:
Näin rauhass' uneksit.

Ja lapses kaukaa tuota
Katsoivat tuskaillen,
Ei ääneensä he käydä
Rohjenneet haudallen,
Sill' lukko vahva pantu
Sen eteen oli nyt,
Ja yö se oli synkkä—
Ei tähtä näkynt.

Kah!—Elonkoite nousee
Jo hautas vierehen,
Yks enkel' äkist' astuu:
»Nyt nouse ilmoilleni»
Ja hautakivi vierii,
Koi hymyy, välkähtää—
Nuor' vapaus helohelma
Maailmaa tervehtää.

Ja kanteleet ja torvet
Hänelle riemuvat,
Ja silmist' ilohelmet
Valuvat kirkkahat,
Jo »Hosianna» kaikuu
Sun kauttas, synnyinmaa.
Sua, Jumal', ylistämme,
Meit' tahdoit armahtaa.

Hälläpyörä kevätluk. 1871.

Aleksanteri Petöfi.

Ei hepon' ole rodust' Englannin,
Ei hoikkasääri eikä kaitaluinen,
Ei Ala=Saksastakaan syntyisin,
Jykeä, karvanilkka, paksu, puinen.

Madjarivarsa runohepon' on,
Madjariverta, karvakin sen säihkyy!
Ett' ihastellen säde auringon
Sen silkinhienoill' lautasilla läikkyy.

Se kasvanut ei talliss' ole lain,
Ei koulunkäynyt, säätyhevon lailla;
Se vapaan ilman laps on, ja sen sain
Ma Kumanian aukeili' aromailla.

En sitä konsanaan ma satuloi,
Ma ratsastaissa loimell' istun vainen;
Mut kun käyn selkään, lentää se min voi,
Se, näet sä, salaman on heimolainen.

Se mielukkaimmin pussta'han mun vie,
Siell' aava nummi on sen kotopaikka;
Se vainun saa jo, kosk' on sinne tie,
Jo hyppää, hirnuu, tömistää yht'aikaa.

Pidätän aina kyläin kohdallen,
Miss' impiä on kuni mehiläistä,
Ma kauneimmalta pyydän kukkasen,
Karautan taas kuin tuuli poies näistä.

Näin hepoin mua vie, kun käskyn saa,
Se saattaa pois mun vaikka maailmasta;
Suu vaahdoss' on, ja ruumis suitsuaa
Vaan innost' eikä pelvost', uuvunnasta.

Ei runohepon' uuvu konsanaan,
Se uupua ei saa, on kielto hällä:
Näet pitk' on mulla matka päällä maan,
Ja toivojeni määrä etähällä!

Tavoita, hepo, virkku, temmoppas;
Ja vuorien ja hautain yli kiidä!
Jos vihamiehet estää kulkuas,
Niin rajutuulen lailla sorra niitä!

Kirj. Kuukauslehti 1874, lokak.; Kaikuja Hämeestä 1874.

Juhani Arany.

KLÁRA ZÁCS.

[Tämän balladin sisällys perustuu historialliseen tapaukseen. Kuningas Kaarlo Robert I:n hovissa Wisegradin linnassa oli hänen uskotun neuvoksensa, Felicián Zácsin ihana tytär Klára hovineitenä. Kuningattaren veli, Puolan herttua Kasimir, joka kerran oli tullut sisartansa tervehtimään, houkutteli Kláraa pauloihinsa ja häväisi hänet väkivaltaisella tavalla. Tästä raivostunut Felicián, joka ei voinut sen jälkeen pois lähtenyt Kasimiria enää tavata, päätti kostaa tyttärensä häväistyksen kuningattarelle, jonka luuli olleen herttualle avullisna tämän rikostyössä. Huhtik. 17. p:nä 1350 syöksi hän, miekka kädessä, päivällispöydässä istuvaa kuninkaallista perhettä vastaan, haavoitti kuningasta käsivarteen ja löi kuningattarelta, joka oli nostanut oikean kätensä molempien lastensa suojelukseksi, neljä sormeaa poikki. Enempää hän ei ehtinyt tehdä, ennenkuin heittivät hänet lattiaan ja silpoivat hänen ruumiinsa kappaleiksi. Rangaistukseksi tästä murhayrityksestä tapettiin sitten Zácsin kaikki lapset (kaksi tytärtä ja yksi poika) ja koko hänen muu sukunsa hävitettiin ilman armotta kolmanteen polveen asti. Vielä tänään seisoo Wisegradin linnavuoren kupeella kullattu risti onnettoman Kláran muistoksi.]

Kuningattarell' on

Tarha kukkivainen:
Toinen impi punaruusu,
Toinen valkeainen.

»Kuningatar, sisko,
Taivas! jos ma saisin
Ruusun tuon, tuon punaruusun,
Kuin sit' armastaisin!

Sydämmeni tykkii,
Hän jo taudin tuopi:
Jos ma kuolen, kukkanen se
Haudan mulle luopi!»

»Voi sua, veli Kazmer,
Sit en kultiin vaihda—
Pois! ma suutun ... etkö häpee!
Huolta tuot ... oi kaihda!

Huomenkirkkoon aion,
Viipyä en saata;
Jos sa sairas olet, laske
Sohvalleni maata.»

Kuningatar lähtee,
Lähtee, kirkkoon saapi;
Kukat kauniit, sulo=immet
Häntä seuraajaapi.

Rukoilla ei voi hän,
Rukoella soisi;
Helminauhan kotiin jätti:
Ken sen sieltä toisi?

»Armas tyttö, Klára,
Lapseni, se nouda!
Polvityynyll' on se taikka
Sohvallani ... joudu!»

Klára etsii, etsii,
Eikä löydä vielä:
Kuningatar kirkoss' oottaa
Raskahalla miellä!

Klára etsii, etsii,
Tuntikauden vielä:
Kuningatar kirkoss' oottaa,
Turhaan oottaa siellä.

Kaunokaisten parveen
Imp' ei enää palaa:
Ennen kuollehitten joukkoon
Kirkkotarhaan halaa.

Ennen kirkkotarhaan
Alle mustan mullan,
Kuin on suureen linnaan, eteen
Vanhan isä=kullan.

»Lapsi, oi! mi sulia?
Mikä murhe karvas?
Sylhini tule tänne,
Kerro, lapsi armas!»

»Voi, voi, isä! en—en—
Mihin joutunenki!
Jalkas tomut suutelen ma,—
Tallaa multa henki!...»

Lounahalle kello
Hovin kutsuu pian;
Silloin kuninkahan eteen
Astuu Felicián.

Kuninkahan eteen,
Ruoalle ei vainen:
Kädessänsä häll' on miekka
Julma, kostavainen.

»Tyttärestä henkes,
Kuningatar nurja!»
Onneks neljään heikkoon sormeen
Henkens' ostaa kurja.

»Lajos, Endre kuolkoot:
Lapsi lapsen hinta!»
Onneks miekkaa vastaan syöksee
Nyt Gyulafin rinta.

»Joutuun konna kiinni!...
Oi, Cselényi!—Pian!...»
Siinä hovimiesten teuraaks
Joutuu Felicián.

»Veriss' on sun sormes,
Turhaan tuo ei vuoda:
Mitä tahdot, puolisoni,
Kivun kostoks suoda?»

»Etusormestani
Immen ihanaisen,
Pitkäsormest' uhkasurman
Nuoren nuorukaisen;

Molemmista muista
Vävyn sekä nadon;
Punaisesta verestäni
Koko heimon kadon!»

Nurjat ajat pääll' on,
Nurjain tähtein valta:
Torju, Luoja, kovat iskut
Madjarien maalta!

Unkarin albumi, 1881.

Aleksanteri Kisfaludy.

HIMFYN RAKKAUDENLAULUJA.

MURHEHTIVA RAKKAUS.

126. laulu.

Päivä nousee, mailleen entää,
Muuttumaton murheen' on;
Hetket vierähtäen lentää,
Vaan ei vaihdu kohtalon';
Sammuu vuori suitsuvainen,
Vaan ei tuli rinnassaan;
Kuivaa virran, lammin laine,
Mun ei kyneleeni vain;
Kedot, metsät ilostuvat,
Tähtiryhmät palauvat,
Onni kiertää vaihdellen;

Kurjuuten' on ainainen.

ONNELLINEN RAKKAUS.

16. laulu.

Toinen maailman on muoto,
Toinen on se silmissäin;
Toinen asiain on luonto,
Toinen kaiku virsissään;
Elämän on tunne toinen,
Toinen näkö ruumiin on;
Sielun lento toisenmoinen,
Toinen suunta olennon;
Toisin on nyt, sulosemmin,
Nyt kun lemmittynä lemmin;
Toisin aika vietty vain,
Sitten kun ma hänet sain.

Unkarin albumi, 1881.

B.E. Malmström.

MIKSI METSÄ RASKAHASTI HUOKAA?

Syys=illan helmass' istuskellen poika pienoinen
Puun kellastuneen alla leikitseepi,
Ja kuunteleepi kahinata kuivain lehtien,
Ja taivaan kynttilöitä katseleepi.
Mut kun hän siinä istui ja taivaast' uneksui,
Niin syksy=yössä lehto se yhä tummentui,
Mut metsä se niin raskahasti huokaa.

Ja pieni poika kuunteli ja mieli synkistyi,
Ja juoksemaan hän rupes tanhualla.
Hän pahoj' aatteit' aatteli ja noita peljästy
Ja eksyi näin kanervakankahalla.
Hän muisti äitiänsä ja isää, siskojaan:
»Jumala, mua pienoist' auta heidän luokseen vaan!»
Mut metsä se niin raskahasti huokaa.

Mut rakoilevan pilven takaa kumoittaapi kuu,
Ja maan se peittää verhoon välkkyväiseen.
Ja peljästyneet kummitukset vuoriin karkoittuu,
Ja peikot rientää pohjaan äärimmäiseen.
Ja vuorten huiput loistaa; mut metsä synkkä on,
Ja huhkain huutaa suruvirttä puissa koivikon;—
Mut metsä se niin raskahasti huokaa.

Ja pieni poika juoksi poikki kangasselänteen
Ja muisti monta vanhaa tarinata.
Ja taivaan tähdet kulki, yö kului hiljalleen,
Mut ei hän löynnyt tietä oikeata.
»Te tähdet vienot tuolla, ku käytte taivaan maat,
Te kuihtunehet kukkaset, oi mulle kertokaat:
Mi metsässä niin raskahasti huokas?»

Mut vait ol' illan tähdet ja vaiti kukkakin,
Ja poika karvait' itki kyneleitä.
Näin joutui keijukaisten luo hän.—Sievin askelin
Hän astui rinkiin, lausutellen heitä:
»Oi te, ku käytte tanhuellen kanervaiset maat,
Te armahimmat siskot, oi mulle kertokaat:

Mi metsässä niin raskahasti huokas?»

Ja pieni keijuiskuningatar hymys sulosuin
Ja silitteli poikaa poskiselle;
»Äl' itke, kaunis lapsi, vaikk' äsken kauhistuin
Sä koivun alta eksyit kankahalle.
Vaan istu tähän turpehelle kanervaisen maan,
Ja kyyneleesi pyyhi pois, niin sulle tiedoks saan,
Mi metsässä niin raskahasti huokas.»

»Kun hiljan yli mäen ja vetten kohouupi yö,
Ja häly päivän hälvenneeksi saapi,
Ja aalto laskee lepäämään vihannan saaren ty'ö,
Ja kaikki kauniit tähdet tuikahtaapi,
Niin silloin taivaan kaarikatto puhtaaks kirkastuu,
Ja joukko enkeleitä sen alle laskeuu
Ja itkee hopiakyyneleitä maalle.»

»Näkepi peiliss' silloin kuvansa maa poloinen
Ja itseään niin hyljätäksi kaipaa,
Ja syntinsä hän kertoo, murhat, valheen, turhuuden,
Mi vuosisatain kautta häntä vaivaa.
Ja kuolon kauhu silloin hänen suonihinsa saa;
Rukoilee laaksot, syntinsä vuoret tunnustaa,
Ja metsä se niin raskahasti huokaa.»

»Oi kiitos, armaat keijuiset!—tuon muistan ainian
Ja nyt en pelkää kotiani mennä.
Kas! tuolta tieni loistaa valossa kuutaman:
Nyt teit' en koskaan unhotta ma, en mä.
Kyll' olen köyhä, ei mull' ole kultaa, tavaraa,
Mut Herran nimeen vannon: mun tähteni ei saa
Noin raskahasti metsä huokaella.»

Pääskynen 27/12 1873.

V. Rydberg.

TONTTU.

Pakkanen on, yö kattaa maat,
Tähdet kiiluen loistaa,
Tölliss' uinailee asukkaat
Kesk'yön unta suloista,
Ääneti kuu käy kulkuaan,
Puissa lunta on valkeanaan,
Kattojen pääll' on lunta.
Tonttu ei vaan saa unta.

Hankea vastaan harmottain
Luotuvi läävän suuta,
Kuin monast' ennen tuijottain
Katsovi taivaan kuuta,
Katsovi hongikkoon, miten tuo
Seudullen kehän tumman luo;
Kummoa pulmaa miesi
Miettii, suotta kentiesi.

Pitkää partaansa siveltää,
Puistavi päätä ja hasta,—
»Ei, tät' en voi minä selvittää,
Tuopa se pulma on vasta.»—
Kuin tapa häll' on, heittää hän
Moiset miettehet mielestään,
Toimihins', askariinsa

Käypi ja ammattiinsa.

Hän vajat, aitat kuljeksii,
Lukkoja tunnustellen,—
Lehmät pahnnoillaan uneksii
Kulkua laitumellen;
Ruoskat, ohjakset unohtain
Pollekin talliss' uinuu vain:
Seimi sen tuoksuavaista
Täynnään on apilaista.

Kulkien lammaskarsinan viel'
Uuhia katsovi ukko;
Käy kanakoppiin, pöyhkänä siell'
On ylä=orrella kukko;
Mustikin oljillaan heräjää,
Häntää hiukkasen lierittää
Niin kuni ystävälle,
Tonttu se tuttu on hälle.

Vihdoin hiipien tonttu tuo
Käy talon perheen luona,
Kauan huomasi hän, miten nuo
Arvon hälle on suonna;
Lapsien luokin varpaillaan
Katsomahan käy armaitaan;
Kellähän oisi mieltä
Hältä sen onnen kieltää.

Näin hän polvesta polvehen
Lapsin' on nähnyt heitä
Poian ain' isän jälkehen;
Vaan mist' on he ja keitä?
Kukkivat, kuihtuvat, vuorottain
Lähtevät pois—mut minne vain?
Pulma se vaikea hällen
Näin etehen tuli jällen.

Tonttu se käy ladon parveilen:
Heiniss' siell' ylähällä
Naapuristossa pääskysen,
Siellä se on maja hällä;
Tyhjä nyt on pesä pääskyn tuo,
Vaan kesä taas kun kukkia luo,
Palaa hän kotiansa
Sievän puolison kanssa.

Silloin kertovi muistojaan
Pitkältä matkatieltä,
Mitään pulmast' ei, joka vaan
Painavi tontun mieltä.
Seinän saumauksesta kuu
Äijän parrallen kuvastuu,
Parralla väike hohtaa;
Tonttu se mieltä pohtaa.

Vait on metsä ja seudut sen,
Siell' elo kaikk' on jäässä,
Kosken vaan humu hiljainen
Kuuluvi matkan päässä;
Tonttu sen kuulee puol'unissaan,
Luulee sen ajan virraks vaan,
Oudoksuu mihin vienee
Matka ja mistä lienee.

Pakkanen on, yö kattaa maat,
Tähdet kiiluen loistaa,

Tölliss' uinailee asukkaat
Aamu=unta suloista.
Ääneti laskee kuu radallaan,
Puissa lunta on valkeanaan,
Kattojen pääll' on lunta.
Tonttu ei vaan saa unta.

Tilhi 26/7 1884.

G.G. v. Leopold.

NOKKONEN JA RUUSU.

Nokkoselle poljetulle
Ruusu lausui oksaltaan:
»Kov' on onni suotu sulle,
Sua aina kartetaan.
Sinuhun ei silmää luoda,
Ken sun näkee, väistyy pois;
Hyväilyst' ei sulle suoda,
Sillä kättä polttaa vois.
Jokainen, jok' astuu luokse,
Tuntein sinun tapojas,
Kohta luotas poijes juoksee,
Peljäten sun pistoas.»

Tähän vastas nokkonen:
»Luoja loi mun tuliseksi;
Koristusta minä en
Saanut vaaran peitteheksi.
Mut sä petät, kaunoinen!
Luotu muita narraamahan
Kaikkia sä viittailet
Sua riemuin poimimahan;
Piikkis piillät, hymyilet.
Kyllä kerskaat, ett' on sulia
Väri, loiste, joilla kiillät,
Mutta julmempi kuin mulla
Sull' on miekka, millä viillät.»

Luonnon kirja 1886.

Eerikki XIV.

LAULU KAARINA MAUNUNTYTTÄRELLE.

Se onnekas, ken korkeukset
Voi vaihtaa polkuun alhaiseen;
Se välttää monet lankeemukset
Ja rauhass' elää hiljalleen.
Jokainen mieltään noutakaan,
Minä paimenuistani lemmin vaan.

Useinpa ukkos=ilma jylhä
Lujaakin linnaa järkyttää:
Se lankeaa, ken pyrkii ylhä,
Ja turmio sen ennättää.
Jokainen mieltään noutakaan,
Minä paimenuistani lemmin vaan.

Isoilla merill' aallot pauhaa
Ja myrsky käy ja tuulispää;
Älykäs laaksoss' etsii rauhaa

Ja halvan lähteen luokse jää.
Jokainen mieltään noutakaan,
Minä paimenuistani lemmin vaan.

Rikasten oven luo kun kuljen,
Useinkin näen sen lukitun;
Mun tyttön' oveaan ei sulje:
Min' olen hänen ja hän on mun.
Jokainen mieltään noutakaan,
Minä paimenuistani lemmin vaan.

Ei kultaa, aarteit' ole hällä,
Mut niitäkö mä pyytäisin!
Hän sydämmellään lämpimällä
On kallihimpi kultraakin.
Jokainen mieltään noutakaan,
Minä paimenuistani lemmin vaan.

Ei kultavirve hällä hohda,
Mut silmät kauniit hohtavat.
Hän mieleiseni on, jos kohta
Muut häntä ylenkatsovat.
Jokainen mieltään noutakaan,
Minä paimenuistani lemmin vaan.

Mun siipeni ei pilviin yllä,
Ken tahtoo, sinne nouskohon.
Maailman tiedoks teen sen kyllä:
Minulle rakas tyttön' on.
Jokainen mieltään noutakaan,
Minä paimenuistani lemmin vaan.

Hyvästi, hyväst', armahainen,
Tuhansin hyvää yötä nyt!
Se Herran tahto ompi vainen,
Pois, pois siis kaikki epäilyt.
Jokainen mieltään noutakaan,
Minä paimenuistani lemmin vaan.

Kaarina Maununtyttären muisto, 1885.

Björnstjerne Björnson.

EI SAANUT HÄN LUPAA LÄHTEÄ.

Ei saanut hän lupaa lähteä,
Oli isä vanha, ja äiti poti,
Ja hänen työtään kaipasi koti:—
»Mitä hyödyttää tuo viikinkiretki?
Sulia tääll' on mit' ikänä toivonetki.»

Mut mieli se palaa, kun pilvet liittää;
Hän näkee, kuink' urohot taistoon kiittää.
Ja mieli se palaa, kun päivä hohtaa;
Hän kuninkaan linnansalissa kohtaa.
Hän seisoo, ei muista hän toimiaan,
Hän muinaistaruja muistaa vaan.

Oli aamu, ja luotohon äärimpään
Ulapalle päin hänet ajoi vaisto,
Meren hyrskyjen leikkiä näkemään
Ja kuulemaan miten riehui taisto.
Se päivä ol' alkukeväimen,
Kun myrsky käy maan yli huudellen:
Ylös! talven vaippa jo yltäs luo!—

Nyt näyn hän näkee, jok' intoa tuo.

Teräsharmaassa lahdessa laiva makaa,
Se lepää ankaran taistelun takaa.
Se ankkurissa on, purjeet luotu,
Mut lepo sille ei varsin suotu:
Sen purje tempoo ja masto nytkii
Ja vahtoisena sen rinta rytkii.

Lepohetki se laivalla on paraikaa:
Ken nukkuu, ken vielä atrioi.
Mut kalliolt' äkkiä huuto kaikaa—
Kuin houkkion suusta ne sanat soi—:
»Jos te ette tohdi tyrskyjä voittaa,
Niin mulle ruori,—ma tahdon koittaa!»

Toiset tunturiin katseen loivat,
Mut toiset tynesti atrioivat.
Ei rauhaa häirinyt mokoma turma.
Kivi lensi—se kahden on miehen surma.
Kaikk' ylös karkaavat levoltaan.
Syrjään ruoat ja käteen jousi!
Nuolia viuhuen ilmaan nousi,—

Mut tyynnä hän seisoi ja virkkoi vaan:
»Hyväll' annatko laivasi, päällysmies,
Vai ensinkö taistella tahdot kenties?»

Tuommoista ei miehet kuulla siedä,
Ja keihäs se vastauksen saa viedä.

Sivu käy se. Hän tynellä vastaa miellä:
»Mua tuonelassa ei kaivata vielä.
Sa, jok' olet meret jo kynnellyt,
Voit mennä sinne tai rientää kotiin.
Mut kaikki, min tääll' olet ryöstänyt,
Se minun on; nyt minä lähden sotiin.
Sa kokosit mulle; ma perin nyt sinut;
Mun aikan' on tullut, se ottaa minut.»

Mut toinen kannelta hymähtää:
»Jos mieles on niin kuin lausuit nyt,
Niin rauhan saat. Sotilaakseni jää!—»
»Sit' en voi, olen päälliköks syntynyt.
Minä tiedän tieni; en nyt voi laata;
Ei uusi palvella vanhaa saata.»

Hän turhaan vastaust' odottaa;
Lähemmäksi nyt karkaa ja huudahtaa:
»Ken päälliköks luotu on, näyttäköön,
Kenelle voitotar kultiaan jakaa.
Sitä miestä te, urhot, kunnioittakaa.
Ken ei suurinta palvele, hävetköön!»

Mut vihasta päällikkö punastui;
Hän mereen syöksyi ja maihin ui;
Mut toinenkin syöksee kohti rantaa
Ja vahvoin käsin hänet maihin kantaa.

Mut päällikkö katsovi häntä silmiin,
Niist' uljas mieli het' astuu ilmiin.
»Häll' asett' ei ole, se hankkikaat»,
Hän laivaan huusi: »jos voiton sa saat,
Voit sanoa, itse ett' annoin sulle
Sen miekan, jok' oli surmaks mulle.»

Nyt taistelu tunturin juurella riehuu,

Ja isku huoaten iskuun vastaa;
Ja laiva se tempoo ja kiukusta kiehuu;
Sen päällikön veri jo vuorta kastaa.

Ja huuto se tunturin rinnettä vyörii,
Ja laivan kannella kansaa hyörii.
Joka mies alas veteen ja kostohon!
Ja kohta he kalliorannall' on.

Mut kuoleva kättähän heiluttaa,
Viimeistä kertaa hän käskee vielä:
»Kun valmis on mies, hän kaatua saa,
Ja sankari kuolkoon sankarimiellä!
Tuo miesi te päälliköks ottakaa,
Sen ansaitsee hän!» Jo ääni herkes,
Ja silmä sammui, kun luo he kerkes,
Hälle Odin jo soi sijan pöydässään,
Ja hän toiseen viittasi lähteissään.

Ja päällikkö uusi ei viipyillyt,
Hän paadelle nousi ja lausui nyt:
»Aluks patsas urholle nostakaamme.
Ja mainetöitähän muistelkaamme!
Mut ennen iltaa on matka pois;
Elon tiellä ei kuolleesta kumppaniks ois.

Ja patsas tehdään, ja purje liikkuu,
Koht' aallon harjalla laiva kiikkuu.
Yli vetten muistolaulut soivat,
Ne saaren kuollutta kunnioivat,
Saa tervehdyslaulun myös tuo nuori,
Mi laivalla seisoo kädessä ruori.

Mut kotia kohti kun purtta hän ohjaa,
Ja kaikki kun rantahan juoksevat
Ja ilolla ihmein katselevat,
Kun johtaa hän Ahtolan talkapohjaa,—
Niin illan rusko se purjeet paartaa
Ja urhon tuon, jota sankarit saartaa.

Hän laivan ohjasi suoraan päin;
Pelon huuto jo soi: »hän hukkuu näin!»
Hän laivan kääns', että vaahtosi vaan,
Ja hymyili heille: »Nyt luvanko saan?»

Kalatyttö, 1869, parannettu 1905

ISÄNMAAN LAULU.

Tämän maan rakennan,
Tätä puolustan,
Rukouksissa lemmin ja lapsissain,
Meren luodolta niin
Lumitunturiin
Ma sen hyötyä etsin ja mainetta vain.

Täällä peltoa on,
Kesälämpöä on,
Kunhan meiss' olis, meiss' olis lämpöä vaan.
Mut' kun into ja työ
Lujan liiton lyö,
Niin me miehissä nostamme syntymämaan.

Ennen retkeiltiin
Maihin kaukaisiin,

Yltä linnoja Normanniin kohoaa.
Vaan nyt kauemmas vie
Jalon lippumme tie,
Se nyt entistä raittiemmin punottaa.

Tuloss' aika on suur':
Kolmijakoinen Nor
Se taas yhdeksi yhtyy ja yhdeksi jää.
Sinä rientohon myös
Pane tarmos ja työs,
Edes paisuva virta sen vierittää.

Kotimaamme on tää,
Meille rakkaaksi jää
Mitä on se, mit' oli, mitä vastakin on.
Ja kuin meiss' oma maa
Lemmen nostattaa,
Samoin lempemme maammekin nostakohon!

Kalatyttö, 1869, korjattu painos 1905.

H. G. Andersen.

ZOMBI TEKI SEN.

Seuraa mua taikamaahan,
Jylhän Pyreneiden taa;
Taiteen raunioita siellä
Mandelkuuset varjostaa.

Lauhasäässä lähteen luona
Laulaa paimen Cid'iaan,
Messut raikuu, kellot kaikuu,
Siell' on juhla yhtenäin.

Kuva kirkossa Sevillan
On Madonnan puhtahan,
Neitsein kainon, äidin hellän,
Taivahaisen, ihanan.

Mutta värit nuo ken sekas?
Kenpä mointa luoda voi?
Minkä tiedän, sen nyt kerron,
Joutavaa en tarinoi.

Don Murillon tunnetten te,
Espanjan Correggion;
Rikkautta puku hohtaa,
Silmän tuike neron on.

Kesä=aamu oli varhain,
Tavan jälkeen saapuivat
Oppilaat ja tauluns' ääreen
Penssel' kädess' istuivat.

Don Murillo lässä ei ollut,
Haasteltiin ja ilveiltiin
Kompia ja kokkalauseit'
Ympäri viskeltiin.

»Pyhä neitsyt!» huutaa yksi,
Tauluaan käy lähemmäks,
»Ken on tämän tehnyt? ken täältä'
Eilen viimeisenä läks?»

»Hupsu, yhdessähän mentiin!

—Katsos minun lautastain!
Katso kuvaa tuota tuossa,
Siin' on pelkkä tuhre vain!»

»Mutta kulmassapa pää on,
Oi, kuin kaunis, verraton!
Sit et ole tehnyt sinä,
Sulle se on mahdoton!»

»Märjät mun on pensselini!»
Huusi kolmas innoissaan;
»Tää ei ole ensi aamu,
Jolloin mointa huomataan!»

Suuret sydänyön on kummat,
Paljon ihmeitä se luo!
—»Uskot kai, kuin neeker'orja,
Ett' on Zombin työtä tuo;

Zombiks, neeker'uskon mukaan,
Haltijaa näät kutsuu hän!»
—»Zombi», huusi vanhin heistä,
»Rauhaan teidät jättäkään,

Madonnaani auttakoon hän,
Multa se ei käyvän näy!»
Ja hän kuvahansa kääntyy,
Katsoo, katsoo, kalvaaks käy.

Luonnoksena ihanaisen
Huomaa hän madonnanpään.
»Armon herra, kenen työtä?
Tuota luomaa päättämään

Mull' ei miehuutt' ole, voimaa!
Kuinka kaunist', ylevää!»
Saliin Don Murillo astuu,
Kysyy: »kenen työtä tää?

Hän on parhain oppilaani,
Maalar' on hän verraton!»
Kaikkein silmät maahan kääntyy,
Kaikki äänetönnä on.

»Vastatkaa, ken tuon on tehnyt!
Joutuun! tahdon tietää sen!»
—»Herra, Zombi sen on tehnyt,
Se ei työtä säällisen!

Illoin pensselit ja kaikki
Järjestykseen laitetaan,
Mutta aamuin tullessamme
Kaikk' on poissa paikoiltaan.

Mutta kaikkialla esiin
Pistää joku kaunis pää,
Piru täällä, enkel' tuolla;
Päätä oikein pyörryttää!»

Vait Murillo kuvaa katsoi,
Maahan siitä silmäsi:
»Minä tuon jos oisin luonut!»
Lausui suuri mestari.

»Vaan ken loi sen? Hoi, Sebastian,
Poika villatukkainen!»
Neeker'orjan poika saapui,
Neljätoistavuotinen.

»Eikö jyrkkä käsky sulla
Maata täällä joka yö?»
—»Kyllä, Herra.»—»Sit' et tee sä,
Toista näyttää tämä työ!

Sano, ken tääll' öisin kulkee?
Miksi tiehes riennätkään?—»
—»Herra, paitse mua, tääll' ei
Ollut ole yhtäkään.—»

»Valhettelet, mies! Sun käsken
Ens' yön täällä valvomaan,
Ja ken tuon on kuvan tehnyt
Huomenn' oitis kertomaan.

Vaan jos juokset pois tai nukut,
Katso silloin itseäsi
Viisitoista raippavitsaa
Armotta saat selkähäs!

Ja nyt työhön joka miesi!»
Päivä meni joutuen;
»Varo raippoja, Sebastian!»
Muistutettiin orjallen.

»Zombi on se», sanoi orja,
»Kuinka siitä piestä voi!
Hän se Davidinne sääret
Pitkiks, kädet lyhviks loi.»

»Oikein!» huusi toiset, »sua
Pilkkaa Sebastiankin!»
Ilveiltiin ja naljaeltiin,
Vihdoin matkaan mentihin.

—Yö on hiljainen ja tyyni,
Lampun valo välkkyilee;
Yksinänsä miettii orja;
Zombiako aattelee?

Ovi aukenee niin hiljaa,
Sinne silmänsä hän luo;
Hänen isäns' on se, ainoo,
Paras ystävänsä tuo.

»Isä, mitä nyt näin myöhään?»
—»Luonas valvon! nuku pois!»
—»Se ei tarpeen, isä!»—»Mutta
Zombi tänne tulla vois.»

»Minä Zombia en pelkää!»—
—»Vaan jos pois hän veisi sun,
Yksin, lapsetta ma jäisin
Maailmaan; se surma mun!

Orjuuttani huojennat sa!»
—»Paljon olen itkenyt,
Isä! kurjaa orjan' olla!»
—»Niin on Luoja säätänyt!»

—»Vapauden hetki koittaa,
Isä, näin sen unissan'!»
—»Nuku, laps, kun Zombi saapuu,
Apu kenties saadahan!»

—»Isä, lähde! älä pelkää!
Vapauden hetken nään!»
Suudellen ja mielistellen

Sai hän isän lähtemään.

»Ja nyt työhön!» huusi orja;
»Oi, sit' en voi vastustaa!
Sydämmessäni on valta.
Joka käskein pakoittaa.

Vaan kun huomenna he tutkii,
Enkä vastata ma voi;
Viisitoista raippavitsaa
Seljässä, Sebastian, soi?

Oi, en voi ma sitä jättää!»
Ja hän itki, polvistui,
Kyynelin ja rukouksin
Unen helmaan laskeutui.

Heräs koittehessa vasta;
Hämmästyvän näytti mies,
Kolmen tiiman päästä heidät
Taasen tulevan hän ties.

»Maannut olen, maata voinut,
Hukkaan maata vapauden,
Kolmen lyhven tiiman päästä
Olen orja jällehen!

Miehuutta, Sebastian! Työhön!
Oi, se syntiäkö ois?»
Tarttui pensseliin ja aikoi
Pyyhkäistä madonnan pois.

Mutta voimaa, henkisytt' on
Heikoissa sen piirteissä.
Oi, se hengittävän näytti,
Hymy hurmas sydäntä.

»Muut ne antoivat sen olla,
Hävittää ei voineet vaan,
Ei Murillo, mestar' itse,
Minä kuinka voisinkaan?

Ei, hän huomenna mua piesköön,
Piiirrettä en pyyhikään.
Kuvaa, pyhä äiti, kuvaan
Niinkuin edessä' sen nään!»

Silmä säihkyi, uskaljaasti
Pensselin hän sieppasi,
Ryhtyi maalaamaan, ja sydän
Pyhään intoon leimahti.

Päivä loisti, orjuus hältä,
Raipat, kaikki unhottui,
Vapaa, suuri sieluns' oli,
Henki hänet mieheks loi.

Äkkiä hän melun kuuli,
Näki joukon takanaan,
Don Murillon oppilaineen;
Puna putos poskiltaan.

Päänsä peljästyin hän painoi,
Rangaistusta vartosi,
Mutta nuori joukko häntä
Ihmetellen katsovi.

Katseensa Murillo peitti

Vihan pilviin ankariin:
»Mies, ken maalaamaan sun neuvoi?»
—»Sinä, herra!»—»Minä?»—»Niin.»

—»Koskaan en sua neuvonut ma!»
—»Mutta näinhän sinun työs,
Ja kun toisia sä neuvoit,
Kuulin neuvos minä myös!»

—»Niin, sa kuulit, opin kätkit,
Sana sattui oikeaan!
Rangaistaanko? Palkitaanko?»
—Kaikki huusi: »palkitaan!»

»Lausu toivos!»—Sydän orjan
Riemusta se sykki nyt.
»Rahaa, vaatetta nyt pyydä!»
Vaan hän viel' ei pyytänyt.

»Rohkeesti!» Murillo lausui;
—»Oi, kun uskaltaisin vaan.»
—»Rahaa pyydä!» jotkut huusi,
»Tänään kaikkeen suostutaan!»

»Vapautt' ano!» huusi toiset,
—»Lopuss' orjuutes on tuo!»
»Vapaus!» huusi orja, »Vapaus!
Vapaus isälleni suo!»

Helmaans' itkien Murillo
Pojan sulki: »Vapahat
Olette te! Taideniekan
Nimen sinä kannatat.

Nero tarpeen on, mut siihen
Sydäntäkin vaaditaan.
Terve! taideniekan loin ma
Ihastukseks Spanian maan!»

»Oi, kuin suurta!» ihmetteli
Neeker'vanhus riemuiten.—
Poika hymys kyynelsilmin:
»Isä, Zombi teki sen!»

Suomen Kuvalehti 15/12 1880.

Fr. v. Schiller.

KOHTAUS SCHILLERIN NÄYTELMÄSTÄ »ORLEANSIN NEITSYT».

(Esittänyt rouva Raa Suomalaisessa seurassa lokakuun 29 ja marraskuun 1 p. 1870.)

4:s näytös. 1:nen kohta.

JOHANNA:

On sodan myrsky laannut, miekka vaipuu,
Ja karkeloksi vaihtuu vainotyö,
Kaduilta kansan riemuhuudot raikuu,
Ja kirkot loistaa, juhkakellot lyö,
Puun vihreet oksat voittokaariksi taipuu,
Ja patsait' ympäröi kukkaisvyö,
Rheims tuskin tilaa vierailleen voi myöntää,
Joit' tänne riemu kansanjuhliin työntää.

Yks ihastus nyt kaikkein rinnat täyttää,
Yks aatos kaikkein mielet valloittaa;

Keit' äsken vaino vieroitti, ne näyttää
Nyt kilvoin juovan riemun hekumaa.
Ken omanaan vaan Ranskan nimen käyttää,
Nyt tuosta ylpeänä olla saa,
Nyt uuden loiston Ranskan kruunu voittaa,
Ja kuningastaan kansa kunnioittaa.

Vaan mulle, joka loin tät' ihanuutta,
Sen kiilto, loisto ilomielt' ei suo;
On rintan' raskas, täynnä riitaisuutta,
Ei sille hoivaa voittojuhlat tuo:
Sen tunteet leiriin Brittiläisten muuttaa,
Sinn' aatos hiipii vihollisten luo.
Mun täytyy paeta, pois riemut heittää,
Näin koittain tuimaa tunnonvaivaa peittää.

Ken? Minäkö? Minäkö voin
Povessain miehen kuvaa kantaa?
Minäkö, taivaan neiti, noin
Maan lapselle voin lempen' antaa?
Ma, pelastaja Ranskanmaan,
Ma, Herran sankar', kuinka vaan
Voin rakastaa maan vainolaista?
Voi, ettei nuoli taivaan maista
Jo riennä mua ruhjomaan!

(Säveleitä kuuluu, jotka sulavat vienoksi sopusoinnuksi.)

Voi mua! Sävelet nuo kuinka
Sydäntäni lumoa!
Hänen kuvans' esiin tuo ne,
Hänen ääntään muistuttaa!

Jos mun myrskyt muuttaa voisi
Sinne, missä nuolet soisi,
Missä verta vuotaa sais!
Mieltäni se rohjentais!

Sävelet ja äänet tuolta
Kietoo vallan sydämmein!
Kaikki voima rinnastani,
Sulaa huoliks suloisiksi,
Sulaa kaihon kyyneliksi!

(Hetkisen kuluttua vilkkaammin.)

Pitikö hänet tappaa? Kuinka voin
Sen tehdä, kun näin silmäns' iskun? Siksi
Ma kalvan öisin omaan rintaan syösnyt!
Ja rikoinko, kun ihmisyyttä tein?
Niin, rikost' onko sääli?—Sääli! tunsitko
Sä sääliä ja ihmisyyttä, kun
Teräsi pistit noiden toisten rintaan?
Miks oli vaiti ne, kun henkeään,
Tuo hento nuorukainen sinult' anoi?
Kavala rinta! Valheita sä käyt,
Sä rikkoneeksi taivaan eessä näyt!

Miks silmiin häntä katsoin? miksi vaan
Ma kasvojensa jalon muodon näin?
Sun katsees rikost' oli, onneton!
Sokeit' on Luojan välikappaleet!
Tuot' umpisilmin sun ois tullut tehdä!
Heti kun katsoit, hylkäs taivas sun,
Ja Hornan suu sinulle aukes!

(Säveleet jatkaavat ja surumielisiksi muuttuen raukeevat vähitellen.)

Hurskas sauva! Miksi, miksi.
Sinut miekkaan vaihdoin pois!
Pyhä tammi! Lehväis kieltä
Jos en koskaan kuullut ois!
Taivaan korkeus! Miks sinä
Mulle satuit näkymään!
Ota kruunus, ota, minä
Sit' en kelpaa pitämään!

Oi, ma avoinna näin taivaan,
Autuaitten kasvot näin!
Sentään maassa toivon' asuu,
Taivas pois on mielestäin!
Miksi tuota raskahinta
Tointa mulle annoit? Voi!
Voiko turtua se rinta,
Jolle taivas tunnon loi!

Jos sa tahdot voimaas näyttää,
Voithan enkeleitäs käyttää,
Laske valovaatteissaan
Heitä ulos maailmaan!
Puhtain' eläen taivaan mailla
Ihmistunteit' on he vailla!
Heille suuret toimet heitä,
Säästä kurjaa paimenneittä!

Mitä minuun valtain riidat
Koskee? Miksi sotaa hain?
Viatonna vuorimailla
Kuljin karjaa paimentain.
Vaan mun taivas sieltä kiskoi,
Ruhtinasten seuraan vei,
Näin mun synnin helmaan viskoi.
Tuo mun synn' ei ollut, ei!

Hälläpyörä 28/10 1870; Kaikuja Hämeestä 1872.

SUKELTAJA.

»Ritarit, asemiehet te, tohtiiko ken
Tuohon kuiluhun nyt sukeltaa?
Sihen maljan heitän ma kultaisen,
Kita musta sen kohta jo ahmastaa.
Ken maljan tuon mulle tuopi jälleen,
Sen saa, omaksensa sen annan hällen.»

Kuningas näin lausuvi, viskaten
Luodosta, mi jyrkkänään
Merehen ulos aavahan pistäksen,
Pikarinsa Charybdihin ärjyvään.
»Ketääkö ei teissä, ken uskaltaisi
Ja kuiluhun tuohon nyt sukeltaisi?»

Ritarit, asemiehet he kuulevat sen,
Mut ääneti, vaiti he käy,
Alas katsovat raivoavaan merehen,
Ei kenkään maljoa tahtovan näy.
Kuningas hän viel' yhä tiedustaapi:
»Ketäkään ei siis, joka uskaltaapi?»

Vaan kaikk' ovat vait, kuten äskettäin,
Hovipoikapa reipas vaan
Epäävien parvest' astuvi päin,
Vyön heittävi, vaipan harteiltaan,

Ja miehet ja naiset, he kaunokaista
Ihaellen katsovat nuorukaista.

Ja hän rinteellen käy kallion
Sekä kuiluhun katseen luo:
Vedet, kah! jotk' äsken se ahminut on,
Kita ärjyvä taas ylös ilmahan tuo,
Ja kuin ukkonen kaukainen jylistellen
Syvänteestä ne syöksyvät vaahtoellen.

Ja se riehuu ja kiehuu ja kuohuu ja käy,
Tulen lailla min ves' sokasee,
Ylös pilvihin vaahto se huuruna käy,
Ja tulvaa tulv' yhä vaan ajelee,
Ja se loppumattomalt' aivan näyttää,
Meri kuin meren uuden tahtois täyttää.

Mut vihdoin hyrsky se käy lepohon,
Ja nyt vaahdosta aukeentuu
Ammottava juova ja pohjaton
Ja musta kuin oisi se hornan suu,
Ja riehuen tyrskyvät aallot pyörii
Ja aukkohon kiehuvahan alas vyörii.

Mut ennenkuin kuohu se taas palajaa,
Jumalaan hän on turvannut,
Ja—kauhun kuuluupi huudantaa,
Pian pyörre jo on hänet nielaissut,
Ja rohkean uimarin jälkeen silloin
Kita sulkeutuu: hänt' ei näy milloin.

Ja vetten päällä on tyyneys,
Syvyydessä vaan jyräjää,
Ja miehestä mieheen käy värähys:
»Hyvästi, jalo nuorukainen, jää!»
Ja ulvona käy yhä vaan koleammaks,
Yhä kestäen, kasvaen kauheammaks.

Ja jos tuonne heittäisit kruunusikin
Sanoen: ken kantavi sen,
Sen saapi ja myös kuninkuutenikin!
En suostuis palkkahan kalliisen.
Povessaan mitä kätkevi kiehuva nielu,
Ei kertoa voi eläväinen sielu.

Moni laiva jo syössyt on kuiluhun,
Kadoten sen pyörteisiin,
Ja raidin ja maston pirstotun
Kaikk'=ahmiva aukko nyt tuo näkyviin,
Ja selvemmin yhä kuin humu myrskyn
Lähemmäks lähenee yhä pauhu tyrskyn.

Ja se riehuu ja kiehuu ja kuohuu ja käy,
Tulen lailla min ves' sokasee,
Ylös pilvihin vaahto se huuruna käy.
Ja tulvaa tulv' yhä vaan ajelee,
Ja kuin ukkonen kaukainen jylistellen
Syvänteestä se syöksyvi vaahtoellen.

Ja kah! veden mustasta helmasta niin
Kuni joutsen nyt sukeltaa,
Käsi, valkea kaula jo käy näkyviin,
Ja se uipi ja voimin se ponnistaa,
Ja hän on se, hän maljaa häilyttääpi
Kädessänsä ja riemuten nyykäyttääpi.

Ja kauan ja syvään huoahtaa

Tervehtien päivää nyt.
Ja kaikk' ilahdellen huudahtaa:
»Eloss' on hän! kah! se hänt' ei pitänyt!
Oi, haudasta, kuilusta syvyydenkin
Pelastunna hän on eläväisin hengin.»

Ja hän käy läpi joukkojen riemuavain,
Kuninkaan hän astuvi luo,
Ja polvistuu, pikarin ojentain,
Tytärtäänp' ihanaista nyt viittavi luo,
Tämä helmistä viiniä täytehen kaas sen,
Ja nuor' mies kääntyy nyt kuninkaasen:

»Eläköön kuningas! sepä autuas, ken
Valon virtoja henkiä saa!
Tuoll' alhaall' on elo hirmuinen,
Jumaloi' ei ihminen saa koettaa,
Ei tutkistella, mit' armon Herra
On yön hämärytteen peittänyt kerran.»

»Kuni leimaus ves' mua kiidätti,
Kun rotkosta vastahan
Raju, vinheä tulva nyt syöksähti,
Ajaen minut ristivirtahan;
Ja niinkuin hyrrä, mi huimaten pyörii,
Rajuellen se ympärilläni hyörii.»

»Mut suurimmassapa näin hädässäin
Jumalaa avuks huusin, ja nyt
Syvänteest' ylöspistävän riutan näin,
Sihen tartuin ja surm' oli välttynyt.
Kiven suipossa siin' oli maljakin ynnä,
Syvyytteen muuten se ois hävinnynnä.»

Sill' allani viel' oli pohjaton,
Tulenkarvainen pimeys,
Ja vaikk' kuollutta korvallen kaikk' on,
Toki silmän valtavi hirvitys:
Syvyyden kuilussa tuolla riehuu
Tulikonna, louhikäärmeitä kiehuu.»

»Rytistettynä julmihin ryhmihin
Näin mustana kiehuen
Epäluoman, hirmuisen hämärin,
Meren turskan ja rauskun piikkisen,
Hampaitaan irvisti hirmulainen
Meren hyena, haikala uhkaavainen.»

»Ja kauheus tuo kuvaton edessäin,
Etähäll' avust' ihmisten,
Kamalass' erämaass' olin yksinäin,
Sydän siell' olin ainoa tuntoinen,
Syväll' ihmiskielen soinnusta poissa
Epäluomien keskellä, hirmun koissa.»

»Näin kauhull' aattelin, kun sadottain
Niveleitä ma näin matavan
Mua ahneillen, ja ma tuskissain
Kiven suiposta nyt käten' irroitain;
Minuhun kurimus raju tarttui heti,
Oli onneni tuo, ylöspäin se mun veti.»

Kuningas hän tuost' ihan ihmeissään
Nyt lausuvi: »malja on sun,
Ja vielä sä sormuksen saat tään
Kivill' arvokkaimmilla kauneillun,
Syvimmälle jos meren syvänteille

Yrität sä ja taas näkös kerrot meille».

Tytär hellämielinen kuuli sen,
Sulosuulla hän pyysi nyt:
»Isä, oi, huvi tuo jätä hirmuinen!
Hän kesti mit' yksi ei kestänyt;
Jos tehtäväks tuon tahdot koiton,
Ritar' ottakoon asemiehestä voiton».

Kuningas hän tempasi vaan pikarin
Ja sen nakkasi pyörteeseen:
»Ja jos maljan tuon taas tuot takasin,
Ritarikseni parhaimmaks sinut teen,
Tänään vielä vaimonas saat halaella
Sitä, ken pyys puolestas rukoella.»

Hänet valtaa nyt pyhä innotar,
Tuli silmistä tuikahtaa,
Ja hän huomaa kuin punehtuu sulotar,
Kuin kalvaaks käy hän ja raukeaa,
Ja hän palkan kallihin voittaakseen nyt
Elon kaupalla syöksevi pyörteeseen nyt.

Taas kuohu se käy, taas kääntyvi tuo,
Jymy kaikuva sen julistaa;
Ja he taas alas hellän katsehen luo,
Vedet kaikin, kaikin taas palajaa,
Ne kuohuu tänne, ne kuohuu tuonne.
Mut nuorukaista ei tuo ne.

K.P.T. albumi, 1881.

HANSIKAS.

Viel' leijonatarhallansa
Odottaa huvitaistelujansa
Frans kuningas,
Maan mahtavat ympärillä,
Ja parvill' on ylävillä
Naisseurakin loisteikas.

Ja kun hän viittaaleepi,
Ovi tyrmän het' aukeneepi
Ja leijona esillen
Käy arkaillen,
Ja vaivihkaa
Se katsahtaa
Ja suutaan aukoo
Ja pitkään haukoo
Ja harjaa puistaa,
Käpälöittää oikoo,
Venyttellen loikoo.

Taas kuningas viittaaleepi,
Ovi toinen het' aukeneepi.
Siit' esiin suistaa
Vauhtia huimaa
Tiikeri tuima.
Kun se leijonan havaa,
Se karjahtaa,
Ja häntä se pelottavaa

Lyö kiemuraa,
Ja roikkuvin kielin
Ja vauhkomielin
Se jalopeuraa
Yristen kaartaa ja silmin seuraa.
Ja sitten mauruten
Se maata laskeksen.

Taas kuningas viittaaleepi,
Ja kaksoisovi nyt aukeneepi
Ja siitä kaks leopardia syöksee,
Het' ensi työkseen
Innoissaan karkaavat tiikerihän;
Käpälällään heihin iskevi tää,
Ja pystyyn nousee ja ärjähtää
Nyt leijonakin,
Ja kaikk' asettuu:
Verenvimmaiset
Katit hirmuiset
Kukin paikalleen sijoittuu.

Mut parven reunalta, kas,
Putoaa käden hienon hansikas
Jalopeuran ja tiikerin kohdallen,
Ihan keskellen.

Ja Delorges ritariin kääntyy päin
Kunigunda neiti ja ilkkuu näin:
»Jos niin on hehkuva lempenne,
Kuin mulle aina te vannotte,
Tuo hansikas tuosta nyt noutakaa!»

Ja rientäen kiiruhtaa,
Alas tarhaan astuvi uskaliaasti
Ritar' uljas, vakaa
Ja piiristä, miss' nuo hirviöt makaa,
Hansikkaan ottavi rohkeasti.

Ja vallasnaiset ja ylimykset
Nyt kauhu valtaa ja ihmetykset,
Ja nöyränä hansikkaan hän tuo.
Ja kaikkialta nyt kiitos kaikaa;
Mut Kunigunda neiti paraikaa
Ritariin sulolemmen katsehen luo,
Mi kerkeät' onnea tälle suo;
Vaan hansikkaan
Tää vasten neidon silmiä heitti:
»En kiitostanne ma kaipaa, neiti»,
Ja immest' erkani kohdastaan.

Kyläkirjast. Kuvalehti, B:sarja 31/12 1890.

E. Geibel.

HYVÄSTIJÄTTÖ.

(»Wenn sich zwei Herzen scheiden«.)

Kaks lempiväistä milloin
Eroaapi toisistaan,
On murhe suuri silloin,
Suru suurin päällä maan;
Ja kaihon ääni soipi vain:
»Hyvästi ijäks, armahain!»

Kun tunsin, että multa
Eroaisi armas pois,
Oli niinkuin päiväkulta
Kadonnut taivaalt' ois,
Ja outo kuiske kuului vain:
»Hyvästi ijäks, armahain!»

Kaikuja muilta mailta I, 1907.

H. Heine.

TERVEHDYS.

(»Leise zieht durch mein Gemüt«.)

Hiljaa helkkyy sielussain
Armas sävelkaiku.
Soios, kevätlaulelmain,
Kauas helky, raiku!

Kauas soikoon kartanoon,
Tuonne kukkaistarhaan!
Laulun laitan ruusullein,
Tervehdyksen parhaan.

Kaikuja muilta mailta I, 1907.

E. v. Feuchtersleben.

KANSANLAULU.

(»Es ist bestimmt in Gottes Rat«.)

Niin säättää Herra neuvossaan,
Ett' armaast' eritä päällä maan
Sun täytyy.
Vaikk' katkerist' on katkerin
Se jättää, mik' on kallehin,
Sun täytyy,—niin, täytyy!

Kun kukka sulle annetaan,
Ves'lasihin viet sen puhkeemaan,
Vaan muista:
Kun aamull' aukee ruusun suu,
Se illan tullen surkastuu,
Se muista,—niin, muista!

Kun kullan löysit kaivatun,
Ja sielusi sen sieluhun
Kun vaipuu,—
Niin hetki vain kun vierähtää,
Vain murhe sulle muistoks jää
Ja kaipuu,—niin, kaipuu!

Mut ymmärrä mua oikein vaan,—
Niin, oikein vaan:
Kun rakkaat luopuu toisistaan,
He lausuvat: »taas kohdataan!»—
Taas kohdataan,—niin, kohdataan!

Kaikuja muilta mailta I, 1907,

SONETTEJA.

I.

Me kauniilt' odotamme hedelmää,
Ei ihanuuden ruusu kuolla saisi;
Vaan kun sen kukka maahan häviää,
Sen muiston perillinen tallettaisi.

Mut sinä, joll' on tulisilmät nuot,
Palosi poltakseksi itses käytät,
Ja miss' on kyllyys, siihen nälän tuot,
Vihaavan somaa itseäsi näytyt.

Sa, joka suloll' ilman sulostat,
Ihanan kevään airut ainokainen,
Näin kukkas silmikkoonsa kuristat
Ja saituudessas olet tuhlaavainen.
Maailmaa sääli: sille kuuluvaa
Sin' et saa eikä hauta kuluttaa.

II.

Kun kukkamaas on aika kyntänyt
Ja kiireelläs viiskymmentä on vuotta,
Tuo nuoruutes, jot' ihastellaan nyt,
Kulunut vaate on ja halpa kuotta.

Kun silloin kysytään, miss' ihanat
On aarteesi ja kauneutesi maine,
Jos silloin kuoppasilmiis osotat,
Niin syntyy häpeän ja pilkan aine.

Mut kauneutes käyttö kehun saa,
Jos vastata sa voit: »tuo nuori veri
Mun elämäni aarteen tallettaa».
Se sinun nuoruutesi hehkun peri.

Näin nuorrut yhä, vaikka vanhenet,
Veres on lämmin, vaikka kylmenet.

III.

Sa katso peiliis, muodollesi väitä,
Nyt uuden luomiseen sa kypsä liet.
Jos nyt et uusi piirteitäsi näitä,
Niin petät mailman, äidilt' onnen viet.

Miss' on se tyttö, jonk' et uudismaita
Sais sinä peltomiesnä koskettaa?
Ja missä mies niin itserakas, saita,
Ett' enentymäst' estäis maailmaa?

Sin' olet äitis peili, kevättaikaa
Sulointa sinä hälle muistutat;
Ja kurttuaisena samaa kulta=aikaa
Sinäkin ikäs takaa katsastat.

Mut jos et jälkees jätä muistelua,
Niin yksin kuole, kuvas seuraa sua.

IV.

Hurmaava hurvio, miks itsees aina
Vain tuhlaat kauneudenlahjojas?
Ei luonnon anti omaas oo, vaan laina,
Jonk' antiaalle lainaa antias.

Miks, soma saitur', aarteitasi noita
Sa pidätät, jotk' annettaviks sait?
Varoistas, korkuri, et mitään voita,
Vaen elämän jäät hyvyyksiä pait.

Sa itses suhteen petät itseäsi,
Jos itses kanssa yksin kauppa teet.
Kuink' aiot suoriuta tilissäsi,
Kun kerran jätät elon taipaleet?

Sulosi käyttämättä haudataan,
Joist' oisi käytettynä ilo maan.

V.

Ne hetket, jotka taidokkaasti loivat
Tuon kauneutes, jot' ihmein katsellaan,
Ne hirmuvaltiaksi tulla voivat
Ja viehkeytesi viedä kokonaan.

Ei ajall' ole rauhaa: vaihtuu suvi
Viluiseen talveen, kaikki kylmää jää,
Mahala hyytyy, lehti surkastuvi,
Kaikk' alastont' on, lumen peittämää.

Jos suven nesteistä ei tilkkaa jäisi
Lasiseen kätkettynä vankilaan,
Kaikk' ihanuuden tuoksut häviäisi,
Ei siitä jäisi muiston hiukkaakaan.

Mut kukasta jos puserretaan väki,
Se elää vielä talven keskelläki.

VI.

Siis talven kolkon kouran älä suo
Kesästä hävittää sen tuoksun hurmaa.
Mahalas maljaan vala, aartees tuo,
Ennenkuin itselles se tekee turmaa.

Ei ilkeää lie voittoa, jos sen
Teet onnekkaaks, mi kasvun iloll' antaa;
Tee kuva itsestä, tee kymmenen,
Niin kymmenkertaisen saat koron kantaa.

Sa kymmenkerroin olet onnekas,
Jos itses monistelet kymmenkerroin;
Siis mitä merkitsee sun kuolemas,
Jos jälkeisissä elät monin verroin?

En kuolon iestä sun kantaa sallis,
Matojen ruoaks olet liian kallis.

VII.

Kas, Päivötär kun leimuavan päänsä
Idässä nostaa, maassa katsojat
Kumartain niinkuin valtakäskijäänsä
Sen pyhää korkeutta palvovat.

Ja kun se nousee taivaan jyrkkää vuorta
Kuin nuorukainen parhaass' ijässään,
Niin yhä hänen kulkuansa nuorta
Kaikk' kuolevaiset katsoo ihmeissään.

Mut kun se korkeudesta hoiperoiden
Kuin heikko vanhus ohjaa vaunujaan,
Niin silmät äskeisien ihaajoiden
Pois kääntyy toisianne katsomaan.

Niin sinäkin, kun päiväs alenee,
Heitteenä kuolet, jos et poikaa tee.

VIII.

Miks, itse soitto, soittoon kyllästy?
Iloko ilon, kaunis kauniin surmaa?
Miks siihen, mik' on synkkää, mielistyt,
Ja siihen suutut, mikä mieltä hurmaa?

Jos korvaas loukkaa yhteensointuvain
Ja sopusuhtaisien äänten kuoro,
Se tulee siit' ett toruvat sua vain,
Kun sin' et osaas soita, vaikk' on vuoro.

Haa, kuules, joka kieli hiljalleen
Nyt naapurinsa kanssa sointaan ryhtyy,
Kuin isä vaimoineen ja lapsineen
Kaikk' yhteisesti samaan lauluun yhtyy.

Monesta suusta yksin äänin soi
Yks sävel: »yksin sin' et mitään voi».

IX.

Sen vuoksko, ettei vettyis silmä lesken,
Jäät poikamiesnä yksin ryytymään?
Ah, jos sa lapsetonna kuolet kesken,
Sua suree koko mailma ylkänään.

Niin mailma leskeks jää ja itkee aina,
Ett' itsestäs et jätä muistelmaa,
Kun yksityiset lesket lohdukkaina
Lapsissaan isän kuvan nähdä saa.

Kas, mitä tuhlaa tuhlari, se vaihtuu
Vain paikkaan nähden, vaan se mailmaan jää;
Mut kauneus tuhlattuna tyhjiin haihtuu,
Ja käytön puutteess' ihan häviää.

Ei lähimmäisenrakkautt' ole hällä,
Ken itsensä näin murhaa häpeällä.

X.

Hyi! Sin' et ketään helli, älä kiellä,
Jok' olet itsestäs noin huoleton.
Sua kyllä moni rakastaa voi vielä,
Mut sin' et ketäkään, se selvää on.

Sa vallass' olet murhallisen vihan,
Jonk' uhka kääntyy itseäsi päin,
Hävittää tahdot kauniin majas ihan,
Jot' uudistaa sun tulis kaikin väin.

Oi, muutu! Sanani sä valheeks käännä!
Vihako lemmen sijan anastaa?
Suloisen muotos mukaan mieles säännä,
Ja itseäs tok' ala armahtaa.

Tee, mulle mieliks, itsestäsi kuva,
Miss' yhä kauneutes on uudistuva!

XI.

Yht' äkin kuin sa kuihdut, yhtä äkin
Kukoistat niissä, joista erkanet.
Sun omaasi on, täältä mentyäkin,
Se nuori veri, jota tuhlailet.

Näin äly, kauneus pysyy: elon taika,
Jot' ilman vanhuus, raihnaus valtais maan.
Jos kaikk' ois sinun mieltäs, taukois aika,
Ei mailma kestäis sataa vuottakaan.

Se, jonk' on rumaks, inhaks luonto luonut,
Se hedelmättömänä nääntyköön,
Mut kelle enemp' on kuin muille suonut,
Se antilahjaans' antiin käyttäköön.

Sun luonto teki kuvakseen, siis pitää
Sinusta yhä uudet taimet itää.

XII.

Kun kellon aikaa mittaavan ma kuulen,
Kun yöks näen uljaan päivän voituvan,
Kun kuihtuvan näen orvonkukan huulen
Ja mustan kutrin hopioituvan,

Kun näen lehdetönnä koivun kaihon,
Mi karjaa varjos kesävarilla,
Ja lyhteeks sidottuna suvilaihon
Lepäävän valkoihuksin paarilla:

Niin silloin kauneutesi mieleen muistuu,
Kuink' ajan virtaan sekin katoaa.
Kaikk' ihanuus ja sulo maahan suistuu,
Ja kuolee pois, kun uusi juuret saa.

Niin jälkeläisissäsi yksin pysyy
Sun muistosi, kun niittomies sua kysyy.

XIII.

Josp' oisit oma itsesi! Sen ajan
Sit' olet vain, kun täällä vaellat.
Siis muista, kunnes tulee muutto majan,
Ett' toiselle sa kuvas talletat.

Näin kauneus, jonk' olet vuoroks saanut,
Se pysyis ennallansa, omasi
Sa oisit taas, kun päivätyös on laannut,
Ja lapses säilyttäisi kuvasi.

Ken kauniin majan rapistuvan soisi,
Jot' aimotoimin tulis säilyttää,

Ett' talvisäissä suojana se oisi,
Kun kaikki valtaa kuolon ikijää?

Ken muu kuin tuhlari! O1' isä sulia:
Yht' onnelliseks anna poikas tulla.

XIV.

En tähdistä ma tietojani ota,
Mut tähtiä mä tutkin tosiaan.
Ei onni, hätä, rutto, nälkä, sota
Mun ennusalojani ollenkaan.

En osaa ennustella, mitkä hetket
Tuo sateen, ukkosen tai myrskysään,
En tiedä, mitk' on ruhtinaiden retket,
Vaikk' utelisin taivaalt' yhtenäin.

Mun tietoni sun silmistäsi juontuu,
Nuo tähdet luotettavat virkkavat:
»Tosi ja kaunis hyvin yhteen luontuu,
Jos maailmalle kuvas lahjoitat».

Ennustan muuten, siin' ei mikään auta,
Sun loppus toden on ja kauniin hauta.

XV.

Kun mietin, miten kaikki päällä maan
Vain hetken uhkeiltuaan tyhjiin palaa;
Kuink' elon näyttämöllä kaikki vaan
On varjoja, joit' ohjaa tähdet salaa;

Kun näen, kuink' ihminen ja ruohokin
Samalta taivaalt' usmaa saa ja poutaa,
Rehottaa nuorna rinnoin riemuvin,
Sen kukoistuksen kunnes unhe routaa:

Tään nähdessäni katoovaisuuden,
Sun nuorta kuvaas aattelen ma aina,
Kuink' aika tuhon kanssa kilpaillen
Sun nuoren päiväs koittaa yöksi painaa.

Sinusta sotaa käyn ma ajan kanssa,
Se minkä vie, sen luon ma uudestansa.

XVI.

Miks kärsit ajan hirmuhallintaa?
Parempaa tuumaa mielessäsi puno,
Tuhoas vastaan eikö tehompaa
Lie asetta kuin tämä tylsä runo?

Nyt sulla onnes hede aika ois,
Ja mont' on neitseellistä uudismaata,
Jost' elon virkku kukka nousta vois,
Jot' ei sun tekokuvas voittaa saata.

Näin maailmaan jäis kuvas säilymään,
Sill' ajan eikä runon nuori kynä,
Ei ulko= eikä sisäpiirteillään,
Kuvata vois sua ilmi=ilmettynä.

Pois itses anna, niin sa itses saat,
Kun itse kuvaat piirtees sielukkaat.

XVII.

Ken runoani vasta uskonee,
Jos avujesi ylistys sen täyttää,
Kun, taivas tietköön, se ne verhoilee
Kuin hauta, niistä tuskin puolta näyttää?

Jos voisin silmäis loiston esittää,
Sulosi kaikki panna runon pukuun,
Sanottais pian: »puhett' öyhkeää!
Maan matokset ei kuulu taivaan lukuun».

Kun runo kellastuisi vanhuuttaan,
Sit' ilkuttais kuin lörppää vähämieltä;
Kaikk' arvos runon valhett' oisi vaan
Ja muinaislaulelmien korskaa kieltä.

Mut poika jos sulii' on, niin kahdistain
Sa elät: hänessä ja laulussain.

XVIII.

Sua päivään kesäiseenkö vertaisin?
Se kauneuden vertailussa hukkaa.
Pianpa kuluu suvi herttaisain,
Ja tuimat tuulet raataa kevätkukkaa.

Välistä päivän silmä tulistuu,
Sen kultatuike usein usviin haihtuu;
Niin, kaikki kauneus loistaa, lakastuu,
Sen puku luonnon vaihdellessa vaihtuu.

Mut sun on kesäs ikivihantaa,
Sun kauneutes on katoomaton ani,
Sinusta kuolo kerskua ei saa,
Sa kuolematon olet runossani.

Maailman sivu, ajoist' aikoihin
Se elää ja sen kanssa sinäkin.

XIX.

Jalopeuralt', ahma aika, kynnet katko,
Maan anna niellä oma pereensä,
Rajulta tiikeriltä hampaat ratko
Ja Phoenix=lintu polta vereensä:

Iloa tuo tai huolta, mitä vainen,
Maailman ja sen kiiltokoreuden
Tee mitä tahdot, aika tuhlaavainen,
Mut yhden suita kiellän rikoksen:

Oi! ystäväni säästä puhtahana,
Sen otsaa älä uurra kynälläis,
Vain salli, että koskemattomana
Hän jälkipolven ihanteeksi jäis.

Vaan—riehu, vanhus, se ei paljon paina,
Hän laulussani elää nuorna aina.

XX.

Naisnäkö sull' on, luonnon muodostama,
Poveni valtiatar—valtias,
Naissydän hellä, vieno, aina sama,
Ei viekkaan naisen tapaan oikukas;

Naissilmäs kirkas on, mut vakavampi,
Mi kultaa kaikki, mihin katsahtaa;
Varis on miehen, muita miehuisampi,
Se miehet, naiset, kaikki lumoa.

Sinusta luonto aikoi neidon soman,
Mut sinuun rakastui, sun luotuaan,
Ja lisän liitti, mulle tarpeettoman,
Jok' onnen multa riisti kokonaan.

Mut kun sa naisten lemmiks luotiin, anna
Sydämmes mulle, heille hempes kannan.

XXI.

Mun runoni ei niitä ole, joita
Ruseiltu kauneus lauluun kiihoittaa,
Jotk' avuks ottaa itse jumaloita
Ja korukseen jos mitä kokoaa;

Ja pöyhkeästi yhteen sulloo summat,
Maan, meren aarteet, kuun ja auringon,
Ja kevään esikot ja kaikki kummat,
Mit' ilman alla olemassa on.

Mun totta puhuu tunteheni jalo,
Siis usko pois, on kaunis ystäväin,
Kuin mikään äidin laps, vaikk' ei sen valo
Niin kirkas lie kuin taivaan kynttiläin.

Muut kehuskelkoot, joill' on liukas kieli;
Minä en kiitä, kun en myydä mieli.

XXII.

En usko peiliin, että vanha lien,
Niin kauan kuin on nuoruus seuranasi;
Mut kun sun poskiis kurtut löytää tien,
Niin multa tyhjiin juoskoon tiimalasi.

Tuo kaikki kauneus, mi peittää sun,
On verho myös mun sydämmeni, jolla
Povessas maja on, kuin sulia mun;
Siis kuinka vois sinua vanhemp' olla?

Oi, vaali itseäsi, samoin teen
Minäkin sinun tähtes ainoastaan,
Sydäntäs holhoojana tarkalleen
Ma kaitsen niinkuin imettäjä lastaan.

Sun murtuu sydämmes, jos minunkin,
Sen omaks sain, enk' anna takaisin.

XXIII.

Kuin ujo näyttelijä arkuudessaan

Osansa näyttämöllä turmelee,
Tai peto, joka liiaks raivotessaan
Vihansa vimmaan vihdoin heikkenee,

Niin minäi pelolla ja arkailulla
Pyhäiset lemmenavat unhotan,
Ja lemmen tuskast' olen turraks tulla,
Sen taakan alle ihan hervahdan.

Nää mykät kirjat selittää ja sanoo,
Mit' ikävöi ja hartoo mieleni,
Ne myötätuntoa ja rakkautt' anoo
Paremmiin kuin voi koskaan kieleni.

Tajumaan opi tätä kieltä mykkää:
Se silmin kuulee, jossa lempi sykkää.

XXIV.

Mun silmän' taituri on verraton:
Se sydämmeeni kuvaa sinun sulos,
Poveni taulun kehyksenä on,
Ja näköisyys on taituruuden tulos.

Sen taidon kautta, mik' on kuvassa,
Sen todellisen olinpaikan arvaat;
Se sydämmeni riippuu tuvassa,
Mink' ikkunoina silmäsi on armaat.

Näin silmämme on avuks toisilleen!
Mun luo sun kuvasi ja sinun taasen
On ikkunana, josta ilokseen
Luo päivä katseen muotoos helokkaasen.

Vain yhtä puuttuu silmätaito tää:
Se muodon kuvaa—sydän vieraaks jää.

XXV.

Ne, jotka suosimat on tähtien,
Kopeilkoot arvostaan ja kunniastaan,
Min', arvon vajaa, piiloss' iloitsen,
Ett' arvostaa saan muita ainoastaan.

Upeilkoot valtain hellikoimat nuo,
Kuin kehäkukka päivän paahtehehessa,
He itse korskallensa haudan luo,
Ja maine menee oikun vaihdellessa.

Kun urho, jota kilvan kiitellään,
Sadasti voitettuaan hukkaa kerta,
Pois maineen kirjasta hän pyyhittää,
Ja kaikki suuret työns' on tyhjän verta.

Mut minä lemmin vaan ja lemmen saan,
Ja onness' elän, rauhass' ainiaan.

XXVI.

Sa sydämmeni hallitsija, jota
Mua palvelemaan vaatii arvot sun,
Tää kirjallinen viesti vastaan ota,

Ei älyn näytteenä, vaan ihailun,—

Ihailun, joka paljahalta näyttää,
Pien' kykyni kun sit' ei suureks saa;
Mut jonka puutteen rikas sielus täyttää,
Ja suosill' alastuuden verhoaa.

Siks kunnes suojelija tähtöseni
Minulle suopeammin hymyilee
Ja koruverhon heittää ryysylleni,
Jok' arvonantos täyden ansaitsee.

Ilolla silloin lemmin ystävääni,
Mut siksi arkaillen ma peitän pääni.

XXVII.

Kun vuoteeseen mun ajaa uupumus
Ja raukeet raajat lepoa kun haukoo,
Niin päässä'n' uusi alkaa vaellus,
Ja hengen alkaa työ, kun ruumiin taukoo.

Sill' aatokseni etäisyydestään
Halulla luokses pyhiinvaeltavat,
Ja silmät raskaat, luomet seljällään,
Pimeyteen sokon lailla tuijottavat;

Mut silloin sielun silmään kuitenkin
Sisäinen näkö sinun kuvas tuopi,
Jok' yössä hohtaa lailla timantin,
Yön mustan kirkastaa ja nuoreks luopi.

On sielu öittäin, ruumis päivittäin
Sun tähtes levon puuttehessa näin.

XXVIII.

Kuink' elämää voin viettää ilakoivaa,
Kun levon siunausta ikävöin,
Kun päivän vaivoist' en saa öisin hoivaa,
Vaan yö mua päivin kiusaa, päivä öin.

Nuo vaikk' on vihamiehet toisillensa,
He kättä paiskaten mua kiduttaa,
Touhuineen toinen, toinen voihekinensa.
Kun touhut vain mun sinust' erottaa.

Päivälle kehun, että sinä loistat
Sen mieliksi, kun taivas pilveen käy,
Ja yölle tummakalle, että poistat
Yön pimeyden, kun tähtiä ei näy.

Mut päivä päivält' enentyy vain suru,
Ja yöstä yöhön kasvaa tuskan puru.

XXIX.

Kun onnen hylkynä ja ihmisten
Osani kurjuutt' itken yksinäni
ja turhaan huudan kuuroon taivaasen
Ja inhostuen kiroon päiviäni,

Ma muiden toivomieltä halaisin,

Mink' armautta, minkä suloutta,
Tuon lahjat, tämän riennot tahtoisin
Nuristen oman onnen nuloutta.

Mut näin kun itseni ma kehnoks teen,
Ma sua muistelen, ja leivon lailla,
Jok' ylös maasta kiittää korkeuteen,
Ma riemuvirttä laulan taivaan mailla.

Rikastun lempes muistoista ma niin,
Sit' etten vaihtais valtain aarteisiin.

XXX.

Kun menneisyyden muistot alan haastaa
Hiljaisten aatosteni neuvostoon,
Kun näen kuink' aika kaiken multa raastaa,
Niin taaskin vanhain tuskain vallass' oon.

Ja silloin silmä, joka vaivoin kastuu,
Mont' itkee hautaan mennytt' ystävää,
Ja vanhat lemmenvaivat mieleen astuu
Ja moni kallis näky heräjää.

Ja silloin koen taas tuon vanhan kaskun,
Ja maksan tuska tuskalt' uudestaan
Jo kärsittyjen kärsimysten laskun,
Niinkuin se maksettu ei oisikaan.

Sua silloin muistan, ystäväni armas,
Ja kaipuu hälvenee ja suru karmas.

(Sonetit I—XXX suomennettu 1912-(?) 1913).

(XXXI).

Sun silmäs, joka puhuu taivaan kieltä
Ja jonk' on suhteen mailma voimaton,
Mun vietellyt on valanehdon tieltä.
Sun tähtes rikon,—sekö rikost' on?

Pois naiset kielsin, mutta sinä vainen
Oot jumalatar, sua en kieltää saa;
Ei taivaan lempeen koske vala mainen;
Sun armos synnistä mun puhdistaa.

Valat on herkeä, ja usvaa henki;
Kun maahan paistat, päiväyt, sätees sun
Tään haihduttavat usma=valasenki;
Siis jos se rikkuu, syy ei ole mun,

Sen vaikka rikon. Viisas valan parhaan
Pois vaihtaa paratiisin ilotarhaan.

Turhaa lemmen touhua IV: 3; 1910.

(XXXII).

Niin hellää suuteloä päivän kulta
Ei ruusun kastepisaraille suo,
Kuin sinun silmäs säteilevää tulta
Yökasteelle mun poskilleni luo.

Niin kimaltelevista, syvyyksistä
Ei heijastele hopeainen kuu,
Kuin kuvas minun, kurjan, kyynelistä:
Jok' itkunkarpaloon se kuvastuu.

Jokainen kyynel, joka silmään kierii,
Triumfivaunussaan sun voittoon vie.
Kas, kuinka kyynelvirta yhä vierii!
Mun tuskani sun maineesi on tie.

Äl' itsees mielly, muuten peilinäs
Ijäti itkeä saan edessäs.
Sulouttas, valtain valtias, ei kieli
Voi kertoa, ei ajatella mieli.

Turhaa lemmen touhua IV: 3; 1910.

VIRSIÄ.

STENBÄCKIN VIRSIKIRJASTA.

N:o 226.

(J.L. Runeberg.)

Oi terve Herran huonetta,
Miss' yhtyy Herran kansa,
Soi laulut, Herran totuutta
Julistaa saarnaajansa!
Siell' lapset Herran juhlass' on,
Sen suhtehen on arvoton
Maan riemu kaikkiansa.

Siell' ilo, rauha annetaan
Ja valkeus Jumalalta,
Me sinne niinkuin valkamaan
Ohjaamme myrskyn alta;
Kun riehuu riidat maailman,
Meit' ympäröipi Jumalan
Suloisen hengen valta.

Sen sinä tiedät, Sielunen,
Jok' ääntä tunnet taivaan:
Kun sydän oli murheinen,
Sait lohdutusta vaivaan;
Vaipuissas rukouksihiin
Näit Herran hengen useinkin
Sua virkistävän aivan.

Ja Herra poisti synkkyyden,
Mi mieltäs kamaloitti,
Mi sieluasi painoi, sen
Nyt valon oppi voitti;
Mik' epätoivoon surkastui,
Taas siunattuna kirkastui,
Kun elon valkeus koitti.

Oi huone, jossa murhe saa
Iloita hetken verran,
Oi pyhyys, joka avajaa
Tien luokse taivaan Herran:
Se totuus yhä soikahan,
Mi avas meille taivahan

Ja isillemme kerran.

Keväällä 1879.

N:o 311.

(J.L. Runeberg).

Rauha riemun luopi; missä
Rauha, siellä riemastus,
Rauhan terveyslähtehissä
Voim' on, elo, virvoitus.
Rauha onnen, turvan tuo,
Niinkuin kesäkaste luo
Taivahista lohdutusta,
Levittääpi siunausta.

Rauhaa Herra korkeuden
Tahtoo, käskee, rakastaa;
Rauhass' ääret avaruuden
Hänen eessään vaeltaa;
Rauhaa, rakkauttakin
Soipi ääni enkelin;
Rauhaa Herran sovinnossa
Taivahan on kartanossa.

Rauha, tulleeeko se maalle
Ennen katoomista maan?
Milloin koittaa hurskahalle
Rauhan hetki, milloin vaan?
Herra, koetusaikanain
Rauhallas mua tue ain';

Anna toivo saapumahan
Iäisehen rauhan maahan!

Keväällä 1879.

N:o 345.

(J.L. Runeberg.)

Herra kaikki mailma janoo
Runsautes lähteellen,
Leipää jokapäiväist' anoo
Sulta mielet tuhanten;
Ja sa helmas aukaiset,
Luodut kaikki ravitset.

Kaikillen sa lahjas kannat,
Joille elo suotu on,
Ruumiin, sielun hyväks annat
Runsahan sa ravinnon;
Kiitos, Isä armainen,
Kiitos iankaikkinen!

Keväällä 1879. Vrt. U.S. Virsikirja 431.

LASTEN VIRSI.

(J.L. Runeberg).

Mä silmän' luon ylös taivaasen
Ja käten yhtehen liitän;
Sua, Herra, ystävä lapsien
Mä sydämmestäni kiitän.

Ah, iloist' on sua ylistää,
Ja mielellän' mä sen teenkin;
Mä tiedän: et mua hyljää sä,
Vaan katsot myös vähäiseenkin.

Oi kiitos kaikesta, mitä soi
Sun armos armasta mulle,
Oi kiitos muustakin, jot' en voi
Mä tyystin lausua sulle!

Mä olen taimi sun tarhassas
Ja varten taivasta luotu,
Sun isällisehen huomahas
Jo syntymästäni suotu.

Mua suojaa sä, Isä armoinen,
Sun henkes voimalla vielä.
Ja tieni johdata taivaasen,
Ijäiseen elohon siellä!

Keväällä 1879. U.S. Virsikirja 410.

ISÄNMAAN VIRSI.

(J.L. Runeberg).

Jumala, suojaa maatamme
Ja voimallasi varjele
Niin sodassa kuin rauhassa
Ja murheen, onnen aikana.

Tääll' aarteemme on armaimmat
Ja perintömme parhaimmat;
Lähellä, loitompanakaan
Ei meille vertaa tämän maan.

Tääll' isämme on asuneet
Ja taistelleet ja toivoneet;
Me saman saimme asunnon
Ja samat vaiheet kohtalon.

Ja tietä meidän viittomaa
Tääll' lapsemmekin vaeltaa
Perien työmme, rientomme
Ja kiittäin Herraa niinkuin me.

Oi, huomaas ota rakkaaseen
Tää maamme tuhatjärvineen;
Hyvyytes siihen vuotakoon
Kuin kaste kukkataimistoon!

Ja siunaa rehelliset maan
Ja hyvänsuovat aikeissaan;
Mut kaada juonet ilkeät,
Sen onneen, rauhaan tähtäävät.

Sen anna aina olla sun,
Iloisen, vapaan, turvatun,
Sovussa kasvaa, neuvoissa,
Ja täynnä Henkes armoa.

Sa pimennosta autoit sen
Kuin silmikosta kukkasen;
Siis kaikkina suo aikoina
Sen valkeudessas varttua.

Se valkeus sun sanas on;
Sen taivaallisen auringon
Suo meille täällä ainiaan
Säteillä kirkkaudessaan.

Maamme kirja 1886; parann. 1905.

PYHÄPÄIVÄNÄ.

I.

Kalliin sanas ympärillä,
Herra, koolla olemme,
Virvoita sen nestehillä
Hedelmätön henkemme!
Sinä henkes anna meille,
Johda meitä tahtos teille,
Ravinnoks suo nääntyneille
Elon mannaa makeaa!

Anna neuvoasi meille
Tahtos oikein ymmärtää,
Saata meitä valos teille,
Jota sanas selvittää,
Puolees käännä sydämmemme,
Torjuks epäuskollemme;
Herra hyvä, suo, ett'emme
Armos aikaa hylkää!

Oi, jos etsoaikaa Herran
Oikein oivaltaisimme!
Pois on onnen hetki kerran
Eikä koskaan palanne.
Anna kuulla korviemme,
Miss' on turva autuutemme;
Avaa meidän sydämmemme,
Kuule meidän huutomme!

Keväällä 1879.

II.

Herra, anna armoas
Seuraamaan Sun neuvoas.
Sieluamme aikoinaan
Turvaamaan.

Anna meidän päivä tää
Sulle mieliks pyhittää;
Kallis aik' on, suotta vain
Kuluttain.

Lepopäiväs meille soit,
Sielujemme tähden loit,
Että se Sun sanastais
Lohdun sais.

Sen vuoks nyt me koonnutaan
Kuulemaan ja lukemaan,
Oppimaan Sun neuvojas,

Tahtoas.

Tahdot muuttaa sydämmen:
Joudu siis, oi Jeesuinen;
Sulje meiltä synnin tie,
Seuraas vie!

Keväällä 1879.

DANSK SALMEBOG.

N:o 455.

Nyt Herran huvitarhaan
Ma saatoin rakkahan.
Saat siellä suojan parhaan
Myrskyiltä maailman,
Saat kirkkaan päivän lailla
Ylistää Jumalaa
Ja laulaa valon mailla
Karitsan kunniaa.

Kadehdi sult' en sitä,
Sa hyvän vaihdon teet:
Siell' ohdakkeet ei idä,
Ei vuoda kyyneleet;
Oi, autuasta tuoll' on
Taas toistaan kohdata,
Miss' ota taittuu kuolon
Ja kaikk' on kirkasta!

Siell' ihmemaassa kevät
Ikuinen vallitsee,
Kivuistaan heikkenevät
Terveinä hymyilee;
Siell' iloitemme luona
Elämän ruhtinaan,
Jok' on myös sulle suonna
Jo kodin linnassaan.

Niin, nuku, armaiseni,
Nyt Herran huomahan!
Hän kuivaa kyyneleni.
Sa hänen lausuvan
Jo kuulet: suokaa lasten
Mun tulla tyköni,
Sellaisten pienokasten
On valtakuntani.

Luultavasti 1909.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RUNOELMIA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may

be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™ .

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the

second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses.

Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.